

Total No. of Questions : 5]

SEAT No. :

P7364

[Total No. of Pages : 2

[5809]-Ext.-501

M.A. (Part - I)

MARATHI (मराठी)

व्यावहारिक व उपयोजित मराठी - 1

(2013 Pattern) (10401)

वेळ : 3 तास]

[एकूण गुण : 100

- सूचना : 1) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहे.
2) सर्व प्रश्नांना समान गुण आहेत.

प्र.1) विविध साहित्य संस्था व त्यांचे वाङ्मयीन कार्य यांचा परिचय करून द्या.

किंवा

खालील उतारा उत्तरपत्रिकेत जसाचा तसा लिहून खुणांच्या साहाय्याने मुद्रित शोधन करा.

आपण मानसे आपल्या ज्ञानेंद्रीयांच्या द्वारे विविध प्रकारचे आनुभव सतत ग्रहण करीत असतो. आपल्या दृष्टीने त्याचा अर्थ लावण्याची क्रीया आपल्या मेंदूत करीत असतो. भिन्न-भिन्न आनुभवांची जुळणी-जोडणी व त्यातील फरक आणि परस्पर संबंध उकलण्याचे खुप विस्तृत सामर्थ्य निसर्गाने माणवाला दिलेले आहे. त्या क्रियेत भाषेतील अर्थवाहक ध्वनिप्रतिकांचे म्हणजे अर्थपूर्ण शब्दांचे आयुष्यभर सहाय्य माणसाला होत असते. प्रतिकांची वेगवेगळी रचना व गुंफण करूनच माणूस जिवनभर विविध कामे करीत असतो. त्यातून ध्वनिप्रतीके वापरण्याची एक विस्तृत व व्यापक व्यवस्था त्या-त्या जनसमुहात कायमची रूढ होते. त्या व्यवस्थेला भाषा म्हणतात.

प्र.2) तुमच्या परिसरातील प्रसिद्ध कवीची 'मुलाखत' दूरदर्शनसाठी लिहा.

किंवा

प्रशासनिक पत्रव्यवहारामध्ये 'मसुदा' महत्त्वाचा का असतो. ते सांगून मसुदा लेखनाच्या भाषेची गुणवैशिष्ट्ये लिहा.

प्र.3) भाषांतर, अनुवाद, भावानुवाद आणि रूपांतर यातील साम्य-भेद स्पष्ट करा.

किंवा

प्रभावी निवेदनाची गुण वैशिष्ट्ये सांगून, निवेदनाची शैली व तंत्र या संकल्पना स्पष्ट करा.

P.T.O.

प्र.4) माहिती व जनसंपर्क अधिकारी यांचे कार्य व महत्त्व आधारेखित करा.

किंवा

‘आकाशवाणीचे सांस्कृतिक क्षेत्रातील कार्य’ या विषयावर प्रकल्पलेखनाचा आराखडा तयार करा.

प्र.5) टीपा लिहा. (कोणत्याही दोन)

- अ) प्रमाण भाषेचे लेखन
- ब) दिवाळी अंकातील सृजनात्मक लेखन
- क) ‘भाषांतर’ विस्तारणारे क्षेत्र
- ड) विद्यापीठातील जनसंपर्काचे महत्त्व

Total No. of Questions : 5]

SEAT No. :

P7365

[Total No. of Pages : 2

[5809]-Ext.-502

M.A. (Part - I) (For External)

MARATHI (मराठी)

मध्ययुगीन मराठी वाङ्मयाचा इतिहास

(प्रारंभ ते इ.स. 1818) (अभ्यास पत्रिका क्र. 2)

(2013 Pattern) (10402)

वेळ : 3 तास]

[एकूण गुण : 100

- सूचना : 1) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहे.
2) सर्व प्रश्नांना समान गुण आहेत.

प्रश्न 1) “कोरीव लेख व ताम्रपट यांच्या आधारे मराठी वाङ्मयाची पूर्व परंपरा अभ्यासता येते” हे विधान स्पष्ट करा.

किंवा

आद्य कवी मुकुंदराज यांच्या ग्रंथनिर्मितीच्या प्रेरणा सांगून त्यांच्या ग्रंथाची, माहिती लिहा.

प्रश्न 2) चक्रधर कालीन महाराष्ट्राची धार्मिक स्थिती स्पष्ट करून महानुभाव पंथातील चरित्र ग्रंथाची ओळख करून द्या.

किंवा

संत काव्याचे स्वरूप स्पष्ट करून मध्ययुगीन काळातील संत कवयित्रींच्या काव्यांची वैशिष्ट्ये लिहा.

प्रश्न 3) संत तुकाराम यांच्या अभंगांच्या आधारे त्यांच्या जीवनाचा वेध घ्या.

किंवा

पंडिती काव्याची वैशिष्ट्ये सांगून कवी मोरोपंत यांच्या काव्यातील सौंदर्य विशद करा.

प्रश्न 4) बखर वाङ्मयाचे स्वरूप स्पष्ट करून शिवकालीन बखरीचे विशेष स्पष्ट करा.

किंवा

शाहिरी काव्याची वैशिष्ट्ये सांगून पोवाड्याची वैशिष्ट्ये सांगा.

P.T.O.

- प्रश्न 5)** खालील पैकी कोणत्याही दोन टीपा लिहा.
- अ) चांगदेव पासष्टी.
 - ब) ख्रिस्ती मराठी वाङ्मयाच्या प्रेरणा.
 - क) शाहिरी काव्य व पंडिती काव्य दोहोतील फरक.
 - ड) ऐतिहासिक पत्र व्यवहार.

Total No. of Questions : 5]

SEAT No. :

P7366

[Total No. of Pages : 2

[5809]-Ext.-503

M.A. (Part - I) (For External)

MARATHI (मराठी)

भाषाविज्ञान : वर्णनात्मक व सामाजिक (अभ्यास पत्रिका क्र. - 3)

(2013 Pattern) (10403)

वेळ : 3 तास]

[एकूण गुण : 100

सूचना :- 1) सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.

2) सर्व प्रश्नांना समान गुण आहेत.

प्रश्न 1) भाषा म्हणजे काय? ते सांगून तिचे स्वरूप स्पष्ट करा.

किंवा

स्वन-स्वनिम-स्वनांतर या संकल्पना स्पष्ट करा.

प्रश्न 2) रूपिम विश्लेषणाची तत्त्वे विशद करा.

किंवा

वाक्य म्हणजे काय? ते सांगून 'वाक्यविन्यास' ही संकल्पना स्पष्ट करा.

प्रश्न 3) 'अर्थविन्यास' ही संकल्पना स्पष्ट करून भावपर अर्थ व शैलीगत अर्थ या प्रकारांविषयी माहिती सांगा.

किंवा

अर्थक्षेत्र, अनेकार्थता व समानार्थता या विषयी सविस्तर मते नोंद वा.

प्रश्न 4) 'सामाजिक भाषा विज्ञान' ही संकल्पना स्पष्ट करून समाजातील भाषा उपयोजनातील विविधता स्पष्ट करा.

किंवा

लघुक्षेत्रे किंवा पोटसमूह यांच्या अंतर्गत बोलल्या जाणाऱ्या भाषेचे वेगळेपण सांगा.

P.T.O.

प्रश्न 5) टीपा लिहा. (कोणत्याही - 2)

अ) भाषा विज्ञान आणि कोशविज्ञान.

ब) गुणव्यंजक अर्थ.

क) आघात व सुरावली.

ड) वाक्याचे प्रथमोपस्थित घटक.

Total No. of Questions : 5]

SEAT No. :

P7367

[Total No. of Pages : 2

[5809]-Ext.-504

M.A. (Part - I)

MARATHI (मराठी)

अभ्यासपत्रिका क्र. - 4 (ऐच्छिक)

i) ग्रामीण साहित्य आणि दलित साहित्य
(2013 Pattern) (10404)

विशेष सूचना :- खालील पाच अभ्यास पत्रिकांपैकी कोणतेही एक प्रश्नपत्रिका सोडवावी.

पाठ्यपुस्तके : i) ग्रामीण साहित्य आणि दलित साहित्य

किंवा

ii) मराठी वाङ्मयाची सांस्कृतिक पार्श्वभूमी
(प्रारंभ ते 1960)

किंवा

iii) तौलनिक साहित्याभ्यास व भाषांतरमीमांसा
किंवा

iv) वाङ्मयेतिहास लेखन विद्या

किंवा

v) अलंकार, छंद आणि व्याकरण

वेळ : 3 तास]

[एकूण गुण : 100

सूचना : 1) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहे.

2) सर्व प्रश्नांना समान गुण आहेत.

प्र.1) ग्रामीण साहित्य निर्माण होण्यामागील कारणे व परंपरांचा आढावा घ्या.

किंवा

ग्रामीण साहित्याचे स्वरूप स्पष्ट करा.

प्र.2) ग्रामीण साहित्याच्या भाषेची वैशिष्ट्ये सोदाहरण स्पष्ट करा.

किंवा

स्वातंत्रोत्तर ग्रामीण साहित्याचे वेगळेपण स्पष्ट करा.

P.T.O.

प्र.3) 'दलित साहित्यात दुःख, वेदना व विद्रोहाचे चित्रण आले आहे' हे विधान सोदाहरण विशद करा.

किंवा

दलित आत्मकथनांचा परामर्श घ्या.

प्र.4) बदलती खेडी आणि ग्रामीण साहित्यातील प्रश्न सोदाहरण स्पष्ट करा.

किंवा

दलित साहित्य चळवळीची कारणमीमांसा करा.

प्र.5) टीपा लिहा. (कोणत्याही दोन)

अ) ग्रामीण साहित्य आणि आधुनिकता

ब) आनंद यादवांची 'नटरंग' कादंबरी

क) दलित कवितेची भाषा

ड) 'उचल्या' आत्मकथन

Total No. of Questions : 5]

SEAT No. :

P7368

[Total No. of Pages : 1

[5809]-Ext.-505

M.A. (Part - II)

MARATHI (मराठी)

प्रसार माध्यमे आणि साहित्य व्यवहार

अभ्यासपत्रिका क्र. - 5

(2013 Pattern) (20401)

(मराठी रूपांतर)

वेळ : 3 तास]

[एकूण गुण : 100

- सूचना :- 1) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहेत.
2) सर्व प्रश्नांना समान गुण आहेत.

प्र.1) मुद्रित माध्यमातील भाषेचे स्वरूप आणि वैशिष्ट्ये सोदाहरण स्पष्ट करा.

किंवा

तुम्हाला आवडलेल्या चित्रपटावर आस्वादात्मक लेखन करा.

प्र.2) पुस्तक परीक्षणाचे महत्त्व स्पष्ट करा.

किंवा

दृक-श्राव्य माध्यमांचे स्वरूप आणि वैशिष्ट्ये विशद करा.

प्र.3) वृत्त संकलन म्हणजे काय ते सांगून कृषिविषयक कार्यक्रमाच्या वृत्त संकलनाचा आराखडा तयार करा.

किंवा

मुद्रित माध्यमातील जाहिरातींचे स्वरूप व वैशिष्ट्ये सोदाहरण लिहा.

प्र.4) 'चित्रपट ही दृश्यांची भाषा असते' या विधानाचा परामर्श घ्या.

किंवा

पटकथा लेखनाचे स्वरूप स्पष्ट करा.

प्र.5) कोणत्याही दोहोंवर टीपा लिहा.

- अ) फीचर रायटिंग
ब) लेखक परिचय
क) वृत्तातील नाट्य
ड) रूपांतर कौशल्ये

Total No. of Questions: 5]

SEAT No. :

P7369

[Total No. of Pages : 2

[5809]-Ext.-506

M.A. (Part - II) (For External)

MARATHI (मराठी)

अभ्यासपत्रिका क्र. 6

साहित्य समीक्षा व संशोधन

(2013 Pattern) (20402)

वेळ : 3 तास]

[एकूण गुण : 100

सूचना:

- 1) सर्व प्रश्न सोडवणे आवश्यक आहेत.
- 2) सर्व प्रश्नांना समान गुण आहेत.

प्रश्न 1) साहित्य समीक्षेची संकल्पना स्पष्ट करून तिची प्रयोजने लिहा.

किंवा

आदर्श समीक्षकाच्या अंगी कोणते गुण हवेत ते लिहा.

प्रश्न 2) चरित्रात्मक समीक्षा पध्दतीची आवश्यकता व मर्यादा स्पष्ट करा.

किंवा

इ.स. 1874 ते इ.स. 1920 कालखंडातील मराठी साहित्य समीक्षेचा आढावा घ्या.

प्रश्न 3) साहित्य संशोधनाची संकल्पना व प्रयोजने स्पष्ट करा.

किंवा

समाजशास्त्रीय समीक्षा पध्दतीची उपयुक्तता उदाहरणासह स्पष्ट करा.

प्रश्न 4) साहित्य संशोधनातील वाङ्मयेतिहासाचे महत्व स्पष्ट करा.

किंवा

साहित्य आणि संस्कृती यांचा अनुबंध स्पष्ट करा.

P.T.O.

- प्रश्न 5)** टीपा लिहा. (चारपैकी दोन)
- अ) लोकसाहित्य संशोधनाची साधने.
 - ब) भाषाविषयक संशोधन.
 - क) साहित्य आणि तत्त्वज्ञान.
 - ड) साहित्य संशोधन आणि नियतकालिके.

Total No. of Questions : 5]

SEAT No. :

P7370

[Total No. of Pages : 4

[5809]-Ext.-507

M.A. (Part - II) (For External)

MARATHI (मराठी)

अभ्यासपत्रिका क्र. 7

विशेष लेखकाचा अभ्यास (मध्ययुगीन/अर्वाचीन)

मध्ययुगीन – संत जनाबाई

(2013 Pattern) (20403)

वेळ : 3 तास]

[एकूण गुण : 100

- सूचना : 1) सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.
2) सर्व प्रश्नांना समान गुण आहेत.

प्रश्न 1) मध्ययुगीन वारकरी संत परंपरा तिच्या स्वरूप व वैशिष्ट्यांसह स्पष्ट करा.

किंवा

वारकरी संत परंपरेतील प्रमुख संत कवयित्रींच्या वाङ्मयाचे वेगळेपण सोदाहरण विशद करा.

प्रश्न 2) संत जनाबाई यांचे जीवनचरित्र त्यांच्या आत्मपर अभंगांच्या आधारे सविस्तर लिहा.

किंवा

‘संत नामदेव व संत ज्ञानेश्वर महाराज यांना संत जनाबाईंच्या गुरुपरंपरेत अनन्यसाधारण महत्त्व होते’ स्पष्ट करा.

प्रश्न 3) संत जनाबाईंच्या विठ्ठल माहात्म्य वर्णन करणाऱ्या अभंगांचे स्वरूप स्पष्ट करा.

किंवा

‘संत जनाबाईंचे नामदेव चरित्रपर अभंग गुरूनिष्ठेने ओथंबलेले आहेत’ या विधानाचा परामर्श घ्या.

P.T.O.

प्रश्न 4) संत जनाबाई यांचे 'बाळक्रीडा' व 'कृष्णजन्म' या अभंगांचे आशयसौंदर्य उलगडून दाखवा.

किंवा

'आत्मपरता आणि भावनेचा ओलावा हे संत जनाबाई यांच्या अभंगांचे प्रमुख सूत्र आहे' या विधानाचा परामर्श घ्या.

प्रश्न 5) कोणत्याही दोहोवरं टीपा लिहा.

- अ) हरिश्चंद्राख्यान
- ब) वारकरी संप्रदायाचा आचारधर्म
- क) संत जनाबाईंच्या जीवनातील चमत्कार कथा-अन्वयार्थ
- ड) संत जनाबाईंचे थालीपाकाचे अभंग.

Total No. of Questions : 5]

P7370

[5809]-Ext.-507

M.A. (Part - II) (For External)

MARATHI (मराठी)

अभ्यासपत्रिका क्र. 7

विशेष लेखकाचा अभ्यास (मध्ययुगीन/अर्वाचीन)

यशवंतराव चव्हाण (अर्वाचीन लेखक)

(2013 Pattern) (20403)

वेळ : 3 तास]

[एकूण गुण : 100

- सूचना : 1) सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.
2) सर्व प्रश्नांना समान गुण आहेत.

प्रश्न 1) यशवंतराव चव्हाण यांच्या व्यक्तिमत्त्वाचे विविध विलोभनीय पैलू उलगडून दाखवा.

किंवा

यशवंतराव चव्हाण यांच्या वाङ्मयीन व्यक्तिमत्त्वाचा परामर्श घ्या.

प्रश्न 2) 'कृष्णाकाठ' या आत्मचरित्रामधून व्यक्त होणाऱ्या यशवंतराव चव्हाण यांच्या प्रतिभासंपन्न, कलासक्त व्यक्तिमत्त्वाचा परिचय करून द्या.

किंवा

'कृष्णाकाठ' म्हणजे यशवंतराव चव्हाण यांच्या आत्मशोध व जीवन शोधाचा प्रवास आहे' हे सोदाहरण स्पष्ट करा.

प्रश्न 3) यशवंतराव चव्हाण यांच्या भाषण संग्रहांचा परिचय करून द्या.

किंवा

यशवंतराव चव्हाण यांच्या 'भूमिका', 'युगांतर', 'सह्याद्रीचे वारे' या भाषणसंग्रहाची भाषिक वैशिष्ट्ये विशद करा.

प्रश्न 4) यशवंतराव चव्हाण यांचे महाराष्ट्राच्या जडणघडणीतील योगदान स्पष्ट करा.

किंवा

‘ऋणाणुबंध’ आणि ‘विदेशदर्शन’ हे यशवंतराव चव्हाण यांचे. लेखसंग्रह व पत्रसंग्रह मानवी जीवनाचे समग्रभान देतात’ या विधानाचा परामर्श घ्या.

प्रश्न 5) कोणत्याही दोहोंवर टीपा लिहा.

- अ) यशवंतराव चव्हाण यांची पत्नी – वेणूताई
- ब) यशवंतराव चव्हाण यांचे सांस्कृतिक योगदान
- क) यशवंतराव चव्हाण यांचे भाषा व साहित्य विषयक विचार
- ड) यशवंतराव चव्हाण यांची लेखनशैली

Total No. of Questions : 5]

SEAT No. :

P7371

[Total No. of Pages : 3

[5809]-Ext.-508

M.A. (Part - II)

MARATHI (मराठी)

01 : लोकसाहित्याची मुलतत्त्वे आणि मराठी लोकसाहित्य
अभ्यासपत्रिका क्रं. - 8 (ऐच्छिक)
(2013 Pattern) (20404)

वेळ : 3 तास]

[एकूण गुण : 100

- सूचना : 1) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहेत.
2) सर्व प्रश्नांना समान गुण आहेत.

प्र.1) लोकसाहित्य म्हणजे काय? लोकसाहित्याच्या उत्पत्तीविषयक विविध उपपत्तींचा परिचय करून द्या.

किंवा

लोकसाहित्याचे सामाजिक, राष्ट्रीय व सांस्कृतिक जीवनाशी असलेले अनुबंध विशद करा.

प्र.2) लोकसाहित्याच्या अभ्यासाचे विविध संप्रदाय स्पष्ट करा.

किंवा

लोकसाहित्य आणि संतसाहित्य यांच्यातील अनुबंध स्पष्ट करा.

प्र.3) लोकसाहित्याच्या सादरीकरणाचे विविध पैलू विशद करा.

किंवा

लोकगीतामधून स्त्रीजीवनाचे होणारे दर्शन सोदाहरण स्पष्ट करा.

प्र.4) मराठी लोकसाहित्याचे कलात्मक सौंदर्याचे स्वरूप विशद करा.

किंवा

मराठी लोकनाट्याचे स्वरूप, परंपरा व विशेष स्पष्ट करा.

प्र.5) कोणत्याही दोहोंवर टीपा लिहा.

- अ) लोकसाहित्यातील गैरसमजुती.
ब) लोकगीते व आधुनिक गेय कविता.
क) लोकसाहित्याचे संकलन.
ड) लोकसाहित्य संशोधनमंडळ, औरंगाबाद.

P.T.O.

Total No. of Questions : 5]

P7371

[5809]-Ext.-508

M.A. (Part - II)

MARATHI (मराठी)

03 : लेखनविद्या व निबंध लेखन

अभ्यासपत्रिका क्रं. - 8

(2013 Pattern) (20406)

वेळ : 3 तास]

[एकूण गुण : 100

- सूचना : 1) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहेत.
2) सर्व प्रश्नांना समान गुण आहेत.
-

प्र.1) व्यक्तिगत व सामाजिक जीवन व्यवहारातील संवादाचे महत्त्व व स्वरूप विशद करा.

किंवा

संवाद प्रक्रियेतील भाषेचे कार्य सोदाहरण स्पष्ट करा.

प्र.2) संवादाची विविध साधने व अर्थ निश्चिती यांचा अनुबंध स्पष्ट करा.

किंवा

अर्थ ही संकल्पना विविध अंगांनी स्पष्ट करा.

प्र.3) विविध क्षेत्रातील भाषा व्यवहाराचे वेगळेपण व त्यांची कारणे स्पष्ट करा.

किंवा

साहित्याची भाषा व प्रसार माध्यमांची भाषा यातील साम्यभेद स्पष्ट करा.

प्र.4) विविध प्रसारमाध्यमांच्या जाहिराती मधील भाषेचे वेगळेपण स्पष्ट करा.

किंवा

निबंध लेखनाचे स्वरूप व कौशल्ये विशद करा.

प्र.5) टीपा लिहा. (चारपैकी दोन)

- अ) संवादातील अडथळे.
ब) संवाद प्रक्रिया.
क) वर्तमानपत्राची भाषा.
ड) संपादनाची कौशल्ये.

Total No. of Questions : 5]

P7371

[5809]-Ext.-508

M.A. (Part - II)

MARATHI (मराठी)

04 : मराठीतील वैचारिक साहित्य आणि साहित्याचा सामाजिक दृष्टीने अभ्यास
अभ्यासपत्रिका क्रं. - 8
(2013 Pattern) (20407)

वेळ : 3 तास]

[एकूण गुण : 100

- सूचना : 1) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहेत.
2) सर्व प्रश्नांना समान गुण आहेत.

प्र.1) विचार सर्जनाच्या प्रक्रियेचे स्वरूप विशद करा.

किंवा

ललित साहित्य आणि वैचारिक साहित्य यांच्यातील साम्यभेदाची चर्चा करा.

प्र.2) 'मराठीतील प्रारंभीचे वैचारिक साहित्य हे समाजसुधारणेचा पुरस्कार करित होते' या विधानाचा परामर्श घ्या.

किंवा

डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर यांच्या सामाजिक विचारांचा परामर्श घ्या.

प्र.3) साहित्याच्या सामाजिक अभ्यासातील जीवनमूल्ये आणि कलामूल्ये यांचा अनुबंध स्पष्ट करा.

किंवा

साहित्यनिर्मिती आणि लेखकाचे व्यक्तिमत्व यामधील सहसंबंध विशद करा.

प्र.4) साहित्याचा आशय, अभिव्यक्ती आणि समाज यामधील सहसंबंध स्पष्ट करा.

किंवा

साहित्य आणि वाचक यांचा परस्परसंबंध उलगडून दाखवा.

प्र.5) कोणत्याही दोहोंवर टीपा लिहा.

- अ) वैचारिक साहित्याची प्रेरणा.
ब) स्वा. सावरकरांचे वैचारिक लेखन.
क) साहित्य आणि सामाजिक परिस्थिती.
ड) सामाजिकता आणि शैली.

Total No. of Questions : 5]

SEAT No. :

P7372

[Total No. of Pages : 2

[5809]-Ext.-511

M.A. (Part - I)

HINDI(हिंदी)

प्राचीन तथा मध्ययुगीन काव्य

प्रश्नपत्र 1 : सामान्य स्तर

(अमीर खुसरो, जायसी, सूरदास, बिहारी और भूषण)

(2013 Pattern) (10701)

समय : 3 घंटे]

[पूर्णांक : 100

- सूचनाएँ : 1) सभी प्रश्न अनिवार्य हैं।
2) सभी प्रश्नों के लिए समान अंक हैं।

प्र.1) अमीर खुसरो की काव्यभाषा को स्पष्ट कीजिए।

अथवा

जायसी ने पद्मावत में प्रेमभाव का चित्रण कैसे किया है?

प्र.2) सूरदास के 'भ्रमरगीत सार' में वर्णित योग बनाम भक्ति को सोदाहरण समझाइए।

अथवा

'बिहारी सतसई' में वर्णित शृंगार वर्णन की विशेषताओं को स्पष्ट कीजिए।

प्र.3) भूषण काव्य में चित्रित युग चेतना को सोदाहरण समझाइए।

अथवा

निम्नलिखित में से किन्हीं दो पर टिप्पणियाँ लिखिए।

- क) अमीर खुसरो के गीतों की विशेषताएँ स्पष्ट कीजिए।
ख) 'पद्मावत' के राजा 'रत्नसेन' का चरित्र-चित्रण।
ग) बिहारी की काव्यभाषा को समझाइए।
घ) भूषण के काव्य में वीर रस का चित्रण।

प्र.4) निम्नलिखित में से किन्हीं दो प्रश्नों पर संक्षेप में लिखिए।

- क) खड़ीबोली के विकास में अमीर खुसरो का योगदान।
ख) बिहारी की बहुज्ञता को स्पष्ट कीजिए।
ग) पद्मावत में चित्रित सौंदर्य वर्णन को स्पष्ट कीजिए।
घ) भूषण कालीन सामाजिक और सांस्कृतिक परिस्थितियों का वर्णन कीजिये।

P.T.O.

प्र.5) निम्नलिखित अवतरणों में से किन्हीं दो की संदर्भ व्याख्या कीजिए।

क) 'गोरी सुंदर पातली, केहर काले रंग।

ग्यारह देवर छोड के चली जेठ से संग॥'

अथवा

'लागेउ माँह परै अब पाला। बिरहा कास भएउ जउ काला॥

पहल पहल तन रूई जो भाँपै। हहलि हहलि अधिकौ हिय काँपै।

आई सूर होई तपु रे नाहाँ। तेहि बिनु जाउ न छूटै माहाँ॥

एहि मासा उपजै रस मूलू। तूँ सो भँवर मोर जोबन फूलू॥'

ख) 'बतरस - लालच लाल की मुरली धरी लुकाइ।

सौँह करैँ भौँहनु हँसै, दैन कहै नटि जाई॥'

अथवा

'केतिक देस दल्यो दल के बल, दच्छिन चंगुल चाँपिकै चाख्यौ।

रूप गुमान हरयो गुजरात को, सूरत को रस चूसि कै नाख्यौ॥

पंकज पेलि मलिच्छ मले सब, सोई बच्यो जेहि दीन हवै भाख्यौ।

सो रंग है सिवराज बली, जिन नौरंग में रंग एक न राख्यौ।

Total No. of Questions : 5]

SEAT No. :

P7373

[Total No. of Pages : 2

[5809]-Ext.-512

M.A. (Part - I) (For External)

HINDI (हिंदी)

प्रश्नपत्र - 2 : विशेष स्तर

आधुनिक हिंदी गद्य साहित्य

(उपन्यास, कहानी, नाटक और निबंध)

(2013 Pattern) (10702)

समय : 3 घंटे]

[कुल अंक : 100

- सूचनाएँ : 1) सभी प्रश्नों के लिए समान अंक हैं ।
2) सभी प्रश्नों के उत्तर अनिवार्य हैं ।

प्रश्न 1) 'मुंबई काड' कहानी की समीक्षा कीजिए ।

अथवा

'कलि कथा: वाया बाइपास' उपन्यास की कथावस्तु विशद कीजिए ।

प्रश्न 2) कहानी कला की दृष्टि से 'पुरस्कार' कहानी का मूल्यांकन कीजिए ।

अथवा

'कलि कथा: वाया बाइपास' उपन्यास की मीमांसा कीजिए ।

प्रश्न 3) हिंदी नाटक विधा के विकास-क्रम पर प्रकाश डालिए ।

अथवा

'अभंग गाथा' नाटक की प्रासंगिकता को विवेचित कीजिए ।

प्रश्न 4) 'संस्कृति १' निबंध की समीक्षा कीजिए ।

अथवा

'पठित निबंधों' के आधार पर 'निबंध माला' में संकलित निबंधों की विशेषताओं को स्पष्ट कीजिए ।

P.T.O.

प्रश्न 5) निम्नलिखित में से किन्हीं दो विषयों पर टिप्पणियाँ लिखिए ।

- क) 'अभंगगाथा' नाटक का मंबाजी ।
- ख) 'कलिकथा: वाया बाइपास' उपन्यास की प्रासंगिकता ।
- ग) 'पुरस्कार' कहानी का उद्देश्य ।
- घ) 'नीलकंठ उदास' निबंध की संवेदना ।

Total No. of Questions: 5]

SEAT No. :

P7374

[Total No. of Pages : 2

[5809]-Ext.-513

M.A. (Part - I) (For External)

हिंदी (HINDI) (प्रश्न पत्र – 3)

विशेष स्तर : भारतीय एवं पाश्चात्य साहित्यशास्त्र

(2013 Pattern) (10703)

समय : 3 घंटे]

[पूर्णांक : 100

सूचनाएँ:

- 1) सभी प्रश्न अनिवार्य हैं।
- 2) सभी प्रश्नों के लिए समान गुण हैं।

प्रश्न 1) ध्वनि सिद्धांत का विस्तार से परिचय दीजिए।

अथवा

‘साधारणीकरण’ की अवधारणा को स्पष्ट करते हुए करुण रस के आस्वाद की समस्या पर प्रकाश डालिए।

प्रश्न 2) तुलनात्मक तथा सौंदर्यशास्त्रीय आलोचना प्रणालियों का परिचय दीजिए।

अथवा

वक्रोक्ति की परिभाषा देते हुए वक्रोक्ति विषयक आचार्य कुंतक के विचारों पर प्रकाश डालिए।

प्रश्न 3) अनुकरण सिद्धांत विषयक प्लैटो और अरस्तू के विचारों की समीक्षा कीजिए।

अथवा

इलियट के ‘निवैयक्तिकता सिद्धांत’ को स्पष्ट कीजिए।

प्रश्न 4) रस निष्पत्ति में रस के अवयवों का महत्व स्पष्ट कीजिए।

अथवा

‘सौंदर्यशास्त्रीय’ आलोचना प्रणालियों का स्वरूप एवं महत्व स्पष्ट कीजिए।

P.T.O.

- प्रश्न 5)** निम्नलिखित विषयों में से किन्हीं दो पर टिप्पणियाँ लिखिए ।
- क) रीति संप्रदाय ।
 - ख) काव्य में उदात्त तत्व ।
 - ग) विरेचन सिद्धांत ।
 - घ) वक्रोक्ति के भेद ।

Total No. of Questions : 5]

SEAT No. :

P7375

[Total No. of Pages : 4

[5809]-Ext.-514
M.A. (Part - I) (External)
HINDI (हिंदी)

प्रश्नपत्र – 4 : विशेषस्तर : वैकल्पिक : विशेष साहित्यकार अथवा विशेष विधा तथा अन्य

(अ) कबीर तथा तुलसीदास

महत्त्वपूर्ण सूचना :- निम्नलिखित में से किसी एक पाठ्यक्रम के प्रश्नों के उत्तर लिखिए।

(2013 Pattern) (10704)

समय : 3 घंटे]

[पूर्णांक : 100

- सूचनाएँ : 1) सभी प्रश्न अनिवार्य हैं।
2) सभी प्रश्नों के लिए समान अंक है।
-

प्र.1) 'कबीर का साहित्य उनके सामाजिक और धार्मिक चिंतन का परिणाम है' – कथन की समीक्षा कीजिए।

अथवा

निर्गुण काव्यधारा में कबीर का योगदान स्पष्ट कीजिए।

प्र.2) कबीर की भक्ति-भावना को स्पष्ट कीजिए।

अथवा

कबीर अपने काव्य में मानवता धर्म को सर्वश्रेष्ठ स्थान देते हैं – कथन की समीक्षा कीजिए।

प्र.3) 'आदर्शपात्रों के रूप में रामचरित मानस' के प्रमुख पात्रों का विवेचन कीजिए।

अथवा

रामभक्तिधारा में तुलसीदास का योगदान स्पष्ट कीजिए।

प्र.4) 'विनयपत्रिका' का उद्देश्य स्पष्ट करते हुए उसके शीर्षक की सार्थकता स्पष्ट कीजिए।

अथवा

'विनय-पत्रिका' दैन्यभाव की भक्ति का उत्तम उदाहरण है' – स्पष्ट कीजिए।

P.T.O.

प्र.5) निम्नलिखित अवतरणों की ससंदर्भ व्याख्या कीजिए।

क) “घट माँहै औघट तह्या, औघट माँहै घाट।

कहि कबीर परचा भया, कछू पूरबला लेख॥”

अथवा

“ना गुरू भिक्व्या न सिष, भया लालय खेल्या डाव।

दुन्यू बुडे धार में, चढ़ि पाथर की नाव॥”

ख) राम से प्रितम की प्रीति – रहित जीव जाय जियत।

जेहि सुख सुख मानि लेत, सुख सो समुझ कियत॥1॥

जहँ-तहँ जोहि, जोनि जनम महि, पताल, वियत।

तहँ-तहँ तू विषय-सुखहिं चहत लहत नियत॥2॥

कत विभोह लट्यो फट्यो गगन मगन सियत।

तुलसी प्रभु-सुजस गाइ, क्यों न सुधा पियत॥3॥

अथवा

हाट बाट घर गली अथाई। कहहिं परमपर लोग लोगाई॥

कालि लगन भलि केलिक बारा। पूजिहि बिधि अभिलाषु हमारा॥

कनक सिंहासन सीय समेता। वैठ हिं रामु होइ चित चेता॥

सकल कहहिं कब होशहि काली। बिधत मनावहिं देव कुचाली॥

तिन्हहि सोहाइन अवय बधावा। चोरहिं चंदिनी राति न भावा॥

सारद बोली बिनयसुर करहीं। बारहिं बार पाय लै परहीं॥

Total No. of Questions : 5]

P7375

[5809]-Ext.-514

M.A. (Part - I) (External)

HINDI (हिंदी)

प्रश्नपत्र – 4 : विशेष स्तर – वैकल्पिक

(आ) हिंदी उपन्यास तथा हिंदी यात्रा साहित्य

(2013 Pattern) (10705)

समय : 3 घंटे]

[पूर्णांक : 100

- सूचनाएँ : 1) सभी प्रश्न अनिवार्य हैं।
2) सभी प्रश्नों के लिए समान अंक है।
-

प्र.1) 'परिशिष्ट' इस उपन्यास की समीक्षा कीजिए।

अथवा

'गोदान' उपन्यास के शीर्षक की सार्थकता विशद कीजिए।

प्र.2) 'अलग अलग वैतरणी' उपन्यास रचनाधर्मिता को समझाइए।

अथवा

उपन्यास की परिभाषा देते हुए स्वरूप को विवेचित कीजिए।

प्र.3) 'यात्रा साहित्य' विधा के विकास-क्रम पर प्रकाश डालिए।

अथवा

हिंदी यात्रा साहित्य में यायावर अज्ञेय जी का स्थान निर्धारित कीजिए।

प्र.4) 'सूर्य मंदीरो की खोज में' इस यात्रा साहित्य की समीक्षा कीजिए।

अथवा

हिंदी साहित्य का तात्विक विवेचन कीजिए।

प्र.5) निम्नलिखित अवतरणों की ससंदर्भ व्याख्या कीजिए।

क) “महाराज, घर में न गाय है न बछिया, न पैसा। यही पैसे है, यही इनका गो-दान है।”

अथवा

“मगर खलील मियाँ में अभी इतनी गैरत बाकी है कि वे एक अदने आदमी की नालायकी के लिए पूरी कौम को गुनहगार नहीं मान सकते।”

ख) “किंतु रोम। रोम और इटली और वहाँ के लोग अंतर्विरोध सर्वत्र होते हैं और पुराने देश, पुरानी सभ्यता में कदाचित अधिक होते हैं।

अथवा

“झील का रंग आकाश के रंग से मिल जाता है मानो आस-पास की पहाड़ियों के बीच आकाश का ही एक टुकड़ा तारों समेत नीचे आकर अँधा पड गया है।”

Total No. of Questions : 5]

SEAT No. :

P7376

[Total No. of Pages : 2

[5809]-Ext.-515

M.A. (Part - II)

HINDI (हिंदी)

प्रश्नपत्र - 5 : सामान्य स्तर – आधुनिक काव्य
(महाकाव्य, खंडकाव्य, विशेष कवि और नई कविता)
(2013 Pattern) (20701)

- पाठ्यपुस्तके : 1) कामायनी – जयशंकर प्रसाद
2) गोपा गौतम – जगदीश गुप्त
3) विशेष कवि कुँवर नारायण – संपा. डॉ. सुरेश बाबर, डॉ. नीला बोर्वणकर
4) नई कविता : संपा. डॉ. सुरेश बाबर, डॉ. अलका पोतदार

समय : 3 घंटे]

[पूर्णांक : 100

- सूचनाएँ : 1) सभी प्रश्न अनिवार्य हैं।
2) सभी प्रश्नों के लिए समान अंक हैं।

प्र.1) कामायनी में इतिहास और कल्पना का सुंदर समन्वय हुआ है, सोदाहरण समझाइए।

अथवा

कामायनी में चित्रित श्रद्धा और इड़ा का चरित्र-चित्रण कीजिए।

प्र.2) खंडकाव्य की दृष्टि से 'गोवा गौतम' की विशेषताओं को स्पष्ट कीजिए।

अथवा

'गोवा गौतम' के चरित्रों का चित्रण कीजिए।

प्र.3) कुँवर नारायण की कविताओं की विशेषताओं को सोदाहरण स्पष्ट कीजिए।

अथवा

'कुँवर नारायण नई कविता के सशक्त हस्ताक्षर हैं' उनके काव्य के आधार पर स्पष्ट कीजिए।

प्र.4) 'उदय प्रकाश' की कविताएँ नई कविता की अनुभूति पक्ष को स्पष्ट करती हैं, सोदाहरण स्पष्ट कीजिए।

अथवा

दामोदर मोरे की कविताओं में कल्पना और यथार्थ का समन्वय है, समझाइए।

P.T.O.

प्र.5) निम्नलिखित अवतरणों की संदर्भ व्याख्या कीजिए।

क) हम अन्य न और कुटुंबी हम केवल एक हमीं हैं,
तुम सब मेरे अवयव हो जिसमें कुछ नहीं कमी है।
शमित न यहाँ है कोई दमित पापी न यहाँ है,
जीवन-वसुधा समतल है समरस है जो कि यहाँ है।

अथवा

सोचें तो
आप मेरे पति होकर
मेरे ही सामने
शंका - संदेह भरी
वाणी जब बोलेंगे
या उसको जाकर एकांत में
मौन से तालेंगे
मेरा स्वाभिमान कहाँ जाएगा ?

ख) “शरीर के भरोसे दिल
मजदूर के भरोसे मिल
सरकार के भरोसे देश
लेकिन किस के भरोसे छोड़ी जाए
जवान लड़की ?
किसके भरोसे छोड़ी जाए
अकेली औरत ?”

अथवा

बहुत चुने हुए लोगों से
बहुत चुने हुए विषयों पर
बहुत चुनिंदा बातें करते हैं विद्वान लोग।

Total No. of Questions : 5]

SEAT No. :

P7377

[Total No. of Pages : 2

[5809]-Ext.-516

M.A. (Part - II) (For External)

हिंदी (HINDI)

प्रश्नपत्र-6 : विशेषस्तर : भाषा विज्ञान तथा हिन्दी भाषा का ऐतिहासिक विकास
(2013 Pattern) (20702)

समय : 3 घंटे]

[पूर्णांक : 100

सूचनाएँ : 1) सभी प्रश्न अनिवार्य हैं।

2) सभी प्रश्नों के लिए समान अंक हैं।

प्रश्न 1) भाषा विज्ञान का स्वरूप एवं व्याप्ति पर प्रकाश डालिए।

अथवा

भाषा विज्ञान की शाखाओं का विस्तृत परिचय दीजिए।

प्रश्न 2) रूप की परिभाषा और स्वरूप पर प्रकाश डालिए।

अथवा

स्वनिम की परिभाषा बतलाकर स्वनिम की विशेषताओं पर चर्चा कीजिए।

प्रश्न 3) रचना, क्रिया और अर्थ की दृष्टि से वाक्य भेद विशद कीजिए।

अथवा

आधुनिक भारतीय आर्य भाषाओं का सामान्य परिचय दीजिए।

प्रश्न 4) हिन्दी-बोलियों का वर्गीकरण तथा क्षेत्र का विस्तृत परिचय दीजिए।

अथवा

देवनागरी लिपि का उद्भव और विकास पर प्रकाश डालिए।

P.T.O.

प्रश्न 5) निम्नलिखित में से किन्हीं दो पर टिप्पणियाँ लिखिए ।

- क) देवनागरी लिपि की विशेषताएँ
- ख) खड़ीबोली की व्याकरणिक विशेषताएँ
- ग) वाक्य के अंग
- घ) अर्थतत्त्व और संबंध तत्त्व

Total No. of Questions : 5]

SEAT No. :

P7378

[Total No. of Pages : 2

[5809]-Ext.-517

M.A. (Part - II) (For External)

HINDI (हिंदी)

प्रश्नपत्र - 7 (बहिस्थ) : विशेषस्तर

हिंदी साहित्य का इतिहास

(आदिकाल, भक्तिकाल, रीतिकाल तथा आधुनिक काल तक)

(2013 Pattern) (20703)

समय : 3 घंटे]

[कुल अंक : 100

- सूचनाएँ : 1) सभी प्रश्नों अनिवार्य हैं ।
2) सभी प्रश्नों के लिए समान अंक हैं ।
-

प्रश्न 1) आदिकालीन परिस्थितियों को स्पष्ट करते हुए उनका तत्कालीन साहित्य पर कैसे प्रभाव पड़ा स्पष्ट कीजिए ।

अथवा

हिंदी साहित्य के इतिहास का कालविभाजन और नामकरण को स्पष्ट कीजिए ।

प्रश्न 2) भक्तिकालीन साहित्य की परिस्थितियों को स्पष्ट कीजिए ।

अथवा

निर्गुण संत काव्यधारा की विशेषताओं को स्पष्ट करते हुए उसमें संत कबीर के योगदान को स्पष्ट कीजिए ।

प्रश्न 3) रीतिकाल की विशेषताओं को स्पष्ट कीजिए ।

अथवा

रीतिमुक्त काव्य की विषयगत और शैलीगत प्रवृत्तियों को विवेचित कीजिए ।

प्रश्न 4) हिंदी नाट्य साहित्य का उद्भव और विकासक्रम को स्पष्ट कीजिए ।

अथवा

द्विवेदी युगीन काव्य साहित्य के स्वरूप को स्पष्ट करते हुए उसकी प्रवृत्तियों का विवेचन कीजिए ।

P.T.O.

प्रश्न 5) निम्नलिखित में से किन्हीं दो पर टिप्पणियाँ लिखिए ।

- क) नाथसाहित्य का परिचय ।
- ख) निर्गुण काव्यधारा ।
- ग) रीतिसिद्ध कवियों का परिचय ।
- घ) छायावाद के आधार स्तंभ ।

Total No. of Questions : 5]

SEAT No. :

P7379

[Total No. of Pages : 3

[5809]-Ext.-518

M.A. (Part - II)

HINDI (हिंदी)

(अ) आधुनिक हिंदी आलोचना तथा अनुसंधान प्रक्रिया : स्वरूप और क्षेत्र
प्रश्नपत्र 8 : वैकल्पिक (बहिस्थ)
(2013 Pattern) (20705)

समय : 3 घंटे]

[पूर्णांक : 100

- सूचनाएँ : 1) सभी प्रश्न अनिवार्य हैं।
2) सभी प्रश्नों के लिए समान अंक है।

प्र.1) हिंदी आलोचना में डॉ. हजारी प्रसाद द्विवेदी का योगदान स्पष्ट कीजिए।

अथवा

आलोचना का स्वरूप स्पष्ट करके उसकी प्रक्रिया पर प्रकाश डालिए।

प्र.2) आलोचना का महत्त्व स्पष्ट करके आलोचक के गुण लिखिए।

अथवा

आचार्य रामचंद्र शुक्ल की आलोचना पद्धति का विवेचन कीजिए।

प्र.3) अनुसंधानकर्ता एवं शोध-निर्देशक के गुणों पर प्रकाश डालिए।

अथवा

अनुसंधान के घटकों का विवेचन कीजिए।

प्र.4) अनुसंधान का स्वरूप स्पष्ट कीजिए।

अथवा

साहित्यिक अनुसंधान का महत्त्व विशद करते हुए साहित्यिक अनुसंधान के प्रकारों को स्पष्ट कीजिए।

प्र.5) निम्नलिखित में से किन्हीं दो पर टिप्पणियाँ लिखिए।

- अ) आलोचना और अनुसंधान।
ब) आलोचना प्रक्रिया।
क) अनुसंधान का उद्देश्य।
ड) अनुसंधान के लिए प्रयुक्त शब्द एवं कतिपय परिभाषाएँ।

P.T.O.

Total No. of Questions : 5]

P7379

[5809]-Ext.-518

M.A. (Part - II)

HINDI (हिंदी)

(आ) अनुवाद विज्ञान तथा जनसंचार माध्यम और हिंदी

प्रश्नपत्र 8 : विशेष स्तर : वैकल्पिक (बहिस्थ)

(2013 Pattern) (20704)

समय : 3 घंटे]

[पूर्णांक : 100

- सूचनाएँ : 1) सभी प्रश्न अनिवार्य हैं।
2) सभी प्रश्नों के लिए समान अंक है।
-

प्र.1) अनुवाद का स्वरूप एवं महत्त्व विशद कीजिए।

अथवा

प्रक्रिया के आधार पर अनुवाद के प्रकार स्पष्ट कीजिए।

प्र.2) अनुवाद कार्य में सहायक साधनों का परिचय दीजिए।

अथवा

अनुवाद में वाक्य विज्ञान और अर्थ विज्ञान की उपयोगिता पर प्रकाश डालिए।

प्र.3) प्रिंट पत्रकारिता के संबंध में मुद्रणकला का महत्त्व विशद कीजिए।

अथवा

जनसंचार माध्यमों में हिंदी की आवश्यकता समझाइए।

प्र.4) समाचार पत्रों के विविध अंगों को उद्घाटित कीजिए।

अथवा

रेडियों और टिवी की पत्रकारिता पर प्रकाश डालिए।

प्र.5) निम्नलिखित विषयों में से किन्हीं दो पर प्रकाश डालिए।

- अ) काव्यानुवाद
ब) अनुवाद परिभाषा एवं स्वरूप
क) पत्रकारिता की उपादेयता
ड) अनुवाद एवं पत्रकारिता का तुलनीय अध्ययन

Total No. of Questions : 5]

P7379

[5809]-Ext.-518

M.A. (Part - II)

HINDI (हिंदी)

(इ) लोकसाहित्य तथा भारतीय साहित्य
प्रश्नपत्र 8 : विशेष स्तर : वैकल्पिक (बहिस्थ)
(2013 Pattern) (20706)

समय : 3 घंटे]

[पूर्णांक : 100

सूचनाएँ : 1) सभी प्रश्न अनिवार्य हैं।
2) सभी प्रश्नों के लिए समान अंक है।

प्र.1) 'लोक' की परिभाषा देते हुये लोकसाहित्य के स्वरूप पर प्रकाश डालिए।

अथवा

लोकसाहित्य का इतिहास तथा पुरातत्त्व से परस्पर संबंध स्पष्ट कीजिए।

प्र.2) लोकनाट्य का स्वरूप स्पष्ट करते हुए महाराष्ट्र में प्रचलित प्रमुख लोकनाट्यों का परिचय दीजिए।

अथवा

लोकसाहित्य के संकलन में आनेवाली कठिनाइयों का विवेचन कीजिए।

प्र.3) भारतीयता और समाजशास्त्र का संबंध स्पष्ट कीजिए।

अथवा

'बारोमास' में आज के भारत का प्रतिबिंब मिलता है, स्पष्ट कीजिए।

प्र.4) 'नागमंडल' में व्यक्त भारतीय मूल्यों का विवेचन कीजिए।

अथवा

'खानाबदोश' में चित्रित जीवन-संघर्ष का वर्णन प्रस्तुत कीजिए।

प्र.5) निम्नलिखित विषयों में से किन्हीं दो पर टिप्पणियाँ लिखिए।

- लोककथाओं का वर्गीकरण
- 'नागमंडल' की भाषा
- 'बारोमास' का नायक
- 'खानाबदोश' में व्यक्त नारी-समस्या

Total No. of Questions : 5]

SEAT No. :

P7380

[Total No. of Pages : 2

[5809]-Ext.-521

M.A. (Part - I) (External)

ENGLISH

**10201 : English Literature from 1550 to 1798
(2013 Pattern) (Credit System) (Paper - I)**

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 100

Instructions to the candidates:

- 1) *All questions are compulsory.*
- 2) *Figures to the right indicate full marks.*

Q1) Answer any two in about 150 words each. **[20]**

- a) Comment on the chief characteristics of Neo-Classical poetry.
- b) Critically evaluate the contribution of University Wits to the development of English drama.
- c) Write a detailed note on the chief characteristics of the Elizabethan Age.
- d) Which Socio - economic factors contributed to the 'novel' in the 18th century?

Q2) a) Answer any ONE in about 150 words. **[10]**

- i) Discuss Sidney's *Astrophel and Stella* as a typical example of sonnet sequence.
- ii) Discuss the theme of Spenser's sonnet 'The Merry Cuckow'.
- iii) What was Spenser's contribution to the sonnet form?

b) Answer any ONE in about 150 words. **[10]**

- i) Comment on the theme of physical love in Marvell's metaphysical poems.
- ii) Discuss how Donne uses religious vocabulary in communization.
- iii) Elaborate on the common features of poetry in the poems of Herrick, Donne and Marvell.

P.T.O.

- Q3) a)** Answer any ONE in about 150 words. **[10]**
- i) Satan is the protagonist in Book IX of paradise lost. Do you agree? Justify.
 - ii) How does the temptation scene foretell the Fall of Man?
 - iii) Comment on the theme of sin and innocence in Paradise Lost book IX.
- b)** Answer any ONE in about 150 words. **[10]**
- i) Comment on the Deserted village as a Pastoral poem.
 - ii) Discuss the theme of satire in Dryden's MacFlecknoe.
 - iii) Discuss the deserted village as a comment on the contemporary society.
- Q4) a)** Answer any ONE in about 150 words. **[10]**
- i) Bring out the theme of betrayal in the Spanish Tragedy.
 - ii) Can Bel-Imperia be considered the heroine of the Spanish Tragedy? Explain.
 - iii) Thomas Kyd's the Spanish Tragedy is a revenge play. Discuss.
- b)** Answer any ONE in about 150 words. **[10]**
- i) Write a note on the structure of plot in King Lear.
 - ii) Discuss how King Lear throws light on human relations.
 - iii) Comment on the theme of justice in King Lear.
- Q5) a)** Answer any ONE in about 150 words. **[10]**
- i) Comment on the treatment of the Supernatural in The Duchess of Malfi.
 - ii) Discuss the plot structure of The Duchess of Malfi.
 - iii) Write a note on the element of Pathos in The Duchess of Malfi.
- b)** Answer any ONE in about 150 words. **[10]**
- i) Explain how Joseph Andrews in a Picaresque novel.
 - ii) Discuss Joseph Andrews as a 'Comic epic in Prose'.
 - iii) Comment on the element of realism in Joseph Andrews.

Total No. of Questions : 5]

SEAT No. :

P7381

[Total No. of Pages : 2

[5809]-Ext.-522

M.A. (Part - I) (For External)

ENGLISH (Paper - II)

10202 : English Literature From 1798 to 2000

(2013 Pattern) (Credit System)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 100

Instructions to the candidates:

- 1) *All questions are compulsory.*
- 2) *Figures to the right indicate full marks.*

Q1) Answer any **TWO** in about 150 words : **[20]**

- a) Explain the difference between Romanticism and Modernism.
- b) Comment on the various conflicts in the Victorian Age.
- c) Discuss the features of the Absurd Drama.
- d) Write a detailed note on Modernism.

Q2) a) Answer any **ONE** in about 150 words : **[10]**

- i) Write a note on the theme of 'Dejection : An Ode'.
- ii) Comment on the autobiographical elements in Frost at Midnight.
- iii) Comment on the theme of Lucy Poems.

b) Answer any **ONE** in about 150 words : **[10]**

- i) Discuss the theme of Ozymandias.
- ii) Comment on the use of allusions in John Keats's 'On First Looking into Chapman's Homer'.
- iii) Discuss 'Ode to Nightingale' as a nature poem.

P.T.O.

- Q3) a)** Answer any **ONE** in about 150 words : **[10]**
- i) Write a note on the theme of 'Dover Beach'.
 - ii) Comment on the significance of the title 'Among Schoolchildren'.
 - iii) Describe the poet's journey in 'Sailing to Byzantium'.
- b)** Answer any **ONE** in about 150 words : **[10]**
- i) How does 'A Game of Chess' represent sexuality in 'The Waste Land'?
 - ii) Comment on the use of imagery in 'Fern Hill'.
 - iii) Show how 'The Bogland' is a poem about Ireland.
- Q4) a)** Answer any **ONE** in about 150 words : **[10]**
- i) Discuss structural features of 'Emma'.
 - ii) Consider 'Emma' as a realistic novel.
 - iii) Comment on the themes of 'Emma'.
- b)** Answer any **ONE** in about 150 words : **[10]**
- i) What are the notable animal images in 'A Tale of Two Cities'?
 - ii) Comment on the major themes in the novel 'A Tale of Two Cities'?
 - iii) Draw a character sketch of Sydney Carton.
- Q5) a)** Answer any **ONE** in about 150 words : **[10]**
- i) Discuss 'Lord of the Flies' as an allegorical novel.
 - ii) Draw a character sketch of Piggy.
 - iii) How does Jack use the beast to control the other?
- b)** Answer any **ONE** in about 150 words : **[10]**
- i) Write a note on the form and structure of 'Waiting for Godot'.
 - ii) Comment on the significance of the title 'Waiting for Godot'.
 - iii) Discuss 'Waiting for Godot' as an Absurd Play.

Total No. of Questions : 5]

SEAT No. :

P7382

[Total No. of Pages : 3

[5809] Ext. - 523

M.A. (Part - I) (For External)

ENGLISH

(Paper - 3) : Contemporary Studies in English Language
(2013 Pattern) (Credit System) (10203)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 100

Instructions to the candidates:

- 1) *All questions are compulsory.*
- 2) *Figures to the right indicate full marks.*

Q1) a) Answer any TWO of the following in not more than 100 words each.[10]

- i) Distinguish between 'langue' and 'parole'.
- ii) Explain the concept of universal grammar.
- iii) Write a note on Halliday's 'systemic grammar'.
- iv) What is meant by 'communicative competence'?

b) Answer any TWO of the following in not more than 100 words each.[10]

- i) Illustrate 'plosives' in English.
- ii) Explain syllabic consonants with examples.
- iii) Discuss the concept of word stress in English.
- iv) What are the uses of falling tone?

Q2) a) Answer any TWO of the following in not more than 100 words each.[10]

- i) Distinguish between 'morpheme' and 'allomorph'.
- ii) Write a note on types of morphemes.
- iii) Explain with examples the changes in 'assimilation' and 'dissimilation'.
- iv) What are the major problems in morphological analysis?

P.T.O.

- b) Answer any TWO of the following in not more than 100 words each.[10]
- i) Write a note on elements of sentence.
 - ii) Illustrate different types of predeterminers.
 - iii) Explain with examples finite and non-finite verb phrases.
 - iv) Bring out the difference between direct and indirect object.
- Q3)** a) Answer any TWO of the following in not more than 100 words each.[10]
- i) Distinguish between standard and non-standard varieties.
 - ii) Explain with examples formal and informal styles.
 - iii) Write a note on features of code-switching.
 - iv) What are pidgins? Illustrate.
- b) Answer any TWO of the following in not more than 100 words each.[10]
- i) What is an 'IC analysis'? What are its limitations?
 - ii) How does 'Structuralist Grammar' differ from 'Traditional Grammar'?
 - iii) Explain with examples 'Deep Structure' and Surface Structure.
 - iv) What are the features of Transformational Generative Grammar?
- Q4)** a) Answer any TWO of the following in not more than 100 words each.[10]
- i) What is semantics?
 - ii) Bring out the difference between 'connotative' and 'denotative' meaning.
 - iii) Write a note on types of antonyms.
 - iv) What are prototypes?
- b) Answer any TWO of the following in not more than 100 words each.[10]
- i) Distinguish between 'Constative' and 'Performative' utterances.
 - ii) Explain with appropriate examples 'felicity conditions'.
 - iii) Write a note on types of implicatures.
 - iv) Bring out the difference between 'directives' and 'commissives'.

Q5) Answer any TEN of the following.

[20]

- a) The concept of 'communicative competence' was put forth by Noam Chomsky. (Correct and rewrite the sentence.)
- b) Mention the number of syllables in the word 'education'.
- c) Transcribe the word 'tortoise' according to R.P.
- d) Write an example of a word beginning with a class-changing prefix.
- e) Identify the free and bound morphemes in the word 'unexplainable'.
- f) Write a sentence with subject complement in it.
- g) Write a sentence with the structure – SVOO.
- h) Registers are varieties according to attitude. (Write true or false.)
- i) Write an example of code-mixing.
- j) Write an example of non-kernel sentence.
- k) Write an IC analysis of the following sentence.
An old man with a stick met a girl.
- l) Write two co-hyponyms of the word 'horse'.
- m) Write an example of polysemy.
- n) Write an example of indirect speech act.
- o) Write an example of structural presupposition

P7593

[5809]-Ext.-S-524

M.A. (Part-I) (External)

ENGLISH

Literary Criticism and Theory

(2013 Pattern) (Credit System) (Paper-IV) (10204)

Model Answer

Time: 3 Hours]

[Max. Marks:100

Instructions to the candidates:

- 1) *All questions are compulsory.*
- 2) *All questions carry equal marks.*

Q. 1) A) Due credit should be given to relevant answers.
B) " " "

Q. 2) A) Due credit should be given to relevant and correct answers.
B) " " "

Q. 3) A) Due credit should be given to relevant and correct answer.
B) " " "

Q. 4) A) Due credit should be given to relevant and correct answer.
B) " " "

Q. 5) A) Due credit should be given to relevant and correct answers.
B) " " "

Total No. of Questions : 5]

P7593

[5809]-Ext.-S-524

M.A. (Part-I) (External)

ENGLISH

Literary Criticism and Theory

(2013 Pattern) (Credit System) (Paper-IV) (10204)

Time: 3 Hours]

[Max. Marks:100

Instructions to the candidates:

- 1) *All questions are compulsory.*
- 2) *All questions carry equal marks.*

Scheme of Marking

Q. 1) A) $1 \times 10 = 10$
B) $1 \times 10 = 10$

Q. 2) A) $1 \times 10 = 10$
B) $1 \times 10 = 10$

Q. 3) A) $1 \times 10 = 10$
B) $1 \times 10 = 10$

Q. 4) A) $1 \times 10 = 10$
B) $1 \times 10 = 10$

Q. 5) A) $1 \times 10 = 10$
B) $1 \times 10 = 10$

Total No. of Questions : 5]

SEAT No. :

P7384

[Total No. of Pages : 2

[5809]-Ext.-525
M.A. (Part- II) (For external)
ENGLISH
INDIAN WRITING IN ENGLISH
(2013 Pattern) (Paper - I) (20201)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 100

Instructions to the candidates:

- 1) *All questions are Compulsory.*
- 2) *All questions carry equal marks.*

Q1) a) Answer Any one of the following in 150 words: [10]

- i) Discuss 'The Princes' as a political novel.
- ii) Explain the plot structure of the novel 'The Princes'.
- iii) Attempt a character sketch of Abhay raje's mother, the queen.

b) Answer Any one of the following in 150 words : [10]

- i) How does Rohinton Mistry present a picture of communal harmony in his novel 'A Fine Balance'?
- ii) Discuss the theme of emergency in 'A fine Balance'.
- iii) Draw a character sketch of Dira Dalal.

Q2) a) Answer Any one of the following in 150 words: [10]

- i) Attempt a life sketch of Mr. M-C chagla.
- ii) Explain Mr. Chagla's views on secularism.
- iii) How does Mr. chagla describe the event of emergency?

b) Answer Any two of the following in 150 words : [10]

- i) Explain the central idea of Derozio's sonnet 'To the Pupils of the Hindu College'.
- ii) How does Toru Dutt glorify the Lotus in her sonnet?
- iii) What is the central idea of the poem 'Kali the Mother'?

P.T.O.

- Q3) a)** Answer Any two of the following in 150 words: [10]
- i) Discuss the theme of Tagore's poem 'Playthings'.
 - ii) Discuss the use of bazaar English in Furtado's poem 'Fortune Teller'
 - iii) Analyze Sri Aurobindo's 'Stone Goddess' as a spiritual poem.
- b)** Answer Any one of the following in 150 words : [10]
- i) Discuss the role of the narrator in 'The shadow Lines'.
 - ii) Write a note on the interplay of reality and illusion in 'The Shadow lines'.
 - iii) Write a note on the women characters in the novel 'The Shadow Lines'.
- Q4) a)** Answer Any one of the following in 150 words: [10]
- i) Write a note on the female characters in the novel 'The Inheritance of loss'.
 - ii) Attempt a character sketch of Gyan.
 - iii) Write a note on the ending of the novel 'The Inheritance of Loss'.
- b)** Answer Any one of the following in 150 words : [10]
- i) Explain 'Mahanirvan' as a satirical play.
 - ii) Attempt a character sketch of Nana in 'Mahanirvan'
 - iii) Comment on the significance of the title 'Mahanirvan'
- Q5) a)** Answer Any two of the following in 150 words: [10]
- i) Examine Ezekiel's 'Enterprise' as an allegorical poem.
 - ii) Analyze Kamala Das's 'An Introduction' as an autobiographical poem.
 - iii) Explain the theme of Dom Moraes's 'Future Plans'.
- b)** Answer Any two of the following in 150 words : [10]
- i) Discuss the central theme of Imtiaz Dharkar's 'Purdah-I'
 - ii) Discuss how Mahapatra depicts the dawn about the Temple in 'Dawn at Puri'.
 - iii) What picture of Indian women does Shiv K. kumar present in his 'Indian women'?

Total No. of Questions : 5]

SEAT No. :

P7385

[Total No. of Pages : 2

[5809]-Ext.-526

M.A. (Part - II) (External)

ENGLISH

**English Language and Literature Teaching (Paper - II)
(2013 Pattern) (20202) (Credit System)**

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 100

Instructions to the candidates:

- 1) *All questions are compulsory.*
- 2) *All questions carry equal marks.*

- Q1) a)** Answer any one of the following questions in about 150 words. [10]
- i) Discuss the implications of behaviourist theory for the teachers of English.
 - ii) Differentiate between language acquisition and language learning.
- b)** Answer any one of the following questions in about 150 words. [10]
- i) Write a note on the beginnings of English Studies in India.
 - ii) Discuss the need for decolonization of English Studies in India.
- Q2) a)** Answer any one of the following questions in about 150 words. [10]
- i) Explain the differences between the terms 'Curriculum' and 'Syllabus'.
 - ii) What are the advantages of communicative method of teaching? Illustrate.
- b)** Answer any one of the following questions in about 150 words. [10]
- i) Show how it is necessary to teach spoken English at the undergraduate level.
 - ii) Write a note on qualities of a good test.
- Q3) a)** Write short notes on any TWO of the following in about 100 words each. [10]
- i) Cognitivism
 - ii) Pragmatic competence
 - iii) ELT as an imperialist programme
 - iv) Types of questions to test reading comprehension

OR

Prepare a lesson plan to teach a grammar unit to the FYBA compulsory English students

P.T.O.

- b) Answer any one of the following questions in about 150 words. [10]
- i) What is the relevance of teaching note-taking skills to the undergraduate students?
 - ii) What are the uses of contrastive analysis in the teaching of English?
- Q4)** a) Answer any one of the following questions in about 150 words. [10]
- i) What are the disadvantages of teaching literature in ELT in India?
 - ii) Explain the uses of stylistic approach to the teaching of literature.
- b) Answer any one of the following questions in about 150 words. [10]
- i) Discuss the effective method of teaching one act plays to the students of FYBA Optional English.
 - ii) What are the objectives of teaching poetry to the students of English in India?
- Q5)** a) Answer any one of the following questions in about 150 words. [10]
- i) What are the advantages of using ICT in an ELT class?
 - ii) Should the teachers of English avoid using mother tongue of the learners in an undergraduate class? Justify.
- b) Write short notes on any TWO of the following in about 100 words each.[10]
- i) Teaching of using dictionaries.
 - ii) The concept of Teaching English Literature in India (TELI).
 - iii) Objectives of teaching a short story.
 - iv) Challenges of teaching English in a mixed ability class.

OR

Prepare a lesson plan to teach the last chapter of a novel to the students of TYBA Optional English.

Total No. of Questions : 5]

SEAT No. :

[Total No. of Pages : 2

P7386

[5809]-Ext.-527

M.A. (Part - II)

ENGLISH

Poetry In English

(2013 Pattern) (Credit System) (Paper - III) (20203)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 100

Instructions to the candidates:

- 1) *All questions are compulsory.*
- 2) *Figures to the right indicate full marks.*

Q1) A) Answer any ONE of the following in 150 words: [10]

- a) Discuss the significance of the 'Prologue to the Canterbury Tales'.
- b) Discuss Chancer as the master of the narrative and characterization.
- c) Appreciate Pope's art of satire on the basis of his prescribed poems.

B) Answer any ONE of the following in 150 words: [10]

- a) Discuss the salient features of Imagism.
- b) Comment on the feminism of Sylvia Pdath's Poetry.
- c) Bring out the salient features of African Poetry.

Q2) A) Answer any ONE of the following in 150 words: [10]

- a) Attempt a character sketch of the Monk.
- b) How does Chancer bring out the follies of the pilgrims?
- c) Discuss 'Prologue to the Canterbury Tales' as a social document.

B) Answer any ONE of the following in 150 words: [10]

- a) Discuss the style of e.e. cummings poetry.
- b) Explain the concerns in E.A. Robinson's poems.
- c) Bring out the abstract meaning expressed through simple images by Robert Frost.

P.T.O.

- Q3) A) Answer any ONE of the following in 150 words: [10]**
- a) Summarize Pope's argument in his Essay in Criticism.
 - b) Bring out the significance of Pope's 'Epistle to Arbuthnot'.
 - c) Comment on Dr. Johnson's major concerns expressed in his poem 'London'.
- B) Answer any ONE of the following in 150 words: [10]**
- a) How does Stevens Portray modern poetry?
 - b) How does Plath express her feminist outlook?
 - c) Discuss Lowell's use of the skunk image.
- Q4) A) Answer any ONE of the following in 150 words: [10]**
- a) Write a detailed note on the theme of 'The Scholar Gipsy'.
 - b) Analyse the basic dilemma in Browning's 'Andrea del Sarto'.
 - c) Bring out the religious aspect of Hopkins's poetry.
- B) Answer any ONE of the following in 150 words: [10]**
- a) Critically appreciate Dunbar's 'Sympathy'.
 - b) Bring out the strong will expressed in Angelou's 'Still I Rise'.
 - c) Comment on the features of Afro-American English found in the poems of Langston Hughes.
- Q5) A) Answer any ONE of the following in 150 words: [10]**
- a) Elaborate how Owen condemns war through his poems.
 - b) Comment on the theme of Hughes' Hawk Roosting.
 - c) Bring out the irony of Auden's 'The Unknown Citizen'.
- B) Answer any ONE of the following in 150 words: [10]**
- a) Comment on the theme of transcendence in 'The Mystic Drum'.
 - b) Appreciate De Souza's 'If you Want to Know Me'.
 - c) Analyse the significance of Piano and the drums according to Okara.

Total No. of Questions : 5]

SEAT No. :

P7387

[Total No. of Pages : 2

[5809] -Ext.- 528
M.A. (Part-II) (External)
ENGLISH
Drama in English (Paper-IV)
(2013 Pattern) (Credit System) (20204)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 100

Instructions to the candidates:-

- 1) *All questions are compulsory.*
- 2) *Figures to the right indicate full marks.*

Q1) Answer any Two of the following in 150 words. [20]

- i) Explain the main features of Elizabethan drama.
- ii) Bring out the elements of comedy with suitable examples.
- iii) What are the salient features of the Theatre of the Absurd? Explain in detail.
- iv) Write a detailed note on the salient features of Kitchen Sink Drama.

Q2) A) Answer any ONE of the following in 150 words. [10]

- i) Sketch the character of 'Antigone'.
- ii) Bring out the role of chorus in 'Antigone'.
- iii) Discuss 'Antigone' as a play of sin, repentance and punishment.

B) Answer any ONE of the following in 150 words. [10]

- i) Trace the mental conflict of Dr. Faustus.
- ii) Comment on the comic element in 'Doctor Faustus'.
- iii) Discuss 'Doctor Faustus' as a morality play.

Q3) A) Answer any ONE of the following in 150 words. [10]

- i) Comment on the play 'Hamlet' as a revenge tragedy.
- ii) Comment on the role of the supernatural in 'Hamlet'.
- iii) Write a detailed note on the soliloquies in 'Hamlet'.

B) Answer any ONE of the following in 150 words. [10]

- i) Critically examine 'Volpone' as a comedy of humours.
- ii) Comment on the theme of greed in 'Volpone'.
- iii) Write a detailed note on the character of Volpone.

P.T.O.

Q4) A) Answer any ONE of the following in 150 words. [10]

- i) Critically examine the structural significance of the First Act of 'The Cherry Orchard'.
- ii) Comment on the women characters in 'The Cherry Orchard'.
- iii) Attempt a character sketch of Ranevskaya.

B) Answer any ONE of the following in 150 words. [10]

- i) Comment on the absurdity in 'Six Characters in Search of an Author'.
- ii) How far does 'Six Characters in Search of an Author' depart from realism? Explain.
- iii) Consider 'Six Characters in Search of an Author' as a modern play.

Q5) A) Answer any Two of the following in 150 words. [10]

- i) Bring out the view of religion in 'Look Back in Anger'.
- ii) Comment on the structure of 'Look Back in Anger'.
- iii) Make a detailed comparison between Jimmy and Cliff.

B) Answer any two of the following in 150 words. [10]

- i) Write a detailed note on Jerry.
- ii) Comment on the element of absurdity in 'The Zoo Story'.
- iii) Show how 'The Zoo Story' is a criticism of the capitalist society.
- iv) Bring out the significance of the title 'The Zoo Story'.

Total No. of Questions : 5]

SEAT No. :

P7388

[Total No. of Pages : 4

[5809]-Ext. - 529

M.A. (Part - II) (For External)

ENGLISH

Linguistics and Stylistics

(2013 Pattern) (Paper - V) (20205) (Credit System)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 100

Instructions to the candidates:

- 1) All questions are compulsory.
- 2) Figures to the right indicate full marks.

Q1) a) Answer **ANY ONE** of the following in about 150 words. [10]

- i) Define 'Linguistics' and comment on syntagmatic and paradigmatic relations.
- ii) Discuss how literary language differs from ordinary language. Give suitable examples.

b) Answer **ANY ONE** of the following in about 150 words. [10]

- i) Explain the role of phonology in literature and illustrate how an author makes effective use of phonological features for creating sound patterns and rhymes.
- ii) What is 'metre'? Explain different types of metres and feet with suitable examples.

Q2) a) Answer **ANY ONE** of the following in about 150 words. [10]

- i) Explain how 'Semantics' is the linguistic and philosophical study of meaning.
- ii) What is the literary significance of content words and function words?

P.T.O.

- b) Answer **ANY ONE** of the following in about 150 words. [10]
- i) Discuss how a novelist exploits the 'direct and indirect speech' and 'free direct and free indirect speech'?
 - ii) What is the relevance of 'sentence length and sentence types' in a dramatic text?

- Q3)** a) Write short notes on **ANY TWO** of the following. [10]
- i) Substance and form
 - ii) Importance of spoken words and pauses
 - iii) Lexical cohesion
 - iv) Periodic and loose sentence structure

OR

Analyse the linguistic features of the following : [10]

Up? up! my Friend, and quit your books;
Or surely you'll grow double:
Up! up! my friend, and clear your looks,
Why all this toil and trouble?

The sun above the mountain's head,
A freshening lustre mellow
Through all the long green fields has spread,
His first sweet evening yellow.

Books! tis a dull and endless strife:
Come, hear the woodland linnet.
How sweet his music! on my life,
There's more of wisdom in it.

And hark! how blithe the throstle sings!
He, too, is no mean preacher:
Come forth into the light of things,
Let Nature be your teacher.

She has a world of ready wealth,
Our minds and hearts to bless--
Spontaneous wisdom breathed by health,
Truth breathed by cheerfulness.

One impulse from a vernal wood
May teach you more of man,
Of moral evil and of good,
Than all the sages can.

Sweet is the lore which Nature brings;
Our meddling intellect
Mis-shapes the beauteous forms of things:--
We murder to dissect.

Enough of Science and of Art;
Close up those barren leaves;
Come forth, and bring with you a heart
That watches and receives.

- b) Answer **ANY ONE** of the following in about 150 words. [10]
- i) What are the strengths and limitations of Stylistics?
 - ii) Do you think that Stylistics deals with literary style as well as linguistic style? Support your answer.

- Q4)** a) Answer **ANY ONE** of the following in about 150 words. [10]
- i) What are the poetic devices that a poet uses to make his work aesthetically viable?
 - ii) Explain the different types of repetitions in poetry with suitable examples.

- b) Answer **ANY ONE** of the following in about 150 words. [10]
- i) Explain the relationship between theatre and drama.
 - ii) Discuss how speech act theory plays a vital role in the interpretation of drama.

- Q5)** a) Answer **ANY ONE** of the following in about 150 words. [10]
- i) What is ‘universe of discourse’? Explain with reference to fiction.
 - ii) What are the different narrative strategies used in fiction?
- b) Write short notes on **ANY TWO** of the following. [10]
- i) Grammar and style.
 - ii) Poetic diction.
 - iii) Face threatening and face saving acts in drama.
 - iv) Point of view.

OR

Attempt a stylistic analysis of the following. [10]

A man with a red flag and a face like a knot opened Rahel’s door because it wasn’t locked. The doorway was full of men who’d stopped to stare. “Feeling hot, baby?” the man like a knot asked Rahel kindly in Malayalam. Then, unkindly, “Ask your daddy to buy you an Air Condition!” and he hooted with delight at his own wit and timing. Rahel smiled back at him, pleased to have Chacko mistaken for her father. Like a normal family. “Don’t answer!” Baby Kochamma whispered hoarsely. “Look down! Just look down!”

The man with the Rag turned his attention to her. She was looking down at the floor of the car. Like a coy, frightened bride who had been married off to a stranger.

“Hello, sister,” the man said carefully in English. “What is your name please?” When Baby Kochamma didn’t answer, he looked back at his cohecklers.

“She has no name.”

“What about Modalali Mariakutty?” someone suggested with a giggle. Modalali in Malayalam means landlord.

“A, B, C, D, X, Y, Z,” somebody else said, irrelevantly.

More students crowded around. They all wore handkerchiefs or printed Bombay Dyeing hand towels on their heads to stave off the sun. They looked like extras who had wandered off the sets of the Malayalam version of Sinbad. The Last Voyage. The man like a knot gave Baby Kochamma his red flag as a present. “Here,” he said. “Hold it.”

Baby Kochamma held it, still not looking at him. “Wave it,” he ordered.

Total No. of Questions : 5]

SEAT No. :

P7389

[Total No. of Pages :3

[5809]-Ext.-530

M.A. (Part - II)

ENGLISH

Semantics and Pragmatics

(2013 Pattern) (Credit System) (Paper - VI) (20206)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 100

Instructions to the candidates:

- 1) *All questions are compulsory.*
- 2) *Figures to the right indicate full marks.*

Q1) A) Answer any one of the following in about 150 words. [10]

- a) Define Semantics and explain seven types of meaning.
- b) 'Utterance is a pragmatic unit and sentence is a grammatical unit.'
Comment.

B) Answer any one of the following in about 150 words. [10]

- a) Discuss how componential analysis is a method of structural semantics.
- b) Explain how Generative Theory of meaning holds the view that deep structure is equivalent to its semantic representation.

Q2) A) Answer any one of the following in about 150 words. [10]

- a) Elucidate the difference between 'synonymy' and 'antonymy'.
- b) Explain the terms 'co-hyponyms and 'hyponyms' with suitable examples.

B) Answer any one of the following in about 150 words. [10]

- a) 'Polysemy and homonymy refer to similarities rather than differences between meanings.' Explain.
- b) Define 'collocation' and state its types with suitable examples.

P.T.O.

- Q3) A) Attempt any five of the following. [10]**
- a) Say whether the following statements are true or false.
 - i) Semantics deals with linguistic and philosophical study of meaning in language.
 - ii) Word meanings are not context sensitive.
 - b) Give an example homophony and frame two sentences to bring out the difference in meaning.
 - c) Comment on the lexical relations in the pair 'good - bad'.
 - d) Frame a sentence to illustrate synonymy.
 - e) Say whether the following are usual or unusual collocations.
 - i) A grief ago
 - ii) Uncomfortable chair
 - f) Explain the relationship of the underlined words in the following.
'She decided to send the cook on leave and cook food herself.'
- B) Answer any one of the following in about 150 words. [10]**
- a) What is the contribution of Searle and Austin to Pragmatics?
 - b) Discuss how 'language' is governed by rules and 'language use' is governed by principles.
- Q4) A) Answer any one of the following in about 150 words. [10]**
- a) Discuss how the Cooperative Principle and the Politeness Principle concern relationship between participants in a conversation.
 - b) 'Sperber and Wilson treat an assumption as relevant in a context only if it has contextual effect in that context.' Discuss the remark in the light of Relevance Theory.
- B) Answer any one of the following in about 150 words. [10]**
- a) How does H.P. Grice categorize conversational implicatures?
 - b) Why is it necessary for an utterer and an interpreter to pay attention to context in conversation?

Q5) A) Answer any one of the following in about 150 words. [10]

- a) Explain the textual mechanics of reference, tense and discourse.
- b) What is the role of Pragmatics in the act of reading?

B) Attempt any five of the following. [10]

- a) Explain the presupposition in the following utterance.

‘Why did the police arrive late?’

- b) What is the contextual meaning of the following utterance?

‘Students, write your exam number and other details on the answer sheet carefully and don’t talk to anyone’.

- c) Identify and indicate the types of deictic expressions in the following utterance.

‘Pete lived with Marisa in London. He lived there for a year but he disappeared with her on the Christmas eve.’

- d) Explain the flouting of the Cooperative Principle in the following utterance:

A : Where did you park your car?

B : I was talking to the policemen.

- e) Explain the markers of the Politeness Principle in the following utterance.

‘I was wondering if I could help the man.’

- f) Say whether the following statements are true or false.

i) Geoffrey Leech authored the book Principles of Pragmatics.

ii) Context is a static unit.

Total No. of Questions : 5]

SEAT No. :

P7390

[Total No. of Pages : 2

[5809]-Ext.-531
M.A. (Part - II) (For External)
ENGLISH
Cultural Studies (Paper - VII)
(2013 Pattern) (Credit System) (20207)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 100

Instructions to the candidates:

- 1) *All questions are compulsory.*
- 2) *Figures to the right indicate full marks.*

Q1) Answer any **TWO** of the following : **[20]**

- a) Discuss the influence of feminism on Cultural Studies.
- b) Explain the theoretical assumptions of Cultural Studies.
- c) Do you agree with the view that 'Cultural Studies is not interdisciplinary, it is anti-disciplinary'? Substantiate your answer.
- d) Explain the concept of Post-colonialism.

Q2) a) Answer any **ONE** of the following : **[10]**

- i) What is Enterprise Culture? Explain.
- ii) How does culturalism come into being?
- iii) Explain the concept of culture wars.

b) Answer any **ONE** of the following : **[10]**

- i) Explain the notion of cultural nationalism.
- ii) Discuss the complexity in the phenomenon of cultural history.
- iii) What are the outcomes of tourism?

P.T.O.

- Q3) a) Answer any ONE of the following : [10]**
- i) Explain the emergence of ‘national identity’.
 - ii) Discuss regulation of T.V. industry.
 - iii) Discuss the effects of ‘global culture’.
- b) Answer any ONE of the following : [10]**
- i) Is multicultural society more conflictual? Explain.
 - ii) What is race? Is it a cultural phenomenon? Discuss.
 - iii) Discuss the consequences of the struggle for identity on the social fabric.
- Q4) a) Answer any ONE of the following : [10]**
- i) What is Raymond Williams’s concept of culture?
 - ii) Comment on the five ‘escapes’ as explained by Appadurai’.
 - iii) What according to Hall are the theoretical legacies of Cultural Studies?
- b) Answer any ONE of the following : [10]**
- i) Explain Bell Hook’s views on patriarchy and racism.
 - ii) What are Andrew Ross’s views about science?
 - iii) How does Judith Butler distinguish sex from gender?
- Q5) a) Answer any ONE of the following : [10]**
- i) Discuss the disjuncture in the globalized world.
 - ii) What is the promise of the multicultural change?
 - iii) What is the feminist politics? Explain.
- b) Answer any ONE of the following : [10]**
- i) Define the third world literature.
 - ii) Is the Indian history a subaltern history? Justify.
 - iii) What is the colonial discourse analysis? Explain.

Total No. of Questions : 5]

SEAT No. :

P7391

[Total No. of Pages : 2

[5809]-Ext.-532

M.A. (Part - II)

ENGLISH

American Literature

(2013 Pattern) (Credit System) (Paper - VIII) (20208)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 100

Instructions to the candidates:

- 1) *All questions are compulsory.*
- 2) *Figures to the right indicate full marks.*

Q1) A) Answer any ONE of the following in about 150 words. [10]

- a) Attempt a character sketch of Uncle Tom.
- b) Comment on the portrayal of women by Stowe in 'Uncle Tom's Cabin'.
- c) Comment on the beauty of the plot - structure of 'Uncle Tom's Cabin'.

B) Answer any ONE of the following in about 150 words. [10]

- a) 'Walden is Thoreau's quest for the purity he had lost'. Comment.
- b) Critically analyse Thoreau's spiritual discovery in 'Walden'.
- c) Discuss Thoreau's 'Walden' as a masterpiece of Transcendentalism.

Q2) A) Answer any TWO of the following in about 150 words. [10]

- a) What is the narrator's role in 'The Fall of the House of Mr. Usher'?
- b) Critically analyse the ending of 'The Fall of the House of Mr. Usher'.
- c) Explain how Walt Whitman is the 'Poet of body and soul'.

B) Answer any TWO of the following in about 150 words. [10]

- a) Bring out the imagery in the poems of Emerson.
- b) Dickinson is known for condensation of meaning. Discuss.
- c) Discuss the philosophical element in the poems of Dickinson.

P.T.O.

- Q3) A) Answer any TWO of the following in about 150 words. [10]**
- a) Sketch the character of Helen in 'The Snows of Kilimanjaro.'
 - b) Comment on the use of ambiguity in 'The Turn of the Screw'.
 - c) Comment on the setting of 'The Turn of the Screw'.
- B) Answer any ONE of the following in about 150 words. [10]**
- a) Draw a word picture of Jason Compson III in 'The Sound and the Fury'.
 - b) Discuss Faulkner as a modernist writer.
 - c) Comment on the significance of the title 'The Sound and the Fury'.
- Q4) A) Answer any ONE of the following in about 150 words. [10]**
- a) The Hairy Ape is a modern tragedy. Discuss.
 - b) Write a note on the use of expressionism in 'The Hairy Ape'.
 - c) Comment on the theme of alienation in 'The Hairy Ape'.
- B) Answer any ONE of the following in about 150 words. [10]**
- a) Sketch the character of Eddie.
 - b) Discuss 'A View from the Bridge' as a tragic play.
 - c) Critically analyse the catastrophic end of 'The Hairy Ape'.
- Q5) A) Answer any TWO of the following in about 150 words. [10]**
- a) Discuss symbolism in Robert Frost's Poetry.
 - b) Show how the prescribed poems of Frost and Pound reveal human life in its various shades.
 - c) Bring out the thematic significance of the prescribed poems of Frost and Pound.
- B) Answer any TWO of the following in about 150 words. [10]**
- a) Bring out the meditative aspect of Wallace Stevens' prescribed poems.
 - b) Compare and contrast the style and tone of the poems of Stevens and Plath.
 - c) Comment on the symbolic elements in the poems of Plath.

Total No. of Questions : 5]

SEAT No. :

P7392

[Total No. of Pages : 3

[5809]-Ext.-533

M.A. (Part - II)

ENGLISH

Research Methodology

(2013 Pattern) (Credit System) (Paper - IX) (20209)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 100

Instructions to the candidates:

- 1) *All questions are compulsory.*
- 2) *All questions carry equal marks.*

Q1) A) Attempt any ONE of the following in about 150 words. [10]

- a) Define 'research' and state its fundamentals.
- b) Explain the characteristics of a good research.
- c) What are the different types of research? Explain with examples.

B) Attempt any ONE of the following in about 150 words. [10]

- a) Why is it necessary for a researcher to narrow down his/her research topic?
- b) What is the role of 'aims and objectives' in research?
- c) Why is it necessary to define scope and limitations of research?

Q2) A) Attempt any ONE of the following in about 150 words. [10]

- a) What are the primary and secondary sources? What are their roles in research?
- b) Discuss how a researcher can gather material for research from libraries and other resource centres?
- c) What is the utility of monographs, translations, journals and articles in research?

B) Attempt any ONE of the following in about 150 words. [10]

- a) What is the importance of an extensive survey of relevant literature before finalizing the research topic?
- b) What are the constituents of a research proposal?
- c) Write a note on meaning and significance of 'core chapters' of a thesis.

P.T.O.

- Q3) A) Attempt any ONE of the following in about 150 words. [10]**
- a) Explain the features of a literary research.
 - b) Illustrate the difference between research methods in literature and research methods in language.
 - c) Do you think that theoretical framework is essential in any research? Support your answer.
- B) Attempt any ONE of the following in about 150 words. [10]**
- a) Why is it necessary for a researcher to make logical, coherent and cohesive presentation in a thesis?
 - b) Discuss how the introductory and concluding chapters are significant in a thesis?
 - c) Is it necessary to include a section on 'Scope for Further Research' in Concluding chapter? Support your answer.
- Q4) A) Attempt any ONE of the following in about 150 words. [10]**
- a) Define 'research methodology' and explain its different types.
 - b) Write a note on 'case study' and survey method' in research.
 - c) What is the role and significance of 'interview and questionnaire' in research in the area of English Language and Literature Teaching?
- B) Attempt any ONE of the following in about 150 words. [10]**
- a) Why is it necessary to acknowledge the sources in research?
 - b) Write a note on 'footnote, endnote and citation'.
 - c) What is the purpose of following a standard style sheet while writing a thesis?
- Q5) A) Attempt any TWO of the following: [10]**
- a) Imagine that you are working on 'Problems of Teaching and Learning of Poetry at +2 Level'. Prepare five questions, as a part of questionnaire, to be asked to teachers to gather related information.

- b) Explain the theories that you will use if your research topic is 'The Nature of Language in the Plays of G. B. Shaw'.
 - c) Imagine that you are working on 'Postcolonial Responses in Indian Poetry in English'. Explain the methods that you will use for your research.
 - d) Prepare five titles for research in emerging areas in Indian literature in English.
- B) Attempt any TWO of the following: [10]
- a) Prepare a sample research proposal for the topic, 'Reflection of City Life in the poems of Nissim Ezekiel'.
 - b) Imagine that the topic for your research is 'Problems of Teaching Spoken English in Rural Areas'. Specify how you will collect data for the study.
 - c) Prepare an 'Introduction' for the research topic 'Psychological Study of the Protagonists of Manohar Malgaonkar'.
 - d) Prepare a chapter wise design for research on 'Elements of Self Confession in the Poetry of Kamala Das.'

Total No. of Questions : 5]

SEAT No. :

P8359

[Total No. of Pages : 2

[5809]-Ext.-541

M.A. (Part-I) (External)

SANSKRIT (Paper-III) Gr. A (साहित्य)

अभिज्ञानशाकुन्तलम्, शिशुपालवधम् (3-4 सर्ग)

(2013 Pattern) (10803)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 100

Instructions:

- सूचना :- 1) All questions are compulsory.
सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहेत.
2) Figure to the right indicates full marks.
उजवीकडील अंक प्रश्नांचे पुर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.1) A) Translate any Two of the following into English or Marathi. [10]

पुढीलपैकी कोणत्याही दोहोंचे इंग्रजी किंवा मराठीत भाषांतर करा.

- i) तव कुसुमशरत्वं शीतरश्मित्वमिन्दोः
द्वयमिदमयथार्थं दृश्यते म्दिधेषु।
विसृजति हिमगर्भैरग्रिमिन्दुर्मयूखैः
त्वमपि कुसुमबाणान् वज्रसारीकरोषि॥
- ii) अनाघ्रातं पुष्पं किसलयमलूनं कररूहै-
रनाविद्धं रत्नं मधु नवमनास्वादितरसम्।
अखण्डं पुण्यानां फलमिव च तद्रूपमनघं
न जाने भोक्तारं कमिह समुपस्थास्यति विधिः॥
- iii) भवन्ति नम्रास्तरवः फलोद्गमैः
नवाम्बुभिर्दूरविलम्बिनो घनाः।
अनुद्धताः सत्पुरुषाः समृद्धिभिः
स्वभाव एवैष परोपकारिणाम्॥

B) Explain with reference to the context any two of the following sentences. [10]

पुढीलपैकी कोणत्याही दोहोंचे संदर्भासह स्पष्टीकरण करा.

- i) भावस्थिराणि जननान्तरसौहृदानि।
ii) किमिव हि मधुराणां मण्डनं नाकृतिनाम्।
iii) मन्यैर्द्विजैः परभृताः खलु पोषयन्ति।

P.T.O.

प्र.2) Critically appreciate II or IV act of the अभिज्ञानशाकुन्तलम् [20]
अभिज्ञानशाकुन्तलाच्या दुसऱ्या किंवा चौथ्या अंकाचे विवेचक रसग्रहण करा.

प्र.3) A) Translate any Two of the following into English or Marathi. [10]

पुढीलपैकी कोणत्याही दोहोंचे इंग्रजी किंवा मराठीत भाषांतर करा.

- i) उभौ यदि व्योम्नि पृथक्प्रवाहावाकाशगङ्गापयसः पतेताम्।
तेनोपमीयेत तमालनीलमामुक्तमुक्तालतमस्य वक्षः॥
- ii) तमागतं वीक्ष्य युगान्तबन्धुमुत्सङ्गशय्याशयम्बुराशिः।
प्रत्युज्जागामेव गुरुप्रमोदप्रसारितोत्तुङ्गतर्ङ्गबाहुः॥
- iii) उदयति विततोर्ध्वरश्मिरज्जावहिमरूचौ हिमधाम्नि याति चास्तम्।
वहति गिरिरयं विलम्बिघण्टाद्वयपरिवारितवारणेन्द्रलीलाम्॥

B) Explain with reference to the context any two of the following sentences. [10]

पुढीलपैकी कोणत्याही दोहोंचे संदर्भासह स्पष्टीकरण करा.

- i) नीलोपलस्यूतविचित्रधातुमसौ गिरिं रैवतकं ददर्श।
- ii) जलान्तराणीव महार्णबौघः शब्दान्तराण्यन्तरयांचकार।
- iii) अनेकधातुच्छुरिताशमराशेर्गोवर्धनस्याकृतिरन्वकारि।

प्र.4) Critically appreciate the IVth can to of शिशुपालवधम् [20]
शिशुपालवधाच्या चौथ्या सर्गाचे विवेचक रसग्रहण करा.

OR/किंवा

Write in detail about the Life and Date of माघ.

माघाचे चरित्र आणि त्याचा काळ यावर सविस्तर लिहा.

प्र.5) Write critical paragraphs on any one from section A and any one from Section B. [20]

पुढीलपैकी अ विभागातून कोणत्याही एकावर आणि ब विभागातून कोणत्याही एकावर विवेचक परिच्छेद लिहा.

- A) i) Character-sketch of विदूषक
विदूषकाचे चरित्र चित्रण
- ii) The Fisherman episode
धीवरवृत्तान्त
- B) i) रैवतकवर्णनम्
- ii) Style of माघ
माघाची शैली

Total No. of Questions : 6]

SEAT No. :

P8360

[Total No. of Pages : 2

[5809]-Ext.-542

M.A. (Part - I) (External)

SANSKRIT (संस्कृत)

(सिद्धन्तकौमुदी (कारकप्रकरण), भाषशास्त्र मूलतत्त्वे व संस्कृत निबन्धलेखन)

(2013 Pattern) (10804)

Time : 3 Hours]

[Max. Mark : 100

Instructions :

- सूचना :- 1) All questions are compulsory.
सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
2) Figures to the right indicate full marks.
उजवीकडील अंक प्रश्नांचे पूर्ण गुण दर्शवितात.

Q1) Explain any four rules from the following :

[20]

पुढीलपैकी कोणत्याही चार सूत्रांचे स्पष्टीकरण करा.

- कृत्यानां कर्तरि वा।
- साधकतमं करणम्।
- प्रातिपदिकार्थं लिङ्गपरिमाणवचनमात्रे प्रथमा।
- सप्तम्यधिकरणे च।
- अकथितं च।
- ध्रुवमपायेऽपादानम्।
- अपादाने पञ्चमी।

Q2) Explain कर्मकारक or अपादानकारक as described in Siddhantakaumudi.

[12]

सिद्धन्तकौमुदीत वर्णिल्यानुसार कर्मकारक किंवा अपादानकारक स्पष्ट करा.

Q3) Write notes on any three of the following :

[18]

पुढीलपैकी कोणत्याही तीन टीपा लिहा.

- सप्तमी विभक्तिः।
- कर्मप्रवचनीयाः।
- करणकारकम्।
- प्रथमा विभक्तिः।
- संप्रदानकारकम्।

P.T.O.

Q4) Define Language and explain in detail on Morphology.

[20]

भाषाची लक्षण सांगून पदशास्त्रावर सविस्तर स्पष्टीकरण करा.

OR/किंवा

What is Phonetics write an essay on the contribution of India to Phonetics.

स्वनविज्ञान म्हणजे काय हे सांगून भारताने स्वनविज्ञानावर दिलेले योगदान स्पष्ट करा.

Q5) Write notes on any Two of the following :

[20]

पुढीलपैकी कोणत्याही दोहोंवर टीपा लिहा.

a) Language Family

भाषा-परिवार

b) Semantics

अर्थविज्ञान

c) Prakrit Language

प्राकृत भाषा

Q6) Write an essay in Sanskrit on any one of the following :

[10]

पुढीलपैकी कोणत्याही एका विषयावर संस्कृतमधून निबंध लिहा.

अ) संस्कृतसाहित्यम्।

ब) भारतीयसंस्कृतिः।

क) देशाटनस्य उपयोगिता।

Total No. of Questions : 5]

SEAT No. :

P8350

[Total No. of Pages : 2

[5809]-Ext.-543

S.Y. M.A. (Part - II) (For External)

SANSKRIT

स्वप्नवासवदत्तम् व विदुरनीतिः

(2013 Pattern) (20801)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 100

Q1) A) Translate in to English or Marathi any two of the following :

खालीलपैकी कोणत्याही दोहोंचे इंग्रजी किंवा मराठीत भाषांतर करा.

[10]

1. अर्थागमो नित्यमरोगिता च प्रिया च भार्या प्रियवादिनी च ।
वश्यश्च पुत्रोऽर्थकरी च विद्या षट् जीवलोकस्य सुखानि राजन् ॥
2. गन्धेन गावः पश्यन्ति वेदैः पश्यन्ति ब्राह्मणाः ।
चारैः पश्यन्ति राजानश्चक्षुर्भ्यामितरे जनाः ॥
3. न तन्मित्रं यस्य कोपाद्विभेति यद्वा मित्रं शंकितेनोपचर्यम् ।
यस्मिन् मित्रे पितरीवाश्रसीत तद्वै मित्रं संगतानीतराणि ॥

B) Translate in to English or Marathi any two of the following :

खालीलपैकी कोणत्याही दोहोंचे इंग्रजी किंवा मराठीत भाषांतर करा.

[10]

1. यौगन्धरायणः – अथ परिसमाप्ता विद्या ।
ब्रह्मचारी – न खलु तावद
यौगन्धरायणः – यद्यनवसिता विद्या किमागमनप्रयोजनम् ।
ब्रह्मचारी – तत्र खलु अतिदारूणं व्यसनं संवृत्तम् ।
2. विदूषकः – अद्य खलु देवीवियोगविधुरहृदयस्य तत्र भवतो वत्सराजस्य
पद्मावतीपाणिग्रहणसमीर्यमाणोऽत्यन्तसुखावहे मंगलोत्सवे मदनाग्निदाहोऽधिकतरं वर्तते ।
3. तीर्थोदकानि समिधः कुसुमानि दर्भान् स्वैरं वनादुपनयन्तु तपोधनानि ।
धर्मप्रिया नृपसुता न हि धर्मपीडामिच्छेत् तपस्विषु कुलव्रतमेतदस्य ॥

P.T.O.

Q2) A) Explain any two of the following with reference to the context :
पुढीलपैकी कोणत्याही दोहोंचे ससंदर्भ स्पष्टीकरण द्या. [10]

- i) हितं च नाभ्यसूयन्ति पण्डिता भरतर्षभ ।
- ii) सत्यं स्वर्गस्य सोपानं पारावारस्य नौरिव ।
- iii) अक्षीणो वित्ततः क्षीणो वृत्ततस्तु हतो हतः ।

B) Explain any two of the following with reference to the context :
पुढीलपैकी कोणत्याही दोहोंचे ससंदर्भ स्पष्टीकरण द्या. [10]

- i) दुःखं न्यासस्य लक्षणम् ।
- ii) कालक्रमेण जगतः परिवर्तमाना चक्रारपंक्तिरिव गच्छति भाग्यपंक्तिः ।
- iii) पंचेषुर्मदनो यदा कथमयं षष्ठः शिरः पातितः ।

Q3) स्वप्नवासवदत्त नाटकाच्या आधारे भासाच्या काव्यात्मक शैलीचे महत्त्व विशद करा. [20]
Explain the greatness of Bhasa's poetic style through his स्वप्नवासवदत्त.

OR / अथवा

Explain the character of “पद्मावती” according to स्वप्नवासवदत्तम् ।
स्वप्नवासवदत्तानुसार पद्मावतीचे चरित्रचित्रण करा.

Q4) विदुरनीतीनुसार मूर्ख व पंडिताची लक्षणे स्पष्ट करा. [20]
Write the features of मूर्ख and पंडित according to विदुरनीती.

अथवा / OR

विदुराने धृतराष्ट्राला दिलेल्या उपदेशांचे वर्णन करा.

Explain in detail the advices of Vidura to Dhritarashtra.

Q5) Write short notes on any two of the following : [20]
पुढीलपैकी कोणत्याही दोहोंवर टीपा लिहा.

- i) महाभारतम्
- ii) भासः
- iii) Literary values in स्वप्नवासवदत्तम्.
स्वप्नवासवदत्तातील साहित्यिक मूल्ये.
- iv) विदूषकः

Total No. of Questions : 4]

SEAT No. :

P8354

[Total No. of Pages : 3

[5809]-Ext.-544

S.Y. M.A.

SANSKRIT

शास्त्रीय वाङ्मयाचा इतिहास तथा अर्थसंग्रह

(2013 Pattern) (20802)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 100

Instructions to the candidates:

1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.

All questions are compulsory.

2) उजवीकडील अंक गुण दर्शवितात.

Figures to right indicate marks.

Q1) खालीलपैकी कोणत्याही तीन परिच्छेदांचे सटीप भाषांतर करा.

[18]

Translate any three passages with explanatory notes.

i) आकारवर्णशब्दादिगुणोपेत भुवः स्थलम् ।

संगृह्य स्थपतिः प्राज्ञो दत्तवा देवबलिं पुनः ॥

ii) तद्वादशसहस्राणि चतुर्युगमुदाहृतम् ।

सूर्याब्दसङ्ख्यया द्वित्रिसागरैर्युताहतैः ॥

iii) अनिलोत्तरोहिण्यां मृगमूलपुनर्वसौ ।

पुष्यश्रवणहस्तासु कुर्याद्धलप्रसारणम् ॥

iv) प्रसन्नादि प्रसन्नान्तः प्रसन्नाद्यन्तसंज्ञकः ।

ततः प्रसन्नमध्यः स्थात्पञ्चमः क्रमरेचितः ॥

v) क्रिं वातः परमन्यच्छास्त्रज्यायोऽस्ति यद्विदित्वैव ।

प्रध्वंसिन्यपि काले त्रिकालदर्शी कला भवति ॥

P.T.O.

Q2) खालीलपैकी कोणत्याही तीन वाक्यांचे पूर्ण स्पष्टीकरण करा.

[21]

Write full explanation of **any three** of the following :

- i) कृषिर्धन्या कृषिर्मेध्या जन्तूनां जीवनं कृषिः ।
- ii) मन्द्रः प्रकरणेऽत्र स्यान्मूर्च्छना प्रथमः स्वरः ।
- iii) विना सारेण यद्धान्यं वर्धते फलवर्जितम् ।
- iv) भवन्ति शशिनो मासः सूर्येन्दुभगणान्तरम् ।
- v) अहन आदौ परीक्षेत तं कूपं स्थपतिर्बुधः ।

Q3) सूर्यसिद्धांतात आलेली कालगणनविषयक चर्चा स्पष्ट करा.

[11]

Explain time line discussed in सूर्यसिद्धांत.

किंवा/OR

मयमतम् यामधे चर्चिलेल्या भूपरीक्षा या विषयावर निबंध लिहा.

Write an essay on भूपरीक्षा discussed in मयमतम्.

Q4) ससंदर्भ स्पष्टीकरण करा – कोणतेही चार

[20]

Explain with reference to context - **any four**

- i) साधनाकांक्षायां यागादिः करणत्वेनान्वेति ।
- ii) अरुणया एकहायन्या गवा सोमं क्रीणाति इत्यस्मिन् वाक्ये आरुणस्यापि तृतीयाश्रुत्या क्रयाङ्गत्वम् ।
- iii) देशसामान्यं स्थानम् । तद्विविधम् ।
- iv) यत्र तूभयमप्राप्तं तत्र विशिष्टं विधते ।
- v) यत्र प्रयोजनवशेन क्रमनिर्णयः सोऽर्थक्रमः ।
- vi) प्रमाणान्तरेणाप्राप्तस्य प्रापको विधिरपूर्वविधिः ।

Q5) टीपा लिहा - कोणत्याही तीन

[18]

Write notes - **any three**

- i) प्रयोगविधि:
- ii) घर्मलक्षणम्
- iii) शाब्दीभावना
- iv) नामधेयमीमांसा
- v) अर्थवाद:

Q6) निषेध या विषयावर निबंध लिहा.

[12]

Write an essay on the topic निषेध.

किंवा/OR

विनियोगविधि: या विषयावर निबंध लिहा.

Write an essay on the topic विनियोगविधि:.

ॐॐॐ

Total No. of Questions : 5]

SEAT No. :

P8361

[Total No. of Pages : 2

[5809]-Ext.-545

M.A. (Part - II)

SANSKRIT (संस्कृत)

Champuramayana Kanda and Introduction to Poetics

**चम्पूरामायण आणि साहित्यशास्त्राचा परिचय
(2013 Pattern) (Paper - III) (20803)**

Time : 3 Hours]

[Max. Mark : 100

Instructions :

- सूचना :- 1) All questions are compulsory.
सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
2) Figures to the right indicate full marks.
उजवीकडील अंक प्रश्नांचे पूर्ण गुण दर्शवितात.

Q1) a) Translate any two verses of the following :

[15]

खालीलपैकी कोणतेही दोन श्लोक भाषांतरित करा.

- वत्सं कठोरहृदये नयनाभिरामं रामं विना न खलु तिष्ठति जीवितं मे।
धातुर्बलादुपयमस्त्वयि जातपूर्वः। कैकयि मामुपयमं नयतीति मन्ये॥
- वाचं निशम्य भगवान् स तु नारदस्य। प्राचेतसः प्रवचसां प्रथमः कवीनाम्।
माध्यन्दिनाय नियमाय महर्षिसेव्यां। पुण्यामवाप तमसां तमसां निहन्त्रीम्॥
- इति विविधरसाभिः कौशिकव्याहताभिः। श्रुतिपथमधुराभिः पावनीभिः कथाभिः।
गलितगहनकृच्छ्रं, गच्छतोर्दाशरथ्योः समकुचदिव सद्यस्तादृशं मार्गदैर्घ्यम्॥

b) Give reference to context of any two of the following :

[15]

खालीलपैकी कोणतेही दोन वाक्यांचे संदर्भासहित स्पष्टीकरण द्या.

- ततोऽयं जातव्यलीकः क्षात्रतेजसः परं ब्राह्ममेव महो महीय इति निश्चित्य तत्सिद्धये दक्षिणस्यां
दिशि तीव्रतरं तपश्चकार।
- दिव्यायाः सरितो निवापकरणाल्लुध्वीं प्रतिज्ञामिमा-
मावाभ्यामभिपूरयिष्यति न चेत्पुत्री कथं स्यादयम्॥
- मुनिशापकृतोत्पत्तिविपत्तिनिष्क्रिया।
ततो दशरथायशु दिदेश दशमी दशाम्॥

P.T.O.

Q2) Solve any one question of the following : [20]

खालीलपैकी कोणताही एक प्रश्न सोडवा.

- i) What is Champu Kavya? Bring out its distinction from other kavya types.
चंपू काव्य म्हणजे काय? चंपू काव्याचा संस्कृतभाषेतील इतर काव्यप्रकारांहून फरक स्पष्ट करा.
- ii) Explain the subjects-matter of Ayodhya-kanda and poetically appreciate the same.
अयोध्याकांडाचा विषयवस्तु सांगा आणि त्याचे काव्यात्मक रसग्रहण करा.

Q3) Solve any one question of the following : [20]

खालीलपैकी कोणताही एक प्रश्न सोडवा.

- i) Explain the Rasa-sutra of sage Bharata as expounded by Bhatt-lollata and Abhinavagupta.
भरतीमुनींच्या रससूत्राचे भट्टोल्लोट आणि अभिनवगुप्त यांच्या म्हणण्यानुसार विवेचन करा.
- ii) Explain the concept of Svabhāvokti and Vakrokti as expounded in Sanskrit Poetics.
संस्कृत साहित्यशास्त्रात विशद केल्यानुसार स्वभावोक्ति आणि वक्रोक्ति या संकल्पना स्पष्ट करा.

Q4) Solve any one question of the following : [20]

खालीलपैकी कोणताही एक प्रश्न सोडवा.

- i) Bring out the relation between Guna and Riti.
गुण आणि रीति यांतील संबंध स्पष्ट करा.
- ii) Explain different names given to the science of Poetics in Sanskrit and also explain its meaning.
साहित्यशास्त्राची संस्कृत भाषेतील विविध नामाभिधाने सांगून त्यांचे स्पष्टीकरण करा.

Q5) Write short note on any one of the following : [10]

खालीलपैकी कोणतीही एक टीप लिहा.

- i) Definition of Kāvya .
काव्यलक्षण
- ii) Bring out the contribution of Vāmana to Sanskrit Poetics.
वामनाचे साहित्याशास्त्राला केलेले योगदान स्पष्ट करा.

Total No. of Questions : 4]

SEAT No. :

P8362

[Total No. of Pages : 2

[5809]-Ext.-546
M.A. (Part -II) (External)
SANSKRIT
(2013 Pattern) (20804)

- i) **History of Sanskrit Literature**
संस्कृत साहित्याचा इतिहास
- ii) **Panchakarma from Ayurveda & Gheranda Samhita, Shatkriya from Hathapradeepika.**
आयुर्वेदानुसार पंचकर्म व घेरंडसंहिता आणि हठप्रदीपिकेनुसार षट्क्रिया

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 100

Instructions to the candidates:

- 1) *All questions are compulsory.*
सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहे.
- 2) *Figures to the right indicate full marks.*
उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

Q1) Write an essay on Bhasa's dramas.

[20]

भासाचे नाटकचक्र यावर निबंध लिहा.

OR/किंवा

Write a detailed note on various forms of Sanskrit literature.

संस्कृत वाङ्मयाचे विविध प्रकार यावर सविस्तर टीप लिहा.

Q2) A) Critically appreciate नीतिशतकम्

[20]

नीतिशतकम् चे विवेचक रसग्रहण करा.

OR/किंवा

What is Mahakavya? Explain the special features of Mahakavyas of Kalidasa.

महाकाव्य म्हणजे काय? कालिदासाच्या महाकाव्यांची खास वैशिष्ट्ये स्पष्ट करा.

P.T.O.

B) Write critical paragraph on any one of the following. [10]

पुढीलपैकी कोणत्याही एकावर विवेचक परिच्छेद लिहा.

- 1) अश्वघोष
- 2) दूतकाव्यम्

Q3) Explain नौलि according to the हठप्रदीपिका and घेरण्डसंहिता. [20]

हठप्रदीपिका आणि घेरण्डसंहितेच्या आधारे नौलि स्पष्ट करा.

OR/किंवा

Write a detailed note on उड्डियानबंध.

उड्डियानबंधावर सविस्तर टीप लिहा.

Q4) A) Write in detail about the शुद्धिक्रिया. [20]

शुद्धिक्रिया यावर सविस्तर लिहा.

OR/किंवा

Write a detailed note on स्वेदन.

स्वेदन यावर सविस्तर टीप लिहा.

B) Write critical paragraph on any one of the following. [10]

पुढीलपैकी कोणत्याही एकावर विवेचक परिच्छेद लिहा.

- 1) रक्तमोक्षण
- 2) त्राटक

Total No. of Questions : 5]

SEAT No. :

P7393

[Total No. of Pages : 4

[5810]-Ext-501
M. A. (Part - I) (For External)
POLITICAL SCIENCE
PO - C1 : Political Theory
PO - C4 : Comparative Politics
(2013 Pattern) (11601)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 100

Instructions to the candidates:

- 1) *All questions are compulsory.*
- 2) *Figures to the right indicate full marks.*

Q1) Answer any One of the following : **[20]**

- a) Give the meaning of the term political theory. Discuss its nature, significance and causes of its end and resurgence.
- b) What is Justice? Explain John Rawls Theory of Justice.

Q2) Answer any One of the following : **[20]**

- a) Explain the positive and negative dimension of liberty.
- b) Explain the bases of Political obligation.

Q3) Answer any One of the following : **[20]**

- a) Explain the system theory approach to the study of comparative politics.
- b) Write an essay on the process of Modernization and development.

Q4) Answer any One of the following : **[20]**

- a) Define the term Non-Democratic System. Discuss its nature and features.
- b) Discuss the role of Judiciary in the context of globalization.

P.T.O.

Q5) Write short notes (Any four) :

[20]

- a) Liberal theory of Democracy.
- b) Marxist Perspective on political theory.
- c) Features of Rights.
- d) Role of Bureaucracy.
- e) Issues in front of Social Movements.
- f) Kinds of Liberty.

Total No. of Questions : 5]

P7393

[5810]-Ext-501
M. A. (Part - I) (For External)
POLITICAL SCIENCE
PO - C1 : Political Theory
PO - C4 : Comparative Politics
(2013 Pattern) (11601)
(मराठी रूपांतर)

वेळ : 3 तास]

[एकूण गुण : 100

- सूचना : 1) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहेत.
2) उजवीकडील अंक प्रश्नांचे पूर्ण गुण दर्शवितात.

-
- प्रश्न 1) खालीलपैकी कोणताही एक प्रश्न सोडवा. [20]
अ) राजकीय सिद्धांत संकल्पनेचा अर्थ लिहा. राजकीय सिद्धांताचे स्वरूप, महत्त्व सांगून त्याच्या अंत आणि पुनरुत्तानाच्या कारणांची चर्चा करा.
ब) न्याय म्हणजे काय हे सांगून जॉन रॉल्सचा न्यायविषयक सिद्धांत स्पष्ट करा.
- प्रश्न 2) खालीलपैकी कोणताही एक प्रश्न सोडवा. [20]
अ) स्वातंत्र्याचे सकारात्मक व नकारात्मक आयाम स्पष्ट करा.
ब) राजकीय आज्ञापालनाचे आधार स्पष्ट करा.
- प्रश्न 3) खालीलपैकी कोणताही एक प्रश्न सोडवा. [20]
अ) तुलनात्मक राज्यशास्त्राच्या अभ्यासाचा व्यवस्थावादी दृष्टिकोन स्पष्ट करा.
ब) आधुनिकीकरण आणि विकास प्रक्रिया यावर निबंध लिहा.
- प्रश्न 4) खालीलपैकी कोणताही एक प्रश्न सोडवा. [20]
अ) बिगर लोकशाही व्यवस्था संकल्पनेची व्याख्या लिहून त्याचे स्वरूप आणि वैशिष्ट्ये यांची चर्चा करा.
ब) जागतिकीकरणाच्या पार्श्वभूमीवर न्यायव्यवस्थेच्या भूमिकेवर चर्चा करा.

प्रश्न 5) थोडक्यात टिपा लिहा. (कोणत्याही चार)

[20]

- अ) लोकशाहीचे उदारमतवादी सिद्धांत.
- ब) राजकीय सिद्धांताचा मार्क्सवादी परिप्रेक्ष्य.
- क) हक्काची वैशिष्ट्ये.
- ड) नोकरशाहीची भूमिका.
- य) सामाजिक चळवळी पुढील महत्त्वाचे प्रश्न.
- र) स्वातंत्र्याचे प्रकार.

Total No. of Questions : 5]

SEAT No. :

P7394

[Total No. of Pages : 2

[5810]-Ext.-502

M.A. (Part - I) (External)

POLITICAL SCIENCE

Po - C2 : Public Administration

Po - C5 : Public Policy

(2013 Pattern) (11602) (Compulsory Paper)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 100

Instructions to the candidates:

- 1) *All questions are compulsory.*
- 2) *Figures to the right indicates full marks.*

Q1) Answer any one of the following: **[20]**

- a) Define Public Administration. Explain nature and scope of Public Administration.
- b) Explain systems approach to the study of Public Administration.

Q2) Answer any one of the following. **[20]**

- a) Discuss Neo – classical and classical theories of Public Administration.
- b) Compare between Public Administration and Private Administration.

Q3) Answer any one of the following: **[20]**

- a) Discuss the impact of Globalization on policy – making.
- b) Explain the process of public making.

Q4) Answer any one of the following: **[20]**

- a) Discuss the process of implementation and evaluation of public policy.
- b) Discuss the group approach to the study of public policy.

Q5) Write short notes on (any four): **[20]**

- a) New Public Administration.
- b) Development Administration.
- c) Financial accountability.
- d) National Rural Health Mission.
- e) Role of transnational Actors in public policy.
- f) Incremental approach to the public policy.

P.T.O.

Total No. of Questions : 5]

P7394

[5810]-Ext.-502

M.A. (Part - I) (External)

POLITICAL SCIENCE

Po - C2 : Public Administration

Po - C5 : Public Policy

(2013 Pattern) (11602) (Compulsory Paper)

(मराठी रूपांतर)

वेळ : 3 तास]

[एकूण गुण : 100

- सूचना :- 1) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहे.
2) उजवीकडील अंक प्रश्नांचे पूर्ण गुण दर्शवितात.

-
- प्र.1)** खालीलपैकी कोणताही एक प्रश्न सोडवा. [20]
अ) लोकप्रशासनाची व्याख्या द्या. लोकप्रशासनाचे स्वरूप आणि व्याप्ती स्पष्ट करा.
ब) लोकप्रशासनाच्या अभ्यासाचा व्यवस्थावादी दृष्टिकोन स्पष्ट करा.
- प्र.2)** खालीलपैकी कोणताही एक प्रश्न सोडवा. [20]
अ) लोकप्रशासनाचे नव-अभिजात व अभिजात सिद्धांताची चर्चा करा.
ब) लोकप्रशासन व खाजगी प्रशासन यांची तुलना करा.
- प्र.3)** खालीलपैकी कोणताही एक प्रश्न सोडवा. [20]
अ) धोरण निश्चितीवर जागतिकीकरणाच्या प्रभावाची चर्चा करा.
ब) सार्वजनिक धोरण ठरविण्याची प्रक्रिया स्पष्ट करा.
- प्र.4)** खालीलपैकी कोणताही एक प्रश्न सोडवा. [20]
अ) सार्वजनिक धोरणाच्या अंमलबजावणीच्या व मूल्यमापनाच्या प्रक्रियेची चर्चा करा.
ब) सार्वजनिक धोरणाच्या अभ्यासाच्या गट सिद्धांताची चर्चा करा.
- प्र.5)** थोडक्यात टिपा लिहा. (कोणत्याही चार) [20]
अ) नवलोकप्रशासन
ब) विकासाचे प्रशासन
क) आर्थिक उत्तरदायित्व
ड) राष्ट्रीय ग्रामीण आरोग्य अभियान
इ) सार्वजनिक धोरण निर्मितीत आंतरराष्ट्रीय घटकांची भूमिका
फ) सार्वजनिक धोरणाचा वृद्धी सिद्धांत

ॐॐॐ

Total No. of Questions : 5]

SEAT No. :

P7395

[Total No. of Pages : 2

[5810]-Ext.-503

M.A. (Part- I) (External)

POLITICAL SCIENCE

Po - C3 : Political Institutions in India

Po - C5 : Issues in World Politics

(2013 Pattern) (Compulsory Paper) (11603)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 100

Instructions to the candidates:

- 1) *All questions are compulsory.*
- 2) *Figures to the right indicate full marks.*

Q1) Answer any one of the following: **[20]**

- a) Define the term 'Active State'. Comment on the actual implementation of the active state in India.
- b) Critically examine multilateral federal framework in India.

Q2) Answer any one of the following: **[20]**

- a) Critically examine the relationship between President and Prime Minister of India in the Parliamentary form of the Government.
- b) Discuss Legislative Supremacy in India.

Q3) Answer any one of the following: **[20]**

- a) Explain the role of internal factors in framing the Foreign Policy.
- b) Define the concept 'Sustainable Development'? Take a brief review of the challenges in front of Sustainable Development.

Q4) Answer any one of the following: **[20]**

- a) Explain the meaning, features and changing nature of terrorism in the 21st Century.
- b) Critically examine the role of IGOs and INGOs in shaping International Relations of various countries.

Q5) Write short notes on any four: **[20]**

- a) Powers of Central Vigilance Commission.
- b) Judicial Activism.
- c) Role of Governor.
- d) Features of New World Order.
- e) Soft Power.
- f) Coercive Diplomacy.

P.T.O.

Total No. of Questions : 5]

P7395

[5810]-Ext.-503

M.A. (Part- I) (External)

POLITICAL SCIENCE

Po - C3 : Political Institutions in India

Po - C5 : Issues in World Politics

(2013 Pattern) (Compulsory Paper) (11603)

(मराठी रूपांतर)

वेळ : 3 तास/

[एकूण गुण : 100

- सूचना :- 1) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहे.
2) उजवीकडील अंक प्रश्नांचे पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.1) खालीलपैकी कोणताही एक प्रश्न सोडवा. [20]

- अ) 'सक्रिय राज्य' संकल्पना स्पष्ट करून भारतीय संदर्भात सक्रिय राज्य संकल्पनेची प्रत्यक्ष अंमलबजावणी यावर भाष्य करा.
ब) भारतातील बहुस्तरीय संघराज्य आकृतीबंधाचे चिकित्सक परीक्षण करा.

प्र.2) खालीलपैकी कोणताही एक प्रश्न सोडवा. [20]

- अ) भारतातील संसदीय शासनपद्धतीच्या संदर्भात राष्ट्रपती व पंतप्रधान यांतील संबंधांचे चिकित्सक मूल्यमापन करा.
ब) 'भारतातील कायदेमंडळाचे सर्वश्रेष्ठत्व' संकल्पनेवर चर्चा करा.

प्र.3) खालीलपैकी कोणताही एक प्रश्न सोडवा. [20]

- अ) परराष्ट्र धोरण निर्धारित करणाऱ्या अंतर्गत घटकांची भूमिका स्पष्ट करा.
ब) 'चिरंतन विकास' संकल्पनेची व्याख्या लिहून चिरंतन विकासापुढील आव्हानांचा थोडक्यात आढावा घ्या.

प्र.4) खालीलपैकी कोणताही एक प्रश्न सोडवा. [20]

- अ) 21 व्या शतकातील दहशतवादाचा अर्थ सांगून वैशिष्ट्ये आणि बदलते स्वरूप स्पष्ट करा.
ब) विविध राष्ट्रांच्या आंतरराष्ट्रीय संबंधांना आकार देण्यातील आंतरराष्ट्रीय शासकीय संघटना व आंतरराष्ट्रीय बिगरशासकीय संघटना यांच्या भूमिकेचे चिकित्सक परीक्षण करा.

प्र.5) टीपा लिहा. (कोणत्याही चार) [20]

- अ) केंद्रीय दक्षता आयोगाची अधिकार
ब) न्यायालयीन सक्रियता
क) राज्यपालाची भूमिका
ड) नवीन जागतिक व्यवस्थेची वैशिष्ट्ये
इ) मृदुसत्ता
फ) सक्तीचा राजनय

Total No. of Questions : 5]

SEAT No. :

P7396

[Total No. of Pages : 2

[5810]-Ext.-505

M.A. (Part-I) (External)

POLITICAL SCIENCE

PO-02 : Political Thinkers in Modern Maharashtra

PO-06 : Political Process in Maharashtra

(2013 Pattern) (Optional Paper) (11605)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 100

Instructions to the candidates:

- 1) *All questions are compulsory.*
- 2) *Figures to the right indicate full marks.*

Q1) Answer any one of the following: [20]

- a) Explain the Lokmanya Tilak's views on cultural nationalism.
- b) Explain the Chiplunkar's views on tradition and reforms.

Q2) Answer any one of the following: [20]

- a) Critically examine Mahatma Phule's views on caste system.
- b) Explain the Agarkar's views on gender inequality.

Q3) Answer any one of the following: [20]

- a) Explain the Non-Brahman movement and its impact on state politics.
- b) Discuss the dominance and critics of cooperative sectors in Maharashtra.

Q4) Answer any one of the following: [20]

- a) Explain the growing impact of urban economy on the politics of Maharashtra.
- b) Explain the politics of regional and linguistic identify.

Q5) Write short notes on (Any four): [20]

- a) Javdekar's views on Satyagrah.
- b) Depressed class mission.
- c) Tarabai Shinde and Gender equality.
- d) Dalit Politics in Maharashtra.
- e) Challenges to Maratha hegemony.
- f) Politics in Mumbai.

P.T.O.

Total No. of Questions : 5]

P7396

[5810]-Ext.-505

M.A. (Part-I) (External)

POLITICAL SCIENCE

PO-02 : Political Thinkers in Modern Maharashtra

PO-06 : Political Process in Maharashtra

(2013 Pattern) (Optional Paper) (11605)

(मराठी रूपांतर)

वेळ : 3 तास/

[एकूण गुण : 100

- सूचना :- 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
2) उजवीकडील अंक गुण दर्शवितात.

-
- प्र.1)** खालीलपैकी कोणत्याही एकाचे उत्तर द्या. [20]
अ) लोकमान्य टिळकाचा सांस्कृतिक राष्ट्रवाद स्पष्ट करा.
ब) परंपरा आणि सुधारणा याबाबतचे चिपळूणकरांचे विचार विशद करा.
- प्र.2)** खालीलपैकी कोणत्याही एकाचे उत्तर द्या. [20]
अ) महात्मा फुलेच्या जातीव्यवस्थेबद्दलच्या विचारांचे टिकात्मक परिक्षण करा.
ब) लैंगिक विषमतेविषयक आगरकरांचे विचार स्पष्ट करा.
- प्र.3)** खालीलपैकी कोणत्याही एकाचे उत्तर द्या. [20]
अ) ब्राम्हणेत्तर चळवळीचा राज्याच्या राजकारणावरील प्रभाव विशद करा.
ब) महाराष्ट्रातील सहकारक्षेत्राचे वर्चस्व व पेचप्रसंगाची चर्चा करा.
- प्र.4)** खालीलपैकी कोणत्याही एकाचे उत्तर द्या. [20]
अ) महाराष्ट्राच्या राजकारणावरील शहरी अर्थव्यवस्थेचा प्रभाव स्पष्ट करा.
ब) प्रादेशिक आणि भाषिक अस्मितेचे राजकारण स्पष्ट करा.
- प्र.5)** टीपा लिहा. (कोणत्याही चार) [20]
अ) जावडेकरांचे सत्यागृहाविषयीचे विचार
ब) बहिष्कृत हितकारणी सभा
क) ताराबाई शिंदे आणि लैंगिक समता
ड) महाराष्ट्रातील दलित राजकारण
इ) मराठा प्रभुत्वास आव्हान
फ) मुंबईचे राजकारण

Total No. of Questions : 5]

SEAT No. :

P7397

[Total No. of Pages : 2

[5810]-Ext.-507
M.A. (Part - I) (External)
POLITICAL SCIENCE
Po - 03 : India's Foreign Policy
Po - 08 : Human Rights
(2013 Pattern) (Optional Paper) (11607)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 100

Instructions to the candidates:

- 1) *All questions are compulsory.*
- 2) *Figures to the right indicate full marks.*

Q1) Answer any one of the following. **[20]**

- a) Write an essay on India's initiative in global politics.
- b) Discuss various determinants of Foreign Policy of India.

Q2) Answer any one of the following. **[20]**

- a) Comment on Indo-China relationship.
- b) Discuss India's relations with Pakistan.

Q3) Answer any one of the following. **[20]**

- a) Discuss the structure, powers and functions of National Human Rights Commission.
- b) Comment on the important issues of displaced class, minority class and women movement.

Q4) Answer any one of the following. **[20]**

- a) Explain universalist conception of Human Rights.
- b) Define the term 'Human Rights'. Explain its nature and features.

Q5) Write short notes on (any four) **[20]**

- a) Challenges before Foreign Policy of India.
- b) Indian Ocean.
- c) Indo-US relations.
- d) Individual rights and group rights.
- e) Problems of implementation of human rights.
- f) Rights of displaced.

P.T.O.

Total No. of Questions : 5]

P7397

[5810]-Ext.-507
M.A. (Part - I) (External)
POLITICAL SCIENCE
Po - 03 : India's Foreign Policy
Po - 08 : Human Rights
(2013 Pattern) (Optional Paper) (11607)
(मराठी रूपांतर)

वेळ : 3 तास]

[एकूण गुण : 100

- सूचना :- 1) सर्व प्रश्न सोडविणे अनिवार्य आहेत.
2) उजवीकडील अंक प्रश्नांचे पूर्ण गुण दर्शवितात.

-
- प्र.1)** खालीलपैकी कोणताही एक प्रश्न सोडवा. [20]
अ) 'भारताचा जागतिक राजकारणातील पुढाकार' यावर निबंध लिहा.
ब) भारताच्या परराष्ट्र धोरणाचे विविध निर्धारक घटक यावर चर्चा करा.
- प्र.2)** खालीलपैकी कोणताही एक प्रश्न सोडवा. [20]
अ) 'भारत-चीन संबंध' यावर भाष्य करा.
ब) भारत-पाक संबंधावर चर्चा करा.
- प्र.3)** खालीलपैकी कोणताही एक प्रश्न सोडवा. [20]
अ) राष्ट्रीय मानवी हक्क आयोगाची रचना सांगून अधिकार आणि कार्ये स्पष्ट करा.
ब) विस्थापितांचा वर्ग, अल्पसंख्यांक आणि महिलांची चळवळ यांच्या पुढील महत्त्वाच्या मुद्द्यांवर भाष्य करा.
- प्र.4)** खालीलपैकी कोणताही एक प्रश्न सोडवा. [20]
अ) मानवी हक्क विषयक वैश्विक संकल्पना थोडक्यात लिहा.
ब) 'मानवी हक्क' व्याख्या लिहून त्यांचे स्वरूप आणि वैशिष्ट्ये स्पष्ट करा.
- प्र.5)** टीपा लिहा. (कोणत्याही चार) [20]
अ) भारताच्या परराष्ट्र धोरणापुढील आव्हाने
ब) हिंद महासागर
क) भारत-अमेरिका संबंध
ड) व्यक्तिगत हक्क आणि समूहाचे हक्क
इ) मानवी हक्क अंमलबजावणी पुढील समस्या
फ) विस्थापितांचे हक्क

Total No. of Questions : 5]

SEAT No. :

P7398

[Total No. of Pages : 4

[5810]-Ext.-511

M.A. (Part - II) (For External)

POLITICAL SCIENCE

Po - C7 : Political Thinking in Modern India

Po - C10 : Traditions of Political Thought

(21601) (2013 Pattern) (Compulsory)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 100

Instructions to the candidates:

- 1) *All questions are compulsory.*
- 2) *Figures to the right indicate full marks.*

Q1) Answer any one of the following : **[20]**

- a) Write an essay on Raja Rammohan Roy as a Social Reformer.
- b) Critically examine Jayprakash Narayan's Theory of Sarvodaya.

Q2) Answer any one of the following : **[20]**

- a) Discuss Plato's idea about Ideal State.
- b) Explain Abu-Naser-al-Farabi's views on Ethics and Politics.

Q3) Answer any one of the following : **[20]**

- a) Critically examine Machiavelli as a modern Political Thinker.
- b) Write an essay on Gandhian Thoughts of truth, Non-Violence and Satyagraha.

Q4) Answer any one of the following : **[20]**

- a) Explain Hegel's idea about state.
- b) Explain Periyar's views on Liberty, Equality and Justice.

P.T.O.

Q5) Answer any four of the following :

[20]

- a) Maulana Azad's views on education.
- b) Nehru's views on Modern India.
- c) Dr. Ambedkar's Concept of State Socialism.
- d) J.S. Mill's views on Liberty.
- e) Frantz Fano's Decolonization Theory.
- f) Features of Aquinas Political Thought.

Total No. of Questions : 5]

P7398

[5810]-Ext.-511

M.A. (Part - II) (For External)

POLITICAL SCIENCE

Po - C7 : Political Thinking in Modern India

Po - C10 : Traditions of Political Thought

(21601) (2013 Pattern) (Compulsory)

(मराठी रूपांतर)

वेळ : 3 तास]

[एकूण गुण : 100

सूचना : 1) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहे.

2) उजवीकडील अंक प्रश्नांचे पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्रश्न 1) खालीलपैकी कोणताही एक प्रश्न सोडवा. [20]

अ) समाजसुधारक राजा राम मोहन रॉय यांच्यावर निबंध लिहा.

ब) जयप्रकाश नारायण यांच्या सर्वोदय सिद्धांताचे चिकित्सक परीक्षण करा.

प्रश्न 2) खालीलपैकी कोणताही एक प्रश्न सोडवा. [20]

अ) प्लेटोप्रणीत आदर्श राज्य या संकल्पनेवर चर्चा करा.

ब) अबु-नाझेर-अल-फराबी यांचे नैतिकता व राजकारण या विषयीचे विचार स्पष्ट करा.

प्रश्न 3) खालीलपैकी कोणताही एक प्रश्न सोडवा. [20]

अ) मॅकियाव्हेली एक आधुनिक राजकीय विचारवंत या विधानाचे चिकित्सक परीक्षण करा.

ब) सत्य, अहिंसा आणि सत्याग्रहाबाबतचे गांधीजीचे विचार यावर निबंध लिहा.

प्रश्न 4) खालीलपैकी कोणताही एक प्रश्न सोडवा. [20]

अ) हेगेलचे राज्यविषयक विचार स्पष्ट करा.

ब) पेरियार यांचे स्वातंत्र्य, समता व न्यायविषयक विचार स्पष्ट करा.

प्रश्न 5) खालीलपैकी कोणत्याही चारवर टिपा लिहा.

[20]

- अ) मौलाना आझाद यांचे शिक्षणविषयक विचार
- ब) आधुनिक भारतासंबंधी पं. नेहरूंचा विचार
- क) डॉ. आंबेडकर यांची राज्य-समाजवाद संकल्पना
- ड) जे.एस.मील स्वातंत्र्यासंबंधी विचार
- इ) फ्रॅटझ-फॅनन यांचा निर्वसाहतीकरणाचा सिद्धांत
- फ) अँक्विनासच्या राजकीय विचारांची वैशिष्ट्ये

Total No. of Questions : 5]

SEAT No. :

P7399

[Total No. of Pages : 2

[5810]-Ext.-512

M.A. (Part - II) (External)

POLITICAL SCIENCE

PO - C8 : Political Sociology

PO - C11 : Political Process in India

(2013 Pattern) (Compulsory Paper) (21602)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 100

Instructions to the candidates:

- 1) *All questions are compulsory.*
- 2) *Figures to the right indicate full marks.*

Q1) Answer any one of the following: [20]

- a) Define Ideology and explain the role of Ideology in the development of society.
- b) Discuss the foundation laid by Karl Marx to the development of Political Sociology.

Q2) Answer any one of the following: [20]

- a) Explain the patriarchy meaning and nature.
- b) Discuss the relationship between power and authority.

Q3) Answer any one of the following: [20]

- a) Write the decline of congress parties dominance in politics of India.
- b) Discuss the Economical reforms after 1990 in India.

Q4) Answer any one of the following: [20]

- a) Discuss the Dalit Politics in India.
- b) Explain the mixed economical model in India.

Q5) Write short notes on (any four): [20]

- a) Characteristics of Authority.
- b) Types of Hegemony.
- c) Bureaucracy as apparatuses of state.
- d) Farmer's movement.
- e) Causes of Inter-State disputes in India.
- f) Naxalite movement.

P.T.O.

Total No. of Questions : 5]

P7399

[5810]-Ext.-512
M.A. (Part - II) (External)
POLITICAL SCIENCE
PO - C8 : Political Sociology
PO - C11 : Political Process in India
(2013 Pattern) (Compulsory Paper) (21602)
(मराठी रूपांतर)

वेळ : 3 तास]

[एकूण गुण : 100

- सूचना :- 1) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहे.
2) उजवीकडील अंक प्रश्नांचे पूर्ण गुण दर्शवितात.

-
- प्र.1)** खालीलपैकी कोणताही एक प्रश्न सोडवा. [20]
अ) विचारप्रणालीची व्याख्या द्या. आणि समाजाच्या विकासातील विचारप्रणालीची भूमिका स्पष्ट करा.
ब) कार्ल मार्क्सने राजकीय समाजशास्त्राला दिलेल्या अधिष्ठानाची चर्चा करा.
- प्र.2)** खालीलपैकी कोणताही एक प्रश्न सोडवा. [20]
अ) पितृसत्ताक पद्धतीचा अर्थ व स्वरूप स्पष्ट करा.
ब) सत्ता व अधिकार यांच्यातील परस्पर संबंधाची चर्चा करा.
- प्र.3)** खालीलपैकी कोणताही एक प्रश्न सोडवा. [20]
अ) भारतीय राजकारणात काँग्रेस पक्षाचे वर्चस्व कमी होण्याची कारणे सांगा.
ब) भारतातील 1990 नंतरच्या आर्थिक सुधारणांची चर्चा करा.
- प्र.4)** खालीलपैकी कोणताही एक प्रश्न सोडवा. [20]
अ) भारतातील दलित राजकारणाची चर्चा करा.
ब) भारतातील समिश्र अर्थव्यवस्थेचे प्रारूप स्पष्ट करा.
- प्र.5)** थोडक्यात टिपा लिहा. (कोणत्याही चार) [20]
अ) अधिसत्तेची वैशिष्ट्ये
ब) धुरिणत्वाचे प्रकार
क) नोकरशाही राज्यसंस्थेचा अविभाज्य घटक
ड) शेतकरी चळवळ
इ) भारतातील आंतरराज्य विवादाची कारणे
फ) नक्षलवादी चळवळ

Total No. of Questions : 5]

SEAT No. :

P7400

[Total No. of Pages : 2

[5810]-Ext.-513

M.A. (Part- II) (External)

POLITICAL SCIENCE

Po - C9 : Theory of International Relations

Po - C12 : Political Participation

(2013 Pattern) (Compulsory Paper) (21603)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 100

Instructions to the candidates:

- 1) *All questions are compulsory.*
- 2) *Figures to the right indicate full marks.*

Q1) Answer any one of the following: **[20]**

- a) Explain the theory of Behaviouralism in International relations.
- b) Critically examine Geopolitical theory of International relations.

Q2) Answer any one of the following: **[20]**

- a) Explain the theory of Realism in International relations.
- b) Discuss the causes and consequences of the end of cold war.

Q3) Answer any one of the following: **[20]**

- a) Discuss the role of Media in Farming the public opinion.
- b) Explain the forms of collective violence.

Q4) Answer any one of the following: **[20]**

- a) Explain the characteristics on new Social Movements.
- b) Comment on relationship between Political Socialization and Political Participation.

Q5) Write short notes on (any four): **[20]**

- a) Impact of Marxism on International Relations.
- b) International Change.
- c) Conflict theories.
- d) Extent of Women's Participation.
- e) Importance of Public Opinion.
- f) Benefits of Political Participation.

P.T.O.

Total No. of Questions : 5]

P7400

[5810]-Ext.-513

M.A. (Part- II) (External)

POLITICAL SCIENCE

Po - C9 : Theory of International Relations

Po - C12 : Political Participation

(2013 Pattern) (Compulsory Paper) (21603)

(मराठी रूपांतर)

वेळ : 3 तास/

[एकूण गुण : 100

- सूचना :- 1) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहेत.
2) उजवीकडील अंक प्रश्नांचे पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.1) खालीलपैकी कोणताही एक प्रश्न सोडवा. [20]

- अ) आंतरराष्ट्रीय संबंधाचा वर्तनवादी सिद्धांत स्पष्ट करा.
ब) आंतरराष्ट्रीय संबंधाच्या अभ्यासाच्या भूराजकीय सिद्धांताचे चिकीत्सक परीक्षण करा.

प्र.2) खालीलपैकी कोणताही एक प्रश्न सोडवा. [20]

- अ) आंतरराष्ट्रीय संबंधाचा वास्तववादी सिद्धांत स्पष्ट करा.
ब) शीतयुद्ध समाप्तीची कारणे आणि परिणामांची चर्चा करा.

प्र.3) खालीलपैकी कोणताही एक प्रश्न सोडवा. [20]

- अ) लोकमत जडणघडणीत प्रसारमाध्यमांची भूमिका यावर चर्चा करा.
ब) सामुहिक हिंसेचे प्रकार स्पष्ट करा.

प्र.4) खालीलपैकी कोणताही एक प्रश्न सोडवा. [20]

- अ) नव्या सामाजिक चळवळीची वैशिष्ट्ये स्पष्ट करा.
ब) राजकीय सामाजिकरण आणि राजकीय सहभाग यांतील परस्परसंबंधावर भाष्य करा.

प्र.5) थोडक्यात टीपा लिहा. (कोणत्याही चार) [20]

- अ) आंतरराष्ट्रीय संबंधाच्या सिद्धांतावरील मार्क्सवादाचा प्रभाव
ब) आंतरराष्ट्रीय बदलाची आवश्यकता
क) संघर्षाचा सिद्धांत
ड) महिला सहभागाची व्याप्ती
इ) लोकमताचे महत्व
फ) राजकीय सहभागाचे फायदे

ॐ ॐ ॐ

Total No. of Questions : 5]

SEAT No. :

P7401

[Total No. of Pages : 2

[5810]-Ext.-514
M.A. (Part - II) (External)
POLITICAL SCIENCE
Po - 09 : Comparative Politics - II
Po - 13 : Political Thought of Dr. Ambedkar
(2013 Pattern) (Optional Paper) (21604)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 100

Instructions to the candidates:

- 1) *All questions are compulsory.*
- 2) *Figures to the right indicate full marks.*

Q1) Answer any one of the following. **[20]**

- a) Examine the major issues in the Economic Development of Nepal.
- b) Discuss Bangladesh freedom struggle.

Q2) Answer any one of the following. **[20]**

- a) Discuss the colonial legacy of Sri Lanka.
- b) Describe the structure of party system in Pakistan.

Q3) Answer any one of the following. **[20]**

- a) Evaluate Dr. Ambedkar's contribution to Indian Nation Building.
- b) Discuss Dr. Ambedkar's views on social justice and social Transformation.

Q4) Answer any one of the following. **[20]**

- a) Evaluate foundations laid by Dr. Ambedkar to the Dalit movement in India.
- b) Discuss Dr. Ambedkar views on Liberal Democracy.

Q5) Write short notes on any four : **[20]**

- a) Micro Finance movement in Bangladesh.
- b) Issues of ethnic minority in Sri Lanka.
- c) Role of Military in Pakistan.
- d) Dr. Ambedkar views on opposition - political leader.
- e) Dr. Ambedkar views on political reservation.
- f) Dr. Ambedkar thoughts on Pakistan.

P.T.O.

Total No. of Questions : 5]

P7401

[5810]-Ext.-514
M.A. (Part - II) (External)
POLITICAL SCIENCE
Po - 09 : Comparative Politics - II
Po - 13 : Political Thought of Dr. Ambedkar
(2013 Pattern) (Optional Paper) (21604)
(मराठी रूपांतर)

वेळ : 3 तास]

[एकूण गुण : 100

- सूचना :- 1) सर्व प्रश्न सोडविणे अनिवार्य आहेत.
2) उजवीकडील अंक प्रश्नांचे पूर्ण गुण दर्शवितात.

-
- प्र.1)** खालीलपैकी कोणत्याही एकाचे उत्तर द्या. [20]
अ) नेपाळच्या आर्थिक विकासाच्या प्रमुख प्रश्नांचे परीक्षण करा.
ब) बांगला देशाच्या स्वातंत्र्य संघर्षाची चर्चा करा.
- प्र.2)** खालीलपैकी कोणत्याही एकाचे उत्तर द्या. [20]
अ) श्रीलंकेच्या राजकीय व्यवस्थेतील कायदेमंडळाच्या भूमिकेची चर्चा करा.
ब) पाकिस्तानच्या राजकीय पक्ष पद्धतीची रचना वर्णन करा.
- प्र.3)** खालीलपैकी कोणत्याही एकाचे उत्तर द्या. [20]
अ) राष्ट्रबांधणीत डॉ. आंबेडकरांचे योगदान - मूल्यमापन करा.
ब) डॉ. आंबेडकराची सामाजिक न्याय आणि समाजपरिवर्तन याविषयी चर्चा करा.
- प्र.4)** खालीलपैकी कोणत्याही एकाचे उत्तर द्या. [20]
अ) डॉ. आंबेडकर यांनी केलेल्या दलित चळवळीच्या पायाभरणीचे मूल्यमापन करा.
ब) डॉ. आंबेडकरांचे उदारमतवादी लोकशाही विषयी चर्चा करा.
- प्र.5)** टीपा लिहा. (कोणत्याही चार) [20]
अ) बांगला देशातील सूक्ष्म आर्थिक चळवळ.
ब) श्रीलंकेतील वांशिक अल्प संख्याकांचे प्रश्न.
क) पाकिस्तान मधील लवकराची भूमिका.
ड) डॉ. आंबेडकरांचे विरोधी राजकीय पक्षाचा नेता संबंधी विचार.
इ) डॉ. आंबेडकरांचे राजकीय राखीव जागा संबंधी विचार.
फ) डॉ. आंबेडकरांचे पाकिस्तान विषयक विचार.

Total No. of Questions : 5]

SEAT No. :

P7402

[Total No. of Pages : 2

[5810]-Ext.-515
M.A. (Part - II) (External)
POLITICAL SCIENCE
Po - 010 : Indian Administration
Po - 014 : Party System in India
(2013 Pattern) (Optional Paper) (21605)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 100

Instructions to the candidates:

- 1) *All questions are compulsory.*
- 2) *Figures to the right indicate full marks.*

Q1) Answer any one of the following. **[20]**

- a) Discuss the role of 1935 Act in Indian Administration.
- b) Evaluate the role of Prime Minister in cabinet.

Q2) Answer any one of the following. **[20]**

- a) Examine the recommendation made by Administrative reform commission.
- b) Explain the features of Indian Administration during the British period.

Q3) Answer any one of the following. **[20]**

- a) Discuss the dilemmas facing the opposition parties in India.
- b) Explain the concept of congress system it's role and importance in Indian Politics.

Q4) Answer any one of the following. **[20]**

- a) Explain the role of regional political parties in Indian Political system.
- b) Explain the historical background of Indian communist party.

Q5) Write short notes on any four. **[20]**

- a) Central secretariat.
- b) Political challenges before Indian Administration.
- c) Right to information.
- d) Concept of Multiparty system.
- e) Ideology of Shivsena.
- f) National Democratic front.

P.T.O.

Total No. of Questions : 5]

P7402

[5810]-Ext.-515
M.A. (Part - II) (External)
POLITICAL SCIENCE
Po - 010 : Indian Administration
Po - 014 : Party System in India
(2013 Pattern) (Optional Paper) (21605)
(मराठी रूपांतर)

वेळ : 3 तास]

[एकूण गुण : 100

- सूचना :- 1) सर्व प्रश्न सोडविणे अनिवार्य आहेत.
2) उजवीकडील अंक प्रश्नांचे पूर्ण गुण दर्शवितात.

-
- प्र.1)** खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर लिहा. [20]
अ) 1935 च्या भारतीय प्रशासकीय कायद्याची भूमिका चर्चा करा.
ब) मंत्रीमंडळातील पंतप्रधानाच्या भूमिकेचे परीक्षण करा.
- प्र.2)** खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर लिहा. [20]
अ) भारतातील प्रशासकीय सुधारणा आयोगाने केलेल्या शिफारशीचे परीक्षण करा.
ब) ब्रिटिश राजवटीतील भारतीय प्रशासनाची वैशिष्ट्ये स्पष्ट करा.
- प्र.3)** खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर लिहा. [20]
अ) विरोधी पक्षापुढील पेच प्रसंगाची चर्चा करा.
ब) काँग्रेस व्यवस्था ही संकल्पना स्पष्ट करून तिचे भारतीय राजकारणातील भूमिका व महत्त्व स्पष्ट करा.
- प्र.4)** खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर लिहा. [20]
अ) भारतीय राजकीय व्यवस्थेत प्रादेशिक पक्षाची भूमिका स्पष्ट करा.
ब) भारतीय कम्युनिस्ट पक्षाची ऐतिहासिक पार्श्वभूमी स्पष्ट करा.
- प्र.5)** टीपा लिहा. (कोणत्याही चार) [20]
अ) केंद्रीय सचिवालय
ब) भारतीय प्रशासनापुढील राजकीय आव्हाने
क) माहितीचा अधिकार
ड) बहुपक्ष पद्धतीची संकल्पना
इ) शिवसेनेची विचारप्रणाली
फ) राष्ट्रीय लोकशाही आघाडी

Total No. of Questions : 5]

SEAT No. :

P7403

[Total No. of Pages : 4

[5811]-Ext.-501

M.A. (Part - I) (For External)

ECONOMICS

11401 : Micro Economic Analysis - I & II

(2013 Pattern)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 100

Instructions to the candidates:

- 1) *All questions are compulsory.*
- 2) *Figures to the right indicate full marks.*
- 3) *Answer should be precise and to the point.*
- 4) *Neat diagrams must be drawn wherever necessary.*

Q1) What is basic Economic problems? Explain the basic Micro Economic problems. [20]

OR

Explain the details in difference curve approach.

Q2) Explain the perfect competition with langrun equilibrium. [20]

OR

What is monopoly? Explain the price discrimination under monopoly.

Q3) Explain the law of variable proportions. [20]

OR

Explain the details monopolistic competition.

Q4) Explain the Edgeworth Box. [20]

OR

Explain the Baumol's sales revenue maximization model.

P.T.O.

Q5) Write short notes (any four) :

[20]

- a) Concept of consumers surplus.
- b) Cross elasticity.
- c) Concept of social welfare.
- d) Features of oligopoly.
- e) Classification of markets.
- f) Marginal productivity concept.

Total No. of Questions: 5]

P7403

[5811]-Ext.-501

M.A. (Part - I) (For External)

ECONOMICS

11401 : Micro Economic Analysis - I & II

(2013 Pattern)

(मराठी रूपांतर)

वेळ : 3 तास]

[एकूण गुण : 100

सूचना:

- 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
- 2) उजवीकडील अंक प्रश्नाचे पूर्ण गुण दर्शवितात.
- 3) उत्तरे नेमकी व मुद्देसूद असावीत.
- 4) संदर्भासाठी मुळ इंग्रजी प्रश्नपत्रिका पहावी.

प्रश्न 1) मूलभूत आर्थिक प्रश्न म्हणजे काय? मूलभूत अंशीक आर्थिक प्रश्न स्पष्ट करा. [20]

किंवा

समवृत्ती वक्र दृष्टिकोन सविस्तर स्पष्ट करा.

प्रश्न 2) दिर्घकालीन समतोलाच्या सहाय्याने पूर्ण स्पर्धा बाजार पेठ स्पष्ट करा. [20]

किंवा

मत्तेदारी म्हणजे काय? मत्तेदारीतील किमंतभेद स्पष्ट करा.

प्रश्न 3) बदलत्या प्रमाणाचा नियम स्पष्ट करा. [20]

किंवा

मत्तेदारीयुक्त स्पर्धा सविस्तर स्पष्ट करा.

प्रश्न 4) एजवर्थ बॉक्स स्पष्ट करा. [20]

किंवा

बाऊमोलचे विक्री महसूल महत्तम प्रतिमान स्पष्ट करा.

प्रश्न 5) थोडक्यात टिपा लिहा. (कोणत्याही चार)

[20]

- अ) उपभोक्ता संतोषाधिक्य संकल्पना
- ब) छेदक लवचिकता
- क) सामाजिक कल्याण संकल्पना
- ड) अल्प विक्रेताधिकाराची वैशिष्ट्ये
- इ) बाजारपेठांचे वर्गीकरण
- फ) सिमांत उत्पादकता संकल्पना

Total No. of Questions : 5]

SEAT No. :

P7404

[Total No. of Pages : 2

[5811]-Ext.-502

M.A. (Part - I) (External)

ECONOMICS

EC - 1002 : Public Economics - I & II

(2013 Pattern) (11402)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 100

Instructions to the candidates:

- 1) *All questions are compulsory.*
- 2) *Figures to the right indicate full marks.*
- 3) *Answer should be precised and to the point.*

Q1) Explain the changing role of government towards public and private sector in mixed economy. **[20]**

OR

Explain in detail stabilization policy.

Q2) What is Public Expenditure? Explain the causes and effects of Increasing public expenditure. **[20]**

OR

Explain in detail theory of optimal taxation.

Q3) Explain the principles of debt management and Repayment. **[20]**

OR

Explain interdependence of monetary and fiscal policy.

Q4) Explain the growth and structure of Non-Tax Revenue in India. **[20]**

OR

Evaluate the direct and indirect tax reforms in India.

Q5) Write short notes (any four). **[20]**

- a) Private goods.
- b) Project Evaluation.
- c) Taxation of Agriculture.
- d) Zero Base Budget.
- e) Demerits of direct Tax.
- f) Problem of Double Taxation.

⌘⌘⌘

P.T.O.

Total No. of Questions : 5]

P7404

[5811]-Ext.-502
M.A. (Part - I) (External)
ECONOMICS
EC - 1002 : Public Economics - I & II
(2013 Pattern) (11402)
(मराठी रूपांतर)

वेळ : 3 तास/

[एकूण गुण : 100

- सूचना :- 1) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहे.
2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.
3) उत्तरे नेमकी व मुद्देसूद असावीत.

-
- प्र.1)** मिश्र अर्थव्यवस्थेतील सार्वजनिक क्षेत्र व खाजगीक्षेत्र या संदर्भात सरकारची बदलती भूमिका स्पष्ट करा. [20]
किंवा
स्थिरीकरण धोरण सविस्तरपणे स्पष्ट करा.
- प्र.2)** सार्वजनिक खर्च म्हणजे काय? सार्वजनिक खर्चातील वाढीची कारणे व परिणाम स्पष्ट करा. [20]
किंवा
पर्याप्त करारोपणाचा सिद्धांत सविस्तरपणे स्पष्ट करा.
- प्र.3)** कर्जाच्या व्यवस्थापनाचे आणि परतफेडीची तत्वे स्पष्ट करा. [20]
किंवा
मौद्रिक धोरण व वित्तीय धोरण यामधील परस्परावलंबित्व स्पष्ट करा.
- प्र.4)** भारतातील करेतर महसुलाची रचना व वाढ स्पष्ट करा. [20]
किंवा
भारतातील प्रत्यक्षकर व अप्रत्यक्षकर सुधारणांचे मूल्यमापन करा.
- प्र.5)** टीपा लिहा. (कोणत्याही चार) [20]
अ) खाजगी वस्तु
ब) प्रकल्प मूल्यमापन
क) कृषि कर पद्धती
ड) शून्याधारित अंदाज पत्रक
इ) प्रत्यक्ष करांचे दोष
फ) दुहेरी करारोपणाची समस्या

Total No. of Questions : 5]

SEAT No. :

P7405

[Total No. of Pages : 2

[5811]-Ext.-503

M.A. (Part- I) (External)

ECONOMICS

**EC - 1003 : International Trade and International Finance
(2013 Annual Pattern) (11403)**

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 100

Instructions to the candidates:

- 1) *Attempt all questions.*
- 2) *Figures to the right indicate full marks.*
- 3) *Answer should be precise of and to the point.*
- 4) *Neat diagrams must be drawn wherever necessary.*

Q1) Critically examine the Ricardo's theory of International Trade. [20]

OR

Explain the factors determining terms of trade.

Q2) Explain Stolper-Samuelson theorem. [20]

OR

Explain the concept of terms of trade. State types of net barter terms of trade and gross barter terms of trade.

Q3) Explain the composition of Global trade growth. [20]

OR

What is devaluation? Explain the causes of devaluation of Indian rupee in 1966.

Q4) Explain the monetary policy under fixed and floating Exchange Rates. [20]

OR

Explain Importance and Role of Foreign Capital.

Q5) Write short notes (any four): [20]

- a) Objectives of International Monetary Fund.
- b) Objectives of Asian Development Bank.
- c) Feature of Eurocurrency Market.
- d) Recent Devaluations of Indian Rupee.
- e) Role of Non-Banking Financial Companies.
- f) Objectives of Foreign Exchange Management Act (FEMA).

P.T.O.

Total No. of Questions : 5]

P7405

[5811]-Ext.-503

M.A. (Part- I) (External)

ECONOMICS

EC - 1003 : International Trade and International Finance

(2013 Annual Pattern) (11403)

(मराठी रूपांतर)

वेळ : 3 तास]

[एकूण गुण : 100

- सूचना :-
- 1) सर्व प्रश्न सोडवा.
 - 2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.
 - 3) उत्तरे नेमकी व अचूक असावीत.
 - 4) आवश्यक तेथे सुबक आकृत्या काढा.
 - 5) संदर्भासाठी मूळ इंग्रजी प्रश्नपत्रिका पहावी.

प्र.1) रिकार्डो यांच्या आंतरराष्ट्रीय व्यापार सिद्धांताचे टीकात्मक परिक्षण करा. [20]

किंवा

व्यापारशर्ती ठरविणारे घटक विशद करा.

प्र.2) स्टॉल्पर सॅम्युअलसन प्रमेय स्पष्ट करा. [20]

किंवा

व्यापारशर्तीची संकल्पना सांगून निव्वळ वस्तु व्यापार शर्ती व स्थूल वस्तु व्यापार शर्ती प्रकार स्पष्ट करा.

प्र.3) जागतिक व्यापार वाढीचे घटक स्पष्ट करा. [20]

किंवा

अवमूल्यन म्हणजे काय? 1966 च्या भारतीय रूपयाच्या अवमूल्यनाची कारणे स्पष्ट करा.

प्र.4) स्थिर व बदलत्या विनिमय दरांतर्गत मौद्रिक धोरण स्पष्ट करा. [20]

किंवा

विदेशी भांडवलाचे महत्व आणि भूमिका स्पष्ट करा.

प्र.5) टिपा लिहा. (कोणत्याही चार) [20]

- अ) आंतरराष्ट्रीय नाणेनिधीची उद्दिष्टे.
- ब) आशियायी विकास बँकेची उद्दिष्टे.
- क) युरोचलन बाजाराची वैशिष्ट्ये.
- ड) अलिकडील भारतीय रूपयांचे अवमूल्यने.
- इ) बँकेतर वित्त संस्थांची भूमिका.
- फ) परकीय विनिमय व्यवस्थापन कायद्यांची उद्दिष्टे.

ॐॐॐ

Total No. of Questions : 5]

SEAT No. :

[Total No. of Pages : 2

P7406

[5811]-Ext.-504

M.A. (Part-I)

ECONOMICS

Mathematical Economics and Statistical Technique

(2013 Pattern) (11404)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 100

Instructions to the candidates:

- 1) *Attempt all questions.*
- 2) *Figures to the right indicate full marks.*
- 3) *Use of non-scientific calculator is allowed.*

Q1) Solve any one of the following.

[20]

- a) Graph the following equation and indicate its slope and intercept.

$$3y + 15x = 30$$

- b) Find the equilibrium price & quantity for the following, market

$$Q_s = -20 + 3P$$

$$Q_d = 220 - 5P$$

Q2) Solve any one of the following.

[20]

- a) Use implicit differentiation to find the derivative dy/dx of the following, equation.

$$4x^2 - y^3 = 97$$

- b) Maximize profits for a monopolist who sells two products X and Y for which the demand functions are

$$x = 25 - 0.5 P_x$$

$$y = 30 - P_y$$

and the combined cost function is

$$C = x^2 + 2xy + y^2 + 20$$

P.T.O.

Q3) Solve any one of the following. [20]

- a) Find mean and median from the given data.

Marks Obtained : 0-10 10-20 20-30 30-40 40-50 50-60

No. of Students : 12 18 27 20 17 6

- b) In an exam in statistics, five students obtained the following marks. Find the standard deviation of these marks.

A B C D E

4 6 8 12 15

Q4) Solve any one of the following. [20]

- a) Calculate the Pearson's coefficient of skewness from the following.

Wages (Rs) : 0-10 10-20 20-30 30-40 40-50

No. of workers : 15 20 30 25 10

- b) Compute Karl Pearson's coefficient of correlation between X & Y.

X: 1 2 3 4

Y: 1 4 9 16

Q5) Solve any one of the following. [20]

- a) Find the inverse A^{-1} of :

$$A = \begin{bmatrix} 24 & 15 \\ 8 & 7 \end{bmatrix}$$

- b) What is sampling? Explain the various types of sampling.

Total No. of Questions : 5]

SEAT No. :

P7407

[Total No. of Pages : 2

[5811]-Ext.-505
M.A. (Part - I) (External)
ECONOMICS
Agricultural Economics and Industrial Economics
(2013 Pattern) (11405)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 100

Instructions to the candidates:

- 1) *Solve all questions.*
- 2) *Figures to the right indicate full marks.*
- 3) *Answers should be precise and to the point.*

Q1) Discuss about the place of Agriculture in Indian Economy. **[20]**

OR

Explain the structure of Indian Industries according to ownership and size.

Q2) What are problems of Agricultural labour? How can we increase the efficiency of Agricultural labour? **[20]**

OR

What is the need of balanced regional development? Suggest remedies for removing unbalanced development.

Q3) What are the problems associated with agricultural marketing in India? Suggest remedies to these problems. **[20]**

OR

Explain the importance of productivity in competitive environment.

Q4) Discuss about the present status and future of contract farming in India. **[20]**

OR

Explain the role of multinational corporations in India.

Q5) Write short notes on (any four) **[4×5=20]**

- a) Bio-Technology in agriculture.
- b) NABARD.
- c) Food security.
- d) Measures for controlling monopoly.
- e) Measures for improving efficiency of labourers.
- f) GDR and ADR.

P.T.O.

Total No. of Questions : 5]

P7407

[5811]-Ext.-505
M.A. (Part - I) (External)
ECONOMICS
Agricultural Economics and Industrial Economics
(2013 Pattern) (11405)
(मराठी रूपांतर)

वेळ : 3 तास]

[एकूण गुण : 100

- सूचना :- 1) सर्व प्रश्न सोडविणे अनिवार्य आहेत.
2) उजवीकडील अंक प्रश्नांचे पूर्ण गुण दर्शवितात.
3) उत्तरे नेमकी व मुद्देसुद असावित.

प्र.1) भारतीय अर्थव्यवस्थेतील कृषीचे स्थान याची चर्चा करा. [20]

किंवा

उद्योगांची मालकी आणि आकार यांच्या आधारावर भारतातील औद्योगिक क्षेत्राची संरचना स्पष्ट करा.

प्र.2) शेतमजुरांचे प्रश्न कोणते? शेतमजुरांची उत्पादकता वाढवण्यासाठी आपण कोणते उपाय करू शकतो?[20]

किंवा

संतुलित प्रादेशिक विकासाची गरज का असते? असंतुलीत विकास दुर करण्यासाठी उपाययोजना सुचवा.

प्र.3) भारतातील कृषी उत्पादनांच्या विपणनाशी संबंधित समस्या कोणत्या या समस्या सोडविण्यासाठी उपाय सुचवा. [20]

किंवा

स्पर्धात्मक वातावरणात उत्पादकतेचे महत्त्व स्पष्ट करा.

प्र.4) भारतातील करार शेतीची वर्तमान स्थिती आणि भविष्य यांची चर्चा करा. [20]

किंवा

भारतातील बहुराष्ट्रीय कंपन्यांची भूमिका स्पष्ट करा.

प्र.5) टिपा लिहा. (कोणत्याही चार) [4×5=20]

- अ) जैवतंत्रज्ञानाचा शेतीतील वापर.
ब) नाबार्ड.
क) अन्न सुरक्षा.
ड) मत्सेदारी नियंत्रित करण्याचे उपाय.
इ) कामगारांची कार्यक्षमता सुधारण्याचे उपाय.
फ) GDR आणि ADR.

Total No. of Questions : 5]

SEAT No. :

P7408

[Total No. of Pages : 4

[5811]-Ext.-506
M.A. (Part - I) (For External)
ECONOMICS
11406 : INDIAN ECONOMIC POLICY AND LABOUR
ECONOMICS
(2013 Pattern)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 100

Instructions to the candidates:

- 1) Attempt all the questions.*
- 2) Figures to the right indicate full marks.*
- 3) Answers should be precise and to the point.*

Q1) Discuss the nature of unemployment in India. Also explain the policies and their implication for removing unemployment. **[20]**

OR

Explain the characteristics of Indian Labour market.

Q2) Explain the nature of Economic Reforms in India. **[20]**

OR

Discuss the evolution and features of wage Policy in India.

Q3) What are the issues in financing infrastructure development? **[20]**

OR

What are the causes and effects of migration in India?

Q4) Explain the growth and problems of Micro, Small and Medium Enterprises (MSME) after reforms. **[20]**

OR

What are the problems of female workers in India? Analyse the policy towards female workers.

P.T.O.

Q5) Write Short Notes (Any four) :

[4 × 5 = 20]

- a) Causes of Rural - Urban Migration.
- b) Problems in agricultural marketing.
- c) Disinvestment of public sector undertakings.
- d) Fair wage.
- e) Causes of Industrial disputes.
- f) Contract Labour.

Total No. of Questions : 5]

P7408

[5811]-Ext.-506

M.A. (Part - I) (For External)

ECONOMICS

11406 : INDIAN ECONOMIC POLICY AND LABOUR

ECONOMICS

भारतीय आर्थिक धोरण आणि श्रमाचे अर्थशास्त्र

(2013 Pattern)

(मराठी रूपांतर)

वेळ : 3 तास]

[एकूण गुण : 100

- सूचना :
- 1) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहे.
 - 2) उजवीकडील अंक प्रश्नाचे पूर्ण गुण दर्शवितात.
 - 3) उत्तरे नेमकी व मुद्देसूद असावीत.
 - 4) संदर्भासाठी मूळ इंग्रजी प्रश्नपत्रिका पहावी.

प्रश्न 1) भारतातील बेरोजगारीचे स्वरूप स्पष्ट करा. बेरोजगारीच्या निर्मुलनासाठी आखलेली धोरणे व त्यांचे परिणाम स्पष्ट करा. [20]

किंवा

भारतीय श्रमबाजाराची वैशिष्ट्ये स्पष्ट करा.

प्रश्न 2) भारतातील आर्थिक सुधारणांचे स्वरूप स्पष्ट करा. [20]

किंवा

भारतातील वेतन धोरणाची उत्क्रांती आणि वैशिष्ट्ये यांची चर्चा करा.

प्रश्न 3) भारतातील पायाभूत क्षेत्राला वित्तपुरवठा करण्यामधील समस्या कोणत्या? [20]

किंवा

भारतातील स्थलांतराची कारणे आणि परिणाम कोणते?

प्रश्न 4) आर्थिक सुधारणोत्तर काळातील सुक्ष्म, लघु आणि मध्यम उद्योगांची वृद्धी आणि समस्या कोणत्या आहेत हे स्पष्ट करा. [20]

किंवा

भारतातील महिला कामगारांचे प्रश्न कोणते? महिला कामगार विषयक धोरणाचे परिक्षण करा.

प्रश्न 5) टिपा लिहा. (कोणत्याही चार) [4 × 5 = 20]

- अ) ग्रामीण – शहरी स्थलांतराची कारणे.
- ब) कृषी विपणनातील समस्या.
- क) सार्वजनिक उद्योगांची निर्गुतवणूक.
- ड) रास्त/सुयोग्य वेतन (Fair wage)
- इ) औद्योगिक कलहाची कारणे.
- फ) कंत्राटी कामगार.

Total No. of Questions : 5]

SEAT No. :

P7409

[Total No. of Pages : 3

[5811]-Ext.-511
M.A. (Part - II) (For External)
ECONOMICS
EC - 301 : Macro Economics I & II
(2013 Pattern) (21402)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 100

Instructions to the candidates:

- 1) *All questions are compulsory.*
- 2) *Figures to the right indicate full marks.*
- 3) *Answers should be precise and to the point.*
- 4) *Neat diagrams must be drawn wherever necessary.*

Q1) What is disposable income? Explain the Relationship between Income and consumption. **[20]**

OR

Evaluate the difference between potential output and Actual output-classical Approach.

Q2) Explain the Keynesian neutrality of money multiplier effect approach. **[20]**

OR

Explain the equilibrium in the Goods and Assets under fixed and flexible prices.

Q3) Explain the liquidity measures with Reddy Committee Report. **[20]**

OR

Evaluate the Nominal V/s Cash Balance.

Q4) What is Inflation? Explain the Demand pull inflation and cost push inflation. **[20]**

OR

What is interest rate rules? Explain the Taylor rule.

Q5) Write short notes (any four) : **[20]**

- a) Gross Demestic product.
- b) Net domestic product.
- c) Types of Investment.
- d) Liquidity Trap.
- e) Features of Real Business cycle theory
- f) RBI analysis of money supply.

P.T.O.

Total No. of Questions : 5]

P7409

[5811]-Ext.-511

M.A. (Part - II) (For External)
ECONOMICS
EC - 301 : Macro Economics I & II
(2013 Pattern)
(मराठी रूपांतर)

वेळ : 3 तास]

[एकूण गुण : 100

- सूचना : 1) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहे.
2) उजवी कडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.
3) उत्तरे नेमकी व मुद्देमुद्द असावित.
4) आवश्यक तेथे सुकब आकृत्या काढा.
5) संदर्भासाठी मूळ इंग्रजी प्रश्नपत्रिका पहावी.

प्रश्न 1) खर्च शक्य उत्पन्न म्हणजे काय? खर्च शक्य उत्पन्न व उपभोग यामधील संबंध स्पष्ट करा. [20]

किंवा

सनातनपंथीय प्रत्यक्ष उत्पादन आणि वास्तव उत्पादनातील फरकाचे परिक्षण करा.

प्रश्न 2) केन्सचा पैशाचा तटस्थता गुणक परिणाम दृष्टिकोन स्पष्ट करा. [20]

किंवा

स्थिर आणि लवचिक किंमतीच्या साहाय्याने वस्तू आणि मालमत्ता या मधील समातोल स्पष्ट करा.

प्रश्न 3) रेड्डी समितीचा रोखता मापना संबंधी अहवाल स्पष्ट करा. [20]

किंवा

सर्वसाधारण विरूद्ध रोख शिल्लक याचे परिक्षण करा.

प्रश्न 4) चलनवाढ म्हणजे काय? मागणी ताणतन्य आणि खर्चदाब चलनवाढ स्पष्ट करा. [20]

किंवा

व्याजदर नियम म्हणजे काय? टेलरचा नियम स्पष्ट करा.

प्रश्न 5) थोडक्यात टिपा लिहा. (कोणत्याही चार) :

[20]

- अ) स्थूल देशांतर्गत उत्पादन
- ब) निव्वळ देशांतर्गत उत्पादन
- क) गुंतवणूकीचे प्रकार
- ड) रोखता सापळा
- इ) जीवनचक्र सिद्धांताची वैशिष्ट्ये
- फ) RBI पैसा पुरवठा विश्लेषण

Total No. of Questions : 5]

SEAT No. :

[Total No. of Pages : 2

P7410

[5811]-Ext.-512

**M.A. (Part - II) (External)
ECONOMICS**

**EC - 302 : Growth and Development - I & II
(2013 Pattern) (21402)**

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 100

Instructions to the candidates:

- 1) *Attempt all the questions.*
- 2) *Figures to the right indicate full marks.*
- 3) *Answer should be precise and to the point.*
- 4) *Draw diagrams at appropriate places.*

Q1) Distinguish between Economic Growth and Economic Development. Explain the problems in defining Economic development. **[20]**

OR

What is mean by poverty? Explain the Reasons and problems of measurement in poverty.

Q2) Evaluate balanced growth theory of Nurks. **[20]**

OR

What is migration? Explain the causes and effects of Migration.

Q3) Explain the role of Industrialisation in economic development. **[20]**

OR

Explain the effects of fiscal policy on unflation, savings and growth.

Q4) Discuss "Trade as an engine" of growth. **[20]**

OR

Evalute the performance of NREGA.

Q5) Write short notes (any four). **[20]**

- a) Development Gap.
- b) Purchasing Power Parity.
- c) National rural employment Guarantee Scheme.
- d) Age structures of population and Economic development.
- e) Objective of World Bank.
- f) Size of holding.

P.T.O.

Total No. of Questions : 5]

P7410

[5811]-Ext.-512

M.A. (Part - II) (External)

ECONOMICS

EC - 302 : Growth and Development - I & II

(2013 Pattern) (21402)

(मराठी रूपांतर)

वेळ : 3 तास]

[एकूण गुण : 100

- सूचना :-
- 1) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहे.
 - 2) उजवीकडील अंक प्रश्नांचे पूर्ण गुण दर्शवितात.
 - 3) उत्तरे नेमकी व मुद्देसूद असावीत.
 - 4) योग्य ठिकाणी आकृती काढा.
 - 5) संदर्भासाठी मूळ इंग्रजी प्रश्न पत्रिका पहावी.

प्र.1) आर्थिक वृद्धी आणि आर्थिक विकास यातील फरक सांगा. आर्थिक विकासाची व्याख्या करण्यातील समस्या स्पष्ट करा. [20]

किंवा

दारिद्र्य म्हणजे काय? दारिद्र्याची कारणे आणि दारिद्र्याचे मोजमाप करण्यातील समस्या स्पष्ट करा.

प्र.2) नक्स यांच्या “समतोलीत विकास सिद्धांताचे” मूल्यमापन करा. [20]

किंवा

स्थलांतर म्हणजे काय? स्थलांतराची कारणे व परिणाम स्पष्ट करा.

प्र.3) आर्थिक विकासातील औद्योगीकरणाची भूमिका स्पष्ट करा. [20]

किंवा

राजकोषीय धोरणाचा चलनवाढ, बचत व आर्थिक वृद्धी वरील परिणाम स्पष्ट करा.

प्र.4) “व्यापार हे वृद्धीचे इंजिन आहे” चर्चा करा. [20]

किंवा

नरेगाच्या कामगिरीचे मूल्यमापन करा.

प्र.5) थोडक्यात टिपा लिहा. (कोणत्याही चार) [20]

- अ) विकासामधील अंतर
- ब) क्रयशक्ती क्षमता
- क) राष्ट्रीय ग्रामीण रोजगार हमी योजना
- ड) लोकसंख्येची वयोमानानुसार रचना व आर्थिक विकास
- इ) जागतिक बँकेची उद्दिष्टे
- फ) धारण क्षेत्राचा आकार

ॐ ॐ ॐ

Total No. of Questions : 5]

SEAT No. :

P7411

[Total No. of Pages : 2

[5811]-Ext.-513

M.A. (Part- II) (External)

ECONOMICS

**EC - 303 : Modern Banking & Research Methodology
(2013 Pattern) (21403)**

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 100

Instructions to the candidates:

- 1) *Attempt All questions.*
- 2) *Figures to the right indicate full marks.*
- 3) *Answer should be precise and to the point.*

Q1) Explain the detail the functions of financial system. **[20]**

OR

Explain the Money Market and Capital Market.

Q2) Explain the Nature, types and significance of NBFIs in India. **[20]**

OR

Explain the role of I.M.F.

Q3) Explain the stages involved in designing research. **[20]**

OR

Explain the formulation and role of Hypothesis in research.

Q4) Explain in detail stages of report writing. **[20]**

OR

What is Secondary Data? Explain the methods of collecting secondary data.

Q5) Write short notes (any four): **[20]**

- a) Money Market.
- b) Power point presentation.
- c) Types of research.
- d) Classification of Data.
- e) Principles of Banking.
- f) Global Information.

P.T.O.

Total No. of Questions : 5]

P7411

[5811]-Ext.-513

M.A. (Part- II) (External)

ECONOMICS

EC - 303 : Modern Banking & Research Methodology

(2013 Pattern) (21403)

(मराठी रूपांतर)

वेळ : 3 तास]

[एकूण गुण : 100

- सूचना :-
- 1) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहे.
 - 2) उजवीकडील अंक प्रश्नाचे पूर्ण गुण दर्शवितात.
 - 3) संदर्भासाठी मूळ इंग्रजी प्रश्नपत्रिका पहावी.

प्र.1) वित्तीय व्यवस्थेची कार्ये सविस्तर स्पष्ट करा. [20]

किंवा

नाणेबाजार आणि आंडवळबाजार स्पष्ट करा.

प्र.2) बिगर-बँकिंग वित्तसंस्थांचे स्वरूप, प्रकार आणि महत्व स्पष्ट करा. [20]

किंवा

आंतरराष्ट्रीय नाणेविधीची भूमिका स्पष्ट करा.

प्र.3) संशोधन आराखड्यातील समाविष्ट टप्पे स्पष्ट करा. [20]

किंवा

संशोधनातील गृहीतकृत्याची मांडणी व भूमिका स्पष्ट करा.

प्र.4) अहवाल लेखनातील टप्पे सविस्तर विशद करा. [20]

किंवा

द्वितीय तथ्य (माहिती) म्हणजे काय? द्वितीय तथ्य (माहिती) संकलनाचे पद्धती स्पष्ट करा.

प्र.5) टीपा लिहा. (कोणत्याही चार) [20]

- अ) नाणेबाजार
- ब) पावर पॉईंट सादरीकरण
- क) संशोधनाचे प्रकार
- ड) माहितीचे वर्गीकरण
- इ) बँकेची मूलतत्वे
- फ) जागतिक माहिती

ॐॐॐ

Total No. of Questions : 5]

SEAT No. :

P7412

[Total No. of Pages : 4

[5811]-Ext.-514

M.A. (Part - II) (For External)

ECONOMICS

21404 : Demography and Rural Development

(2013 Pattern)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 100

Instructions to the candidates:

- 1) *Attempt all questions.*
- 2) *Figures to the right indicate full marks.*
- 3) *Answers of the questions should be precise and to the point.*
- 4) *Neat diagrams must be drawn wherever necessary.*

Q1) Explain the causes of population growth in developing countries. [20]

OR

What is demography? Explain the nature and scope of demography.

Q2) Explain the Hebert - Spencer's Biological theory of population. [20]

OR

What is meant by density of population? Explain the factors deciding density of population.

Q3) Explain the causes of migration in India. [20]

OR

Explain the objectives and importance of rural development in India.

Q4) State the causes of rural Indebtedness. [20]

OR

Critically examine the performance of MGNREGS in India.

P.T.O.

Q5) Write short Notes (Any Four) :

[20]

- a) National population policy 2000.
- b) NABARD.
- c) 73rd Constitutional Amendment.
- d) Rural Poverty.
- e) Sex ratio in India.

Total No. of Questions: 5]

P7412

[5811]-Ext.-514

M.A. (Part - II) (For External)

ECONOMICS

21404 : Demography and Rural Development

(2013 Pattern)

(मराठी रूपांतर)

वेळ : 3 तास]

[एकूण गुण : 100

सूचना:

- 1) सर्व प्रश्न सोडवा.
- 2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.
- 3) उत्तरे नेमकी व मुद्देसूद असावीत, आवश्यक तेथे सुबक आकृत्या काढा.
- 4) संदर्भासाठी मुळ इंग्रजी प्रश्नपत्रिका पहावी.

प्रश्न 1) विकसनशील देशातील लोकसंख्या वाढीची कारणे स्पष्ट करा. [20]

किंवा

लोकसंख्या शास्त्र म्हणजे काय? लोकसंख्या शास्त्राचे स्वरूप आणि व्याप्ती स्पष्ट करा.

प्रश्न 2) हर्बट-स्पेन्सरचा जैविक सिद्धांत स्पष्ट करा. [20]

किंवा

लोकसंख्येची घनता म्हणजे काय? लोकसंख्येची घनता निर्धारित करणारे घटक स्पष्ट करा.

प्रश्न 3) भारतातील स्थलांतराची कारणे स्पष्ट करा. [20]

किंवा

भारतातील ग्रामीण विकासाची उद्दिष्ट्ये व महत्व स्पष्ट करा.

प्रश्न 4) भारतातील ग्रामीण कर्जबाजारीपणाची कारणे स्पष्ट करा. [20]

किंवा

भारतातील मनरेगाच्या कामगिरीचे टिकात्मक परीक्षण करा.

प्रश्न 5) टिपा लिहा. (कोणत्याही चार)

[20]

- अ) वर्ष 2000 चे राष्ट्रीय लोकसंख्या धोरण.
- ब) नाबार्ड.
- क) 73 वी घटना दुरुस्ती.
- ड) ग्रामीण दारिद्र्य.
- इ) भारतातील स्त्री-पुरुष प्रमाण.

Total No. of Questions : 5]

SEAT No. :

P7413

[Total No. of Pages : 4

[5811]-Ext.-515

M.A. (Part - II) (For External)

ECONOMICS

**EC - 305 : World Economy and Economics of Environment
(2013 Pattern) (21405)**

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 100

Instructions to the candidates:

- 1) *Attempt all the questions.*
- 2) *Figures to the right indicate full marks.*
- 3) *Answers should precise and to the point.*
- 4) *Draw diagrams at appropriate places.*

Q1) Explain in detail the structure and components of Global Economy. [20]

OR

State the objectives and role of organization for Economic Co-operation and development.

Q2) Explain in detail the major issues of economic development in South East Asia. [20]

OR

Explain the possibilities and limitations of the Industry and Trade in Africa.

Q3) Explain the nature, scope and significance of economic environment. [20]

OR

Explain the effects of Environment on Human being.

Q4) Explain the role of public, private and co-operative sector in Environmental protection. [20]

OR

Explain the impact of environmental degradation sustainable development.

P.T.O.

Q5) Write short notes (any four) :

[20]

- a) Features of Global Economy.
- b) BRICS.
- c) Objectives of SAARC.
- d) Natural farming.
- e) Cost-Benefit Analysis.
- f) Role of Environmental education.

Total No. of Questions : 5]

P7413

[5811]-Ext.-515

M.A. (Part - II) (For External)

ECONOMICS

EC - 305 : World Economy and Economics of Environment

(2013 Pattern) (21405)

(मराठी रूपांतर)

वेळ : 3 तास]

[एकूण गुण : 100

- सूचना : 1) सर्व प्रश्न आवश्यक आहे.
2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.
3) उत्तरे नेमकी व मुद्देसूद असावीत.
4) संदर्भासाठी मूळ इंग्रजी प्रश्नपत्रिका पहावी.

प्रश्न 1) जागतिक अर्थव्यवस्थेची रचना आणि घटक स्पष्ट करा. [20]

किंवा

आर्थिक सहकार्य आणि विकास संघटनांचे (OECD) उद्दिष्ट्ये आणि भूमिका स्पष्ट करा.

प्रश्न 2) दक्षिण पूर्व आशियातील आर्थिक विकास विषयक प्रमुख मुद्दे सविस्तर स्पष्ट करा. [20]

किंवा

आफ्रिकेतील उद्योग आणि व्यापार विषयक शक्यता आणि मर्यादा विशद करा.

प्रश्न 3) पर्यावरण अर्थशास्त्राचे स्वरूप, व्याप्ती आणि महत्व स्पष्ट करा. [20]

किंवा

पर्यावरणाचे मानवावरील परिणाम स्पष्ट करा.

प्रश्न 4) सार्वजनिक, खाजगी आणि सहकारी क्षेत्राची पर्यावरण संरक्षणातील भूमिका स्पष्ट करा. [20]

किंवा

पर्यावरण न्हासाच्या शाश्वत विकासातील प्रभाव स्पष्ट करा.

प्रश्न 5) टिपा लिहा. (कोणत्याही चार) :

[20]

- अ) जागतिक अर्थव्यवस्थेची वैशिष्ट्ये
- ब) ब्रिक्स (BRICS)
- क) सार्कची उद्दिष्ट्ये
- ड) नैसर्गिक शेती.
- इ) खर्च लाभ विश्लेषण.
- फ) पर्यावरणीय शिक्षणाची भूमिका.

Total No. of Questions : 5]

SEAT No. :

P7414

[Total No. of Pages : 4

[5811]Ext.-516

M.A. (Part - II) (For External)

ECONOMICS

EC - 306 : Economics of Finance and Econometrics

(2013 Pattern) (21406)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 100

Instructions to the candidates:

- 1) *Attempt all questions.*
- 2) *Figures to the right indicate full marks.*
- 3) *Use of non-programmable calculator is allowed.*

Q1) Answer the following questions (any one) : **[20]**

- a) Explain in detail the types of financial instruments.
- b) How the financial system is regulated?

Q2) Answer the following questions (any one) : **[20]**

- a) Distinguish between the Debt market, Equity market and the financial service market.
- b) What is Capital Asset Pricing? Explain in detail the validity of CAPM Arbitrage Pricing Theory.

Q3) Answer the following questions (any one) : **[20]**

- a) Explain the concept of ordinary least squares in detail.
- b) State the assumptions of ordinary least squares method.

Q4) Answer the following questions (any one) : **[20]**

- a) Define Heteroscedasticity and its types. How to detect it through the graphical method?
- b) Explain the concept of unit Root Testing.

P.T.O.

Q5) Answer the following questions (any one) :

[20]

- a) What is derivatives? Explain the types of derivatives.
- b) What are the uses of dummy variables in Seasonal Analysis?

Total No. of Questions : 5]

P7414

[5811]Ext.-516

M.A. (Part - II) (For External)

ECONOMICS

EC - 306 : Economics of Finance and Econometrics

(2013 Pattern) (21406)

(मराठी रूपांतर)

वेळ : 3 तास]

[एकूण गुण : 100

- सूचना : 1) सर्व प्रश्न सोडवा.
2) उजवीकडील अंक प्रश्नाचे गुण दर्शवितात.
3) संदर्भासाठी मूळ इंग्रजी प्रश्नपत्रिका पहावी.

-
- प्रश्न 1) खालील प्रश्नाचे उत्तर लिहा. (कोणतेही एक) [20]
अ) वित्तीय साधनांचे प्रकार सविस्तर स्पष्ट करा.
ब) वित्तीय प्रणाली कशी नियंत्रित केली जाते ते सांगा.
- प्रश्न 2) खालील प्रश्नाचे उत्तर लिहा. (कोणतेही एक) [20]
अ) कर्ज बाजार, समभाग बाजार आणि वित्तीय सेवा बाजार यातील फरक स्पष्ट करा.
ब) भांडवली संपत्ती किंमतप्रणाली म्हणजे काय? भांडवली संपत्ती किंमतप्रणालीची वैधता सविस्तर स्पष्ट करा.
- प्रश्न 3) खालील प्रश्नाचे उत्तर लिहा. (कोणतेही एक) [20]
अ) Explain the concept of ordinary least squares in detail.
ब) State the assumptions of ordinary least squares method.
- प्रश्न 4) खालील प्रश्नाचे उत्तर लिहा. (कोणतेही एक) [20]
अ) Define Heteroscedasticity and its types. How to detect it through the graphical method?
ब) Explain the concept of unit Root Testing.

प्रश्न 5) खालील प्रश्नाचे उत्तर लिहा. (कोणतेही एक)

[20]

अ) तद्भवची / अनुजाताची संकल्पना आणि त्याचे प्रकार स्पष्ट करा.

ब) What are the uses of dummy variables in Seasonal Analysis?

Total No. of Questions : 5]

SEAT No. :

P7415

[Total No. of Pages : 4

[5812]-Ext.-501

M.A. (Part - I) (For External)

HISTORY

**History and its Theory & History and its Practice
(2013 Pattern) (Semester - I & II) (11501)**

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 100

Instructions to the candidates:

- 1) *All questions are compulsory.*
- 2) *All questions carry equal marks.*

Q1) Answer any one of the following questions in 500 words : **[20]**

- a) Discuss the various concepts of History.
- b) Explain the nature and scope of History.

Q2) Answer any one of the following questions in 500 words : **[20]**

- a) Describe the relation between History and other social sciences.
- b) Explain the main features of church histrography.

Q3) Answer any one of the following questions in 500 words : **[20]**

- a) Discuss the preliminary operations in research methodology.
- b) Examine the rationalist theory of History.

Q4) Answer any one of the following questions in 500 words : **[20]**

- a) Evaluate the annales school of History writing.
- b) Give account of subaltern Histrography.

P.T.O.

Q5) Answer any four of the following short notes in 100 words :

[20]

- a) Herodotus
- b) Positivism
- c) Structuralism
- d) Footnotes
- e) Oral History
- f) Folklore

Total No. of Questions : 5]

P7415

[5812]-Ext.-501

M.A. (Part - I) (For External)

HISTORY

History and its Theory & History and its Practice

(2013 Pattern) (Semester - I & II) (11501)

(मराठी रूपांतर)

वेळ : 3 तास]

[एकूण गुण : 100

सूचना : 1) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहेत.

2) सर्व प्रश्नांना समान गुण आहेत.

प्रश्न 1) खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर 500 शब्दांत लिहा. [20]

अ) इतिहासाच्या विविध संकल्पनांची चर्चा करा.

ब) इतिहासाचे स्वरूप आणि व्याप्ती स्पष्ट करा.

प्रश्न 2) खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर 500 शब्दांत लिहा. [20]

अ) इतिहास आणि इतर सामाजिक शास्त्रामधील संबंध विषद करा.

ब) चर्च इतिहासलेखनाची मुख्य वैशिष्ट्ये स्पष्ट करा.

प्रश्न 3) खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर 500 शब्दांत लिहा. [20]

अ) इतिहास संशोधन पध्दतीमधील प्राथमिक प्रक्रियेची चर्चा करा.

ब) इतिहासाच्या बुध्दीप्रामाण्यवादी सिध्दांताचे परिक्षण करा.

प्रश्न 4) खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर 500 शब्दांत लिहा. [20]

अ) इतिहास लेखनातील अॅनल्स लेखनप्रवाहाचे मूल्यमापन करा.

ब) सबल्टर्न इतिहासलेखनाचा वृत्तांत द्या.

प्रश्न 5) खालीलपैकी कोणत्याही चार वर 100 शब्दांत टिपा लिहा.

[20]

- अ) हिरोडोटस्
- ब) प्रत्यासार्थवाद
- क) संरचनावाद
- ड) तळटिपा
- इ) मौखिक इतिहास
- फ) लोकसाहित्य

Total No. of Questions : 5]

SEAT No. :

P7416

[Total No. of Pages : 2

[5812]-Ext.-502

M.A. (Part - I) (External)

HISTORY

**Evolution of Ideas and Institutions in Ancient India and
Evolution in Medieval India
(2013 Pattern) (11502)**

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 100

Instructions to the candidates:

- 1) *All questions are compulsory.*
- 2) *All questions carry equal marks.*

Q1) Answer any one of the following questions in 500 words. **[20]**

- a) Analyse the importance of Foreign Traveller's Accounts for the study of Ancient Indian History.
- b) Examine the regional language sources for the study of the Medieval Period.

Q2) Answer any one of the following questions in 500 words. **[20]**

- a) What was the nature of Kingship under the Mauryas?
- b) Write on the political thought of the Farabi.

Q3) Answer any one of the following questions in 500 words. **[20]**

- a) Give an account of the trade and trade routes in Ancient India.
- b) Explain the Provincial Administration of Mughal Period.

Q4) Answer any one of the following questions in 500 words. **[20]**

- a) State the nature of state and Kingship under the Guptas.
- b) Write the types of Zamindari system during the Mughal period.

Q5) Write short notes on any four of the following in 100 words each. **[20]**

- a) Kautilya's Arthashastra.
- b) The Ashokan Rock Edicts.
- c) Ibn batuta.
- d) Banjaras.
- e) Indo-Roman Trade.
- f) Ghazzali.

P.T.O.

Total No. of Questions : 5]

P7416

[5812]-Ext.-502

M.A. (Part - I) (External)

HISTORY

Evolution of Ideas and Institutions in Ancient India and
Evolution in Medieval India
(2013 Pattern) (11502)

(मराठी रूपांतर)

वेळ : 3 तास]

[एकूण गुण : 100

- सूचना :- 1) सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.
2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

-
- प्र.1)** खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर 500 शब्दांत लिहा. [20]
अ) प्राचीन भारताच्या इतिहासासाठी परकीय प्रवास वर्णनाच्या महत्वाचे परीक्षण करा.
ब) मुगलकालीन अभ्यासासाठी उपयुक्त प्रादेशिक साधनांचे परीक्षण करा.
- प्र.2)** खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर 500 शब्दांत लिहा. [20]
अ) मौर्यकालीन राजपदाचे स्वरूप काय होते?
ब) फराबीचे राज्यविषयक विचार लिहा.
- प्र.3)** खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर 500 शब्दांत लिहा. [20]
अ) प्राचीन भारतातील व्यापार व व्यापारी मार्गांचा वृत्तांत द्या.
ब) मोगलकालीन प्रांतिक प्रशासन स्पष्ट करा.
- प्र.4)** खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर 500 शब्दांत लिहा. [20]
अ) गुप्तकालीन राज्य व राजपदाचे स्वरूप सांगा.
ब) मुगलकालीन जमीनदारी पद्धतीचे विविध प्रकार लिहा.
- प्र.5)** खालीलपैकी कोणत्याही चारवर 100 शब्दांत टिपा लिहा. [20]
अ) कौटिल्याचे अर्थशास्त्र
ब) अशोकाचा शिलालेख
क) इब्न बटूटा
ड) बंजारा
इ) भारत-रोम व्यापार
फ) गझाली

ॐॐॐ

Total No. of Questions : 5]

SEAT No. :

P7417

[Total No. of Pages : 2

[5812]-Ext.-503

M.A. (Part- I) (External)

HISTORY

**Maratha Polity and Socio-Economic History of the Marathas
(2013 Pattern) (11503)**

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 100

Instructions to the candidates:

- 1) *All questions are compulsory.*
- 2) *All questions carry equal marks.*

Q1) Answer any one of the following questions in 500 words: **[20]**

- a) Explain the nature of Maratha Polity.
- b) Explain the importance of Marathi literary sources useful for the study of socio-economic history of Marathas.

Q2) Answer any one of the following questions in 500 words: **[20]**

- a) Explain the nature of Military Administration under the Marathas.
- b) Discuss the importance of the institutions role of family and marriage in the social life of Marathas.

Q3) Answer any one of the following questions in 500 words: **[20]**

- a) Evaluate the salient features of the judicial system under the Marathas.
- b) Critically examine the nature of the system of education under the Marathas.

Q4) Answer any one of the following questions in 500 words: **[20]**

- a) Explain the Balutedari System.
- b) What was the role of Sahukar in economic administration of the Marathas?

Q5) Write short notes on any four of the following in 100 words: **[20]**

- a) Caste system.
- b) Maratha kingship.
- c) Gotasabha.
- d) Mirasdar.
- e) Shivrai.
- f) Fairs and Festivals.

P.T.O.

Total No. of Questions : 5]

P7417

[5812]-Ext.-503

M.A. (Part- I) (External)

HISTORY

Maratha Polity and Socio-Economic History of the Marathas

(2013 Pattern) (11503)

(मराठी रूपांतर)

वेळ : 3 तास]

[एकूण गुण : 100

- सूचना :- 1) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहे.
2) सर्व प्रश्नांना समान गुण आहेत.

प्र.1) खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर 500 शब्दांत लिहा. [20]

- अ) मराठा राजतंत्राचे स्वरूप स्पष्ट करा.
ब) मराठ्यांच्या सामाजिक-आर्थिक इतिहासाच्या अभ्यासासाठी उपयुक्त असलेल्या मराठी साधनांचे महत्त्व स्पष्ट करा.

प्र.2) खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर 500 शब्दांत लिहा. [20]

- अ) मराठेकालीन लष्करी प्रशासनाचे स्वरूप स्पष्ट करा.
ब) मराठ्यांच्या सामाजिक जीवनातील कुटुंब व विवाह संस्थांच्या भूमिकेची चर्चा करा.

प्र.3) खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर 500 शब्दांत लिहा. [20]

- अ) मराठेकालीन न्यायव्यवस्थेच्या ठळक वैशिष्ट्यांचे मुल्यमापन करा.
ब) मराठेकालीन शिक्षण पद्धतीच्या स्वरूपाचे टिकात्मक परीक्षण करा.

प्र.4) खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर 500 शब्दांत लिहा. [20]

- अ) बलुतेदारी पद्धत स्पष्ट करा.
ब) मराठ्यांच्या आर्थिक प्रशासनामध्ये सावकाराची भूमिका काय होती?

प्र.5) खालीलपैकी कोणत्याही चारवर 100 शब्दांत टिपा लिहा. [20]

- अ) जातीव्यवस्था
ब) मराठा राजपद
क) गोतसभा
ड) मिरासदार
इ) शिवराई
फ) यात्रा आणि उत्सव

Total No. of Questions : 5]

SEAT No. :

P7418

[Total No. of Pages : 4

[5812]Ext.-504

M.A. (Part - I) (For External)

HISTORY

**Optional Paper - I : Cultural History of Maharashtra
and**

**Optional Paper VIII : Nature of Dalit Movement in
Maharashtra**

(2013 Pattern) (11504)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 100

Instructions to the candidates:

- 1) *All questions are compulsory.*
- 2) *All questions carry equal marks.*

Q1) Answer any one of the following questions in 500 words : **[20]**

- a) Explain the various views about the origin of Marathi people.
- b) Discuss the philosophy and teaching of the Varkari Cult.

Q2) Answer any one of the following questions in 500 words : **[20]**

- a) State the philosophy and teaching of the Ramdasi Cult.
- b) Bring out the salient features of the Shahiri literature.

Q3) Answer any one of the following questions in 500 words : **[20]**

- a) Evaluate Dr. Babasaheb Ambedkar's role in the Round Table Conferences.
- b) Explain the importance of Hindu code Bill in the context of emancipation of Woman.

Q4) Answer any one of the following questions in 500 words : **[20]**

- a) Take review the mahad satyagraha.
- b) Discuss the Dalit literature after 1960.

P.T.O.

Q5) Write short notes on any four of the following in 100 words :

[20]

- a) Origin of Marathi Language.
- b) Shakti Cult in Maharashtra.
- c) Dr. Babasaheb Ambedkar's Social Ideology.
- d) All India Scheduled Cast Federation.
- e) RPI 1957.
- f) Dalit Rangbhumi.

Total No. of Questions : 5]

P7418

[5812]Ext.-504

M.A. (Part - I) (For External)

HISTORY

**Optional Paper - I : Cultural History of Maharashtra
and**

**Optional Paper VIII : Nature of Dalit Movement in
Maharashtra**

(2013 Pattern) (11504)

(मराठी रूपांतर)

वेळ : 3 तास]

[एकूण गुण : 100

- सूचना : 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
2) सर्व प्रश्नांना समान गुण आहेत.

-
- प्रश्न 1) खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर 500 शब्दांत लिहा. [20]
अ) मराठी लोकांच्या व्युत्पत्ती विषयीचे विविध दृष्टीकोन स्पष्ट करा.
ब) वारकरी पंथाचे तत्वज्ञान आणि शिकवणूकीची चर्चा करा.
- प्रश्न 2) खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर 500 शब्दांत लिहा. [20]
अ) रामदासी संप्रदायाचे तत्वज्ञान व शिकवण विशद करा.
ब) शाहीरी वाङ्मयाची ठळक वैशिष्ट्ये विशद करा.
- प्रश्न 3) खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर 500 शब्दांत लिहा. [20]
अ) गोलमेज परिषदतील डॉ बाबासाहेब आंबेडकरांच्या भूमिकेचे मुल्यमापन करा.
ब) स्त्री मुक्तीच्या संदर्भात हिंदू कोड बिलाचे महत्व स्पष्ट करा.
- प्रश्न 4) खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर 500 शब्दांत लिहा. [20]
अ) महाड सत्याग्रहाचा आढावा घ्या.
ब) 1960 नंतरच्या दलित साहित्याची चर्चा करा.

प्रश्न 5) खालीलपैकी कोणत्याची चार टीपा प्रत्येकी 100 शब्दांत लिहा.

[20]

- अ) मराठी भाषेचा उगम
- ब) महाराष्ट्रातील शक्ती सांप्रदाय
- क) डॉ बाबासाहेब आंबेडकरांचे सामाजिक विचार
- ड) ऑल इंडिया शेड्युल कास्ट फेडरेशन
- इ) आर पी आय 1957
- फ) दलित रंगभूमी

Total No. of Questions : 5]

SEAT No. :

P7419

[Total No. of Pages : 4

[5812]Ext.-505

M.A. (Part - I) (For External)

HISTORY

Opt. - 06 - History of Art & Architecture in India : Ancient Period

Opt. - 11 - History of Art & Architecture in India : Medieval Period

(2013 Pattern) (11505)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 100

Instructions to the candidates:

- 1) *All questions are compulsory.*
- 2) *All questions carry equal marks.*

Q1) Answer any one of the following questions in 500 words each. **[20]**

- a) Review Art and Architecture of Mauryan's.
- b) Discuss the development of Art and Architecture during the age of saka-kushanas.

Q2) Answer any one of the following questions in 500 words each. **[20]**

- a) Review the Art and Architecture of the Gupta Period with special reference to 'Saranath Style'.
- b) Examine the late classical Indian Art and Architecture with special reference to the Rashtrakutas.

Q3) Answer any one of the following questions in 500 words each. **[20]**

- a) Discuss the Art and Architecture of the Vijaynagar Kingdom with its salient features.
- b) Take review the western Indian munuscript painting.

P.T.O.

Q4) Answer any one of the following questions in 500 words each. [20]

- a) Evaluate the Art and Architecture in Delhi during the sultanate period.
- b) Take a review of the Mughal Architecture.

Q5) Write a short note on any four of the following in 100 words each. [20]

- a) Pallava Art
- b) Parmara Architecture
- c) Architecture in Malva
- d) Rajsthani painting
- e) Buland Darwaja.
- f) Charminar.

Total No. of Questions : 5]

P7419

[5812]Ext.-505

M.A. (Part - I) (For External)

HISTORY

**Opt. 06 : History of Art & Architecture in India : Ancient
Period**

**Opt. 11 : History of Art & Architecture in India : Medieval
Period**

(2013 Pattern) (11505)

(मराठी रूपांतर)

वेळ : 3 तास]

[एकूण गुण : 100

- सूचना :- 1) सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.
2) सर्व प्रश्नांना समान गुण आहेत.

-
- प्रश्न 1) खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर 500 शब्दात लिहा. [20]
अ) मौर्यांच्या कला व स्थापत्याचा आढावा घ्या.
ब) शक-कुशान कालीन कला आणि स्थापत्याच्या विकासाची चर्चा करा.
- प्रश्न 2) खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर 500 शब्दात लिहा. [20]
अ) सारनाथ शैलीच्या विशेष संदर्भात गुप्त कालीन कला आणि स्थापत्य यांचा आढावा घ्या.
ब) राष्ट्रकुटांच्या विशेष संदर्भात उत्तरकालीन अभिजात भारतीय कला आणि स्थापत्य यांचे परिक्षण करा.
- प्रश्न 3) खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर 500 शब्दांत लिहा. [20]
अ) विजयनगर साम्राज्यातील कला आणि स्थापत्य यांची चर्चा करा.
ब) पश्चिमभारतातील हस्तलिखित चित्रकलेचा आढावा घ्या.

प्रश्न 4) खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर 500 शब्दांत लिहा. [20]

- अ) सुलतानशाहीकालीन दिल्ली येथील कला आणि स्थापत्याचा आढावा घ्या.
- ब) मुघल स्थापत्याचा आढावा घ्या.

प्रश्न 5) खालीलपैकी कोणत्याही चार वर 100 शब्दात टिपा लिहा. [20]

- अ) पल्लव कालीन कला.
- ब) परमारकालीन स्थापत्य
- क) माळव्यातील स्थापत्य
- ड) राजस्थानी चित्रकला
- इ) बुलंद दरवाजा
- फ) चारमिनार

Total No. of Questions : 5]

SEAT No. :

P7420

[Total No. of Pages : 4

[5812]-Ext.-511

M.A. (Part - II) (For External)

HISTORY

**Core Paper No. 7 & 10 : Ancient and Medieval Civilizations
of the World & History of Modern India (1857-1971)
(2013 Pattern) (Semester - III & IV) (21501)**

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 100

Instructions to the candidates:

- 1) *All questions are compulsory.*
- 2) *All questions carry equal marks.*

Q1) Answer any one of the following questions in 500 words : **[20]**

- a) Discuss Socio-Economic life during the Ancient Chinese Civilization.
- b) Take review the development in the field of science and technology in Greece Civilization.

Q2) Answer any one of the following questions in 500 words : **[20]**

- a) Take a review the political transformation of Mesopototamain civilization.
- b) Discuss the relations between the church and the state during the medieval west.

Q3) Answer any one of the following questions in 500 words : **[20]**

- a) Discuss the philosophical differences between the Moderates and the Extremists.
- b) Take a review of the background on Indian Nationalism.

Q4) Answer any one of the following questions in 500 words : **[20]**

- a) Evaluate the contribution of First three five year plans in the economic development of India.
- b) Take a review the Indo-Pak relations from 1947 to 1971.

P.T.O.

Q5) Write any four short notes of the following in 100 words :

[20]

- a) Civilization
- b) Nation - state of England
- c) Arabic Culture
- d) Colonialism
- e) Gadar movement
- f) Abhinav Bharat

Total No. of Questions : 5]

P7420

[5812]-Ext.-511

M.A. (Part - II) (For External)

HISTORY

**Core Paper No. 7 & 10 : Ancient and Medieval Civilizations
of the World & History of Modern India (1857-1971)**

(2013 Pattern) (Semester - III & IV) (21501)

(मराठी रूपांतर)

वेळ : 3 तास]

[एकूण गुण : 100

- सूचना : 1) सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.
2) सर्व प्रश्नांना समान गुण आहेत.

प्रश्न 1) खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर 500 शब्दांत लिहा. [20]

- अ) प्राचीन चिनी संस्कृतीतील सामाजिक आणि आर्थिक जीवनाची सविस्तर चर्चा करा.
ब) ग्रीक संस्कृतीच्या विज्ञान व तंत्रज्ञानाच्या विकासाचा आढावा घ्या.

प्रश्न 2) खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर 500 शब्दांत लिहा. [20]

- अ) मेसोपोटोमियन संस्कृतीच्या राजकीय स्थित्यंतराचा आढावा घ्या.
ब) मध्ययुगीन पश्चिमेकडील चर्चा आणि राज्य यांच्या संबंधावर चर्चा करा.

प्रश्न 3) खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर 500 शब्दांत लिहा. [20]

- अ) मवाळ आणि जहाळ यांच्यातील तात्वीक भेदाची चर्चा करा.
ब) भारतीय राष्ट्रवादाच्या पार्श्वभूमीचा आढावा घ्या.

प्रश्न 4) खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर 500 शब्दांत लिहा. [20]

- अ) भारताच्या आर्थिक विकासातील पहिल्या तीन पंचवार्षिक योजनांच्या योगदानाचे मुल्यमापन करा.
ब) 1947 ते 1971 या काळातील भारत-पाक संबंधाचा आढावा घ्या.

प्रश्न 5) प्रत्येकी 100 शब्दांत टीपा लिहा.

[20]

- अ) संस्कृती
- ब) इंग्लंडमधील राष्ट्र राज्य
- क) अरेबियन संस्कृती
- ड) वसाहतवाद
- इ) गदर चळवळ
- फ) अभिनव भारत

Total No. of Questions : 5]

SEAT No. :

P7421

[Total No. of Pages : 2

[5812]-Ext.-512

M.A. (Part - II) (External)

HISTORY

**C.P. No. 8 & 11 : Debates in Indian History & Intellectual History of
the Modern West**

(2013 Pattern) (Semester - III & IV) (21502)

Time : 3 Hour]

[Max. Marks : 100

Instructions to the candidates:

- 1) *All questions are compulsory.*
- 2) *All questions carry equal marks.*

Q1) Answer any one of the following questions in 500 words. **[20]**

- a) Examine the main features of the imperial state under the Gupta empire.
- b) Explain the administrative system of Mauryan period.

Q2) Answer any one of the following questions in 500 words. **[20]**

- a) Examine the process of urbanization during the ancient time.
- b) Take review the salient features of feudalism.

Q3) Answer any one of the following questions in 500 words. **[20]**

- a) Discuss about the scientific Renaissance in the period of Renaissance.
- b) State the meaning of Reformation and Explain it nature in west.

Q4) Answer any one of the following questions in 500 words. **[20]**

- a) Discuss the salient features of the age of enlightenment.
- b) Examine the impact of capitalism on imperialism and vice a versa.

Q5) Write short notes in 100 words (any four). **[20]**

- a) Mauryan state.
- b) Partimonial - Bureaucratic.
- c) Feudalism.
- d) Copernicas.
- e) Democracy.
- f) Totalitarianism.

⌘⌘⌘

P.T.O.

Total No. of Questions : 5]

P7421

[5812]-Ext.-512

M.A. (Part - II) (External)

HISTORY

C.P. No. 8 & 11 : Debates in Indian History & Intellectual History of
the Modern West

(2013 Pattern) (Semester - III & IV) (21502)

(मराठी रूपांतर)

वेळ : 3 तास]

[एकूण गुण : 100

- सूचना :- 1) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहेत.
2) सर्व प्रश्नांना समान गुण आहेत.

-
- प्र.1)** खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर 500 शब्दात लिहा. [20]
अ) गुप्त साम्राज्यकालीन राज्यव्यवस्थेच्या प्रमुख वैशिष्ट्यांचे परिक्षण करा.
ब) मौर्य काळातील प्रशासकीय पद्धत स्पष्ट करा.
- प्र.2)** खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर 500 शब्दात लिहा. [20]
अ) प्राचीन काळातील नागरीकरणाच्या प्रक्रीयेचे परिक्षण करा.
ब) सरंजामशाहीच्या ठळक वैशिष्ट्यांचा आढावा घ्या.
- प्र.3)** खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर 500 शब्दात लिहा. [20]
अ) प्रबोधन काळातील वैज्ञानिक प्रबोधनाविषयी चर्चा करा.
ब) धर्मसुधारणा चळवळीचा अर्थ सांगा व पश्चिमेकडील तिचे स्वरूप स्पष्ट करा.
- प्र.4)** खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर 500 शब्दात लिहा. [20]
अ) बुद्धीप्रामाण्यवादी युगाच्या ठळक वैशिष्ट्यांची चर्चा करा.
ब) भांडवलशाही आणि साम्राज्यवाद यांच्या परस्परांवरील प्रभावाचे परिक्षण करा.
- प्र.5)** खालीलपैकी कोणत्याही चार टिपा प्रत्येकी 100 शब्दात लिहा. [20]
अ) मौर्यराज्य
ब) पितृसत्ताक नोकरशाही
क) सामंतशाही
ड) कोपर्निकस
इ) लोकशाही
फ) सर्वकशवाद

ॐ ॐ ॐ

Total No. of Questions : 5]

SEAT No. :

P7422

[Total No. of Pages : 2

[5812]-Ext.-513

M.A. (Part- II) (External)

HISTORY

Core Paper - No.9 : Economic History of Modern India
Core Paper - No.12 : World After World War - II (1945 - 2000)
(2013 Pattern) (21503)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 100

Instructions to the candidates:

- 1) *All questions are compulsory.*
- 2) *All question carry equal marks.*

Q1) Answer any one of the following questions in 500 words: **[20]**

- a) Take a review in detail the free trade phase.
- b) Explain the permanent settlement merit and demerit.

Q2) Answer any one of the following questions in 500 words: **[20]**

- a) Give an account of the Textile and Mining Modern Industry.
- b) State the importance of Indian Banking in British Period.

Q3) Answer any one of the following questions in 500 words: **[20]**

- a) Explain the causes and effects of Cold War.
- b) Take a review the problems of oil diplomacy.

Q4) Answer any one of the following questions in 500 words: **[20]**

- a) Explain the causes of Vietnam War and Political importance.
- b) Evaluate the role of the Pandit Nehru in Non-Aligned Movement.

Q5) Write short notes on any four of the following in 100 words: **[20]**

- a) Mercantilist phase.
- b) Mahalwari System.
- c) Factory Acts 1894 - 1942.
- d) Vietnam War.
- e) Disintegration of the USSR.
- f) Globalisation Consequence.

P.T.O.

Total No. of Questions : 5]

P7422

[5812]-Ext.-513

M.A. (Part- II) (External)

HISTORY

Core Paper - No.9 : Economic History of Modern India
Core Paper - No.12 : World After World War - II (1945 - 2000)
(2013 Pattern) (21503)
(मराठी रूपांतर)

वेळ : 3 तास/

[एकूण गुण : 100

- सूचना :- 1) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहेत.
2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

-
- प्र.1)** खालीलपैकी एका प्रश्नाचे उत्तर 500 शब्दांत लिहा. [20]
अ) भारतातील मुक्त व्यापार धोरणाचा सविस्तर आढावा घ्या.
ब) भारतातील कायमधारा पद्धतीचे गुण दोष स्पष्ट करा.
- प्र.2)** खालीलपैकी एका प्रश्नाचे उत्तर 500 शब्दांत लिहा. [20]
अ) आधुनिक भारतातील कापड आणि खाण उद्योगाचा वृत्तांत द्या.
ब) ब्रिटीशकालीन भारतातील बँकांचे महत्व सांगा.
- प्र.3)** खालीलपैकी एका प्रश्नाचे उत्तर 500 शब्दांत लिहा. [20]
अ) शितयुद्धाची कारणे आणि परिणाम स्पष्ट करा.
ब) तेल राजनितीतील समस्यांचा आढावा घ्या.
- प्र.4)** खालीलपैकी एका प्रश्नाचे उत्तर 500 शब्दांत लिहा. [20]
अ) व्हिएतनाम युद्धाची कारणे सांगून त्याचे राजकीय महत्व स्पष्ट करा.
ब) पंडीत नेहरू यांचे अलीप्ततावादी चळवळीतील भूमिकेचे मुल्यमापन करा.
- प्र.5)** प्रत्येकी 100 शब्दांत टिपा लिहा. (कोणत्याही चार) [20]
अ) व्यापारवादी टप्पा
ब) महालवारी पद्धत
क) फॅक्टरी ॲक्ट 1894-1942
ड) व्हिएतनाम युद्ध
इ) रशियाचे विघटन
फ) जागतिकीकरणाचे परिणाम

ॐॐॐ

Total No. of Questions : 5]

SEAT No. :

P7423

[Total No. of Pages : 4

[5812]-Ext.-514

M.A. (Part - II) (For External)

HISTORY

Maharashtra in the 19th Century and Maharashtra in the
20th Century

(2013 Pattern) (21504)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 100

Instructions to the candidates:

- 1) *All questions are compulsory.*
- 2) *All questions carry equal marks.*

Q1) Answer any one of the following questions in 500 words : [20]

- a) Discuss the ideological impact of British power on Maharashtra.
- b) Explain the salient features of the British Revenue system in Maharashtra.

Q2) Answer any one of the following questions in 500 words : [20]

- a) Discuss about the impact of liberalism on the intellectuals in Maharashtra.
- b) Review the contribution of 'Satyashodhak Samaj' in Social Awareness.

Q3) Answer any one of the following questions in 500 words : [20]

- a) What is meant by social stratification? Explain its consequences on Social Life.
- b) Evaluate the contribution of Dr. Babasaheb Ambedkar in the Dalit Movement.

Q4) Answer any one of the following questions in 500 words : [20]

- a) Explain the achievement of Pune Sarvajanik Sabha.
- b) Explain the contribution of 'Samyukta Maharashtra Samiti' in the formation of Maharashtra State.

P.T.O.

Q5) Write short notes on any four of the following in 100 words :

[20]

- a) Code of Elphinstone.
- b) Importance of Bhakti Movement.
- c) Renaissance.
- d) Tarabai Modak.
- e) Vande Mataram Movement.
- f) Godavari Parulekar.

Total No. of Questions : 5]

P7423

[5812]-Ext.-514

M.A. (Part - II) (For External)

HISTORY

Maharashtra in the 19th Century and Maharashtra in the
20th Century

(2013 Pattern) (21504)

(मराठी रूपांतर)

वेळ : 3 तास]

[एकूण गुण : 100

- सूचना : 1) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहेत.
2) सर्व प्रश्नांना समान गुण आहेत.

-
- प्रश्न 1) खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर 500 शब्दांत लिहा. [20]
अ) महाराष्ट्रावरील ब्रिटीश सत्तेच्या वैचारीक प्रभावाची चर्चा करा.
ब) महाराष्ट्रातील ब्रिटीश महमुल व्यवस्थेची ठळक वैशिष्ट्ये स्पष्ट करा.
- प्रश्न 2) खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर 500 शब्दांत लिहा. [20]
अ) महाराष्ट्रातील बुद्धीवादावरील उदारमतवादाच्या प्रभावाची चर्चा करा.
ब) सामाजिक जागृतीमधील सत्यशोधक समाजाच्या योगदानाचा आढावा घ्या.
- प्रश्न 3) खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर 500 शब्दांत लिहा. [20]
अ) सामाजिक स्त्रीकरण म्हणजे काय? त्याचे समाजजीवनावरील परिणाम स्पष्ट करा.
ब) दलित चळवळीच्या वाटचालीतील डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर यांच्या योगदानाचे मुल्यमापन करा.
- प्रश्न 4) खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर 500 शब्दांत लिहा. [20]
अ) पुणे सार्वजनिक सभेची कामगिरी स्पष्ट करा.
ब) महाराष्ट्र राज्याच्या निर्मितीमधील 'संयुक्त महाराष्ट्र समिती' चे योगदान स्पष्ट करा.

प्रश्न 5) खालीलपैकी कोणत्याही चारवर थोडक्यात टिपा 100 शब्दांत लिहा.

[20]

- अ) एलफिन्स्टनची कायदेसंहिता
- ब) भक्ती चळवळीचे महत्व
- क) प्रबोधन
- ड) ताराबाई मोडक
- इ) वंदेमातरम् चळवळ
- फ) गोदावरी परूळेकर

Total No. of Questions : 5]

SEAT No. :

P7424

[Total No. of Pages : 4

[5812]Ext.-515

M.A. (Part - II) (For External)

HISTORY

141 : British Administrative Policies in India (1765 to 1892)

201 : Socio - Religious Reform Movements in South India

(2013 Pattern) (21505)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 100

Instructions to the candidates:

- 1) *All questions carry equal marks.*
- 2) *Figures to the right indicate full marks.*

Q1) Answer any one of the following question in 500 words. **[20]**

- a) Discuss the British Industrial Policy in India.
- b) Examine the process of emergence of Judiciary.

Q2) Answer any one of the following questions in 500 words. **[20]**

- a) Evaluate the British Policy to words Native rulers.
- b) Discuss the impact of British Policy on the development of India press.

Q3) Answer any one of the following questions in 500 words. **[20]**

- a) Assess the Socio-Religious Reform movements in the 19th century South India.
- b) Evaluate the role of Veereslingam Pantalu as a Social Reformer.

Q4) Answer any one of the following questions in 500 words. **[20]**

- a) Discuss about Shri Narayana movement in Kerala.
- b) What is Social legislation and Explain the importance of Social legislation in Mysore.

P.T.O.

Q5) Write a short notes in 100 word each. (any four)

[20]

- a) Regulating Act
- b) Strachy Commission
- c) Queen's Proclamation
- d) Shri Narayana Dharma Paripalan
- e) South Indian Liberal Foundation
- f) Annadurai

Total No. of Questions : 5]

P7424

[5812]Ext.-515

M.A. (Part - II) (For External)

HISTORY

141 : British Administrative Policies in India (1765 to 1892)

201 : Socio - Religious Reform Movements in South India

(2013 Pattern) (21505)

(मराठी रूपांतर)

वेळ : 3 तास]

[एकूण गुण : 100

सूचना : 1) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहेत.

2) सर्व प्रश्नांना समान गुण आहेत.

-
- प्रश्न 1) खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नांचे उत्तर 500 शब्दांत लिहा. [20]
अ) भारतातील ब्रिटिशांच्या औद्योगिक धोरणावर चर्चा करा.
ब) न्यायव्यवस्थेच्या उदयाच्या प्रक्रियेचे परिक्षण करा.
- प्रश्न 2) खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नांचे उत्तर 500 शब्दांत लिहा. [20]
अ) संस्थानिकांविषयी ब्रिटिशांच्या धोरणाचे मूल्यमापन करा.
ब) ब्रिटिश धोरणाचा भारतीय वृत्तपत्रावर झालेल्या प्रभावाची चर्चा करा.
- प्रश्न 3) खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नांचे उत्तर 500 शब्दांत लिहा. [20]
अ) 19 व्या शतकातील दक्षिण भारतातील सामाजिक धार्मिक चळवळीचे मूल्यमापन करा.
ब) समाज सुधारक म्हणून विरसलींगम पंतलू यांच्या भूमिकेचे मूल्यमापन करा.
- प्रश्न 4) खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नांचे उत्तर 500 शब्दांत लिहा. [20]
अ) केरळमधील श्री नारायण चळवळीविषयी चर्चा करा.
ब) 'सामाजिक विधीनियम' म्हणजे काय? म्हैसूर मधील सामाजिक विधीनियमाचे महत्त्व स्पष्ट करा.

प्रश्न 5) प्रत्येकी 100 शब्दांत टिपा लिहा. (कोणत्याही चार)

[20]

- अ) रेग्युलेटींग अॅक्ट
- ब) स्ट्रॅची कमिशन
- क) राणीचा जाहीरनामा
- ड) श्रीनारायण धर्म परिपालन
- इ) साऊथ इंडियन लिबरल फाउंडेशन
- फ) आण्णा दुराई

Total No. of Questions : 5]

SEAT No. :

P7425

[Total No. of Pages : 4

[5812]-Ext.-516

M. A. (Part - II) (For External)

HISTORY

Optional Paper No. 15 : Gender and Indian History

Optional Paper No. 21 : Urban History

(2013 Pattern) (Semester - III & IV) (21506)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 100

Instructions to the candidates:

- 1) *All questions are compulsory.*
- 2) *All questions carry equal marks.*

Q1) Answer any One of the following questions in 500 words : **[20]**

- a) What is patriarchy? Examine the views of Gerdaerner-of Patriarchy.
- b) Explain the thought of Betty Friedan about feminism.

Q2) Answer any One of the following questions in 500 words : **[20]**

- a) Examine the contribution of simone-de-Beauvoir to- feminis Historiography.
- b) Discuss the Marxist approach of the feminism.

Q3) Answer any One of the following questions in 500 words : **[20]**

- a) State the administrative & political aspects of urbanisation.
- b) Take a review in detail the Urban revolution in India.

Q4) Answer any One of the following questions in 500 words : **[20]**

- a) Discuss about types of towns in modern period.
- b) State the salient features of Urban society.

P.T.O.

Q5) Answer any One of the following questions in 500 words :

[20]

- a) Radical Feminism.
- b) Role in politics of women.
- c) Position of women in Hindu-religion.
- d) Urbanisation.
- e) Archeology & Urbanisation.
- f) Nature of Cantonment.

Total No. of Questions : 5]

P7425

[5812]-Ext.-516

M. A. (Part - II) (For External)

HISTORY

Optional Paper No. 15 : Gender and Indian History

Optional Paper No. 21 : Urban History

(2013 Pattern) (Semester - III & IV) (21506)

(मराठी रूपांतर)

वेळ : 3 तास]

[एकूण गुण : 100

- सूचना : 1) सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.
2) सर्व प्रश्नांना समान गुण आहेत.

-
- प्रश्न 1) खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर 500 शब्दात लिहा. [20]
अ) पितृसत्ताक पद्धत म्हणजे काय सांगून त्यावरील जेरडालर्नर च्या विचारांचे परिक्षण करा.
ब) बेट्टी फ्रेडन यांचे स्त्रीवादविषयक विचार स्पष्ट करा.
- प्रश्न 2) खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर 500 शब्दात लिहा. [20]
अ) स्त्रीवादी इतिहासलेखनशास्त्रामध्ये सिमोन द-बिओर यांच्या योगदानाचे परिक्षण करा.
ब) स्त्रीवादाच्या मार्क्सवादी दृष्टीकोणाची चर्चा करा.
- प्रश्न 3) खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर 500 शब्दात लिहा. [20]
अ) नागरिकरणाचे प्रशासकीय आणि राजकीय पैलू विषद करा.
ब) भारतातील नागरीकरणाचा सविस्तर आढावा घ्या.
- प्रश्न 4) खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर 500 शब्दात लिहा. [20]
अ) आधुनिक काळातील शहरांच्या प्रकाराविषयी चर्चा करा.
ब) नागरी समाजाची ठळक वैशिष्ट्ये विषद करा.

प्रश्न 5) खालीलपैकी कोणत्याही चार टीपांची उत्तरे 100 शब्दात लिहा.

[20]

- अ) जहालमतवादी स्त्रीवाद.
- ब) राजकारणातील स्त्रीयांचे स्थान.
- क) हिंदू धर्मातील स्त्रीयांचे स्थान.
- ड) शहरीकरण.
- य) पुरातत्व आणि नागरीकरण.
- र) सैनिकी छावण्यांचे स्वरूप.

Total No. of Questions : 5]

SEAT No. :

P7426

[Total No. of Pages : 4

[5814] Ext.-501

M.A. (Part-I) (For External)

SOCIOLOGY

SC 01 (12531) - Classical Sociological Tradition and

SC 04 (22532) - Methodology of Social Research

(2013 Pattern) (12501)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 100

Instructions to the candidates:

- 1) *All questions are compulsory.*
- 2) *Figures to the right indicate full marks.*

Q1) Answer any One of the following questions in 500 words each. **[20]**

- a) Explain Karl Marx's dialectical materialism.
- b) Elaborate Emile Durkheim's theory of suicide.

Q2) Answer any One of the following questions in 500 words each. **[20]**

- a) Explain Max Weber's theory of social action.
- b) Elaborate the social and intellectual forces that contributed to the emergence of sociological theory.

Q3) Answer any One of the following questions in 500 words each. **[20]**

- a) Explain functions and limitations of case study method.
- b) Elaborate ethnography as a method of qualitative research.

Q4) Answer any One of the following questions in 500 words each. **[20]**

- a) Elaborate the advantages and disadvantages of survey method.
- b) Evaluate the feminist critiques of positivism.

P.T.O.

Q5) Write short notes on any four of the following in 100 words each. **[20]**

- a) Social facts (Emile Durkheim)
- b) Alienation (Karl Marx)
- c) Unstructured interview
- d) Positivism
- e) Objectivity
- f) Postmodernity

Total No. of Questions : 5]

P7426

[5814] Ext.-501

M.A. (Part-I) (For External)

SOCIOLOGY

SC 01 (12531) - Classical Sociological Tradition and

SC 04 (22532) - Methodology of Social Research

(2013 Pattern) (12501)

(मराठी रूपांतर)

वेळ : 3 तास]

[एकूण गुण : 100

- सूचना :- 1) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहेत.
2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

-
-
- प्रश्न 1) खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर 500 शब्दात लिहा. [20]
अ) कार्ल मार्क्सचा द्वंदात्मक भौतिकवाद स्पष्ट करा.
ब) एमिल दुर्खीमचा आत्महृत्येचा सिद्धांत विशद करा.
- प्रश्न 2) खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर 500 शब्दात लिहा. [20]
अ) मॅक्स वेबरचा सामाजिक क्रियेचा सिद्धांत स्पष्ट करा.
ब) समाजशास्त्रीय सिद्धांताच्या उदयातील सामाजिक व बौद्धिक घटक विशद करा.
- प्रश्न 3) खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर 500 शब्दात लिहा. [20]
अ) व्यष्टी अध्ययन पद्धतीचे गुण दोष स्पष्ट करा.
ब) गुणात्मक संशोधन म्हणून लोकालेख पद्धती विशद करा.
- प्रश्न 4) खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर 500 शब्दात लिहा. [20]
अ) सर्वेक्षण पद्धतीचे गुण व दोष विशद करा.
ब) प्रत्यक्षवादावरील स्त्रीवादी चिकित्सेचे मूल्यमापन करा

प्रश्न 5) खालीलपैकी कोणत्याही चारांवर प्रत्येकी 100 शब्दात टिपा लिहा.

[20]

- अ) सामाजिक तथ्य (एमिल दुर्खीम)
- ब) परात्मता (कार्ल मार्क्स)
- क) असंरचित मुलाखत
- ड) प्रत्यक्षवाद
- इ) वस्तुनिष्ठता
- फ) उत्तरआधुनिकता

Total No. of Questions : 5]

SEAT No. :

P7427

[Total No. of Pages : 2

[5814]-Ext.-502

M.A. (Part - I) (External)

SOCIOLOGY

SC - 02 (12537) : Sociology of India and

SC - 03 (22537) : Introduction to Sociological Theories

(2013 Pattern) (12502)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 100

Instructions to the candidates:

- 1) *All questions are compulsory.*
- 2) *Figures to the right indicate full marks.*

Q1) Answer any one of the following questions in 500 words. **[20]**

- a) Elaborate on the subaltern perspective on Indian Society.
- b) Discuss the debate on modernity in India.

Q2) Answer any one of the following questions in 500 words. **[20]**

- a) Discuss Dr. B.R. Ambedkar's perspective on social stratification in India.
- b) Examine how gender forms the major base of social stratification in India.

Q3) Answer any one of the following questions in 500 words. **[20]**

- a) Discuss Robert Merton's critique on functionalism.
- b) Discuss Dahrendorf's views on power and authority.

Q4) Answer any one of the following questions in 500 words. **[20]**

- a) Critically evaluate Alfred Schutz's perspective on phenomenology.
- b) Discuss Garfinkel's perspective on ethnomethodology.

Q5) Answer any four short notes in 100 words each. **[20]**

- a) Marxist Sociology of A.R. Desai.
- b) M. N. Srinivas' views on Indian society.
- c) Features of kinship in India.
- d) Neo-functionalism.
- e) Middle range theory.
- f) Berger's concept of subjective reality.

P.T.O.

Total No. of Questions : 5]

P7427

[5814]-Ext.-502

M.A. (Part - I) (External)

SOCIOLOGY

SC - 02 (12537) : Sociology of India and

SC - 03 (22537) : Introduction to Sociological Theories

(2013 Pattern) (12502)

(मराठी रूपांतर)

वेळ : 3 तास]

[एकूण गुण : 100

- सूचना :- 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
2) उजवीकडील अंक प्रश्नाचे पूर्ण गुण दर्शवितात.

-
- प्र.1)** खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर 500 शब्दांत लिहा. [20]
अ) भारतीय समाजाविषयीचा सबअल्टर्न (subaltern) परिप्रेक्ष विशद करा.
ब) भारतातील आधुनिकतेवरील वादविवादावर चर्चा करा.
- प्र.2)** खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर 500 शब्दांत लिहा. [20]
अ) भारतातील सामाजिक स्त्रीकरणविषयक डॉ. बी. आर. आंबेडकर यांच्या परीप्रेक्षाची चर्चा करा.
ब) लिंगभाव हा भारतीय समाजातील स्त्रीकरणाचा महत्वाचा आधार कसा आहे याचे परीक्षण करा.
- प्र.3)** खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर 500 शब्दांत लिहा. [20]
अ) रॉबर्ट मर्टन यांच्या प्रकार्यवादावरील टीकेची चर्चा करा.
ब) अधिकार आणि सत्ता याविषयी डेन्हेनडार्फ यांच्या विचारांवर चर्चा करा.
- प्र.4)** खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर 500 शब्दांत लिहा. [20]
अ) आल्फ्रेड शूट्झ यांच्या प्रघटनाशास्त्र परीप्रेक्षाचे टीकात्मक मूल्यमापन करा.
ब) गारफिकल यांच्या लोकपद्धतीशास्त्र परीप्रेक्षावर चर्चा करा.
- प्र.5)** खालीलपैकी कोणत्याही चार टीपा 100 शब्दांत लिहा. [20]
अ) ए. आर. देसाई यांचे मार्क्सवादी समाजशास्त्र.
ब) भारतीय समाजावरील एम. एन. श्रीनिवास यांचे विचार.
क) भारतातील नातेसंबंधांची वैशिष्ट्ये.
ड) नवप्रकार्यवाद.
इ) मध्यमस्तरीय सिद्धांत.
फ) बर्जर यांची व्यक्तिनिष्ठ वास्तवाची संकल्पना.

ॐॐॐ

Total No. of Questions : 5]

SEAT No. :

P7428

[Total No. of Pages : 4

[5814]-Ext.-504

M. A. (Part - I) (For External)

SOCIOLOGY

SO 02 - 12534 : Social Movements

SO 06 - 22534 : Sociology of Media

(12504) (2013 Pattern)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 100

Instructions to the candidates:

- 1) *All questions are compulsory.*
- 2) *Figures to the rights indicate full marks.*

Q1) Answer any One of the following questions in 500 words each : **[20]**

- a) Write the meaning of social movement and explain characteristics of social movements.
- b) Elaborate Marxist perspective of social movements.

Q2) Answer any One of the following questions in 500 words each : **[20]**

- a) Critically analyse peasant movements in India in terms of its leadership and ideology.
- b) Explain the issues of citizenship in India.

Q3) Answer any One of the following questions in 500 words each : **[20]**

- a) Explain the emergence of Satellite Television in India.
- b) Critically examine gender in Indian regional cinema.

Q4) Answer any One of the following questions in 500 words each : **[20]**

- a) Elaborate the social history of media in India.
- b) Discuss reflection of gender in Bollywood cinema.

P.T.O.

Q5) Write short notes on any four of the following in 100 words each : **[20]**

- a) Labour movements.
- b) Counter movements.
- c) Janlokpal.
- d) Politics of Television.
- e) Media and Modernity.
- f) Discourse Analysis.

Total No. of Questions : 5]

P7428

[5814]-Ext.-504

M. A. (Part - I) (For External)

SOCIOLOGY

SO 02 - 12534 : Social Movements

SO 06 - 22534 : Sociology of Media

(12504) (2013 Pattern)

(मराठी रूपांतर)

वेळ : 3 तास]

[एकूण गुण : 100

- सूचना : 1) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहे.
2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

-
- प्रश्न 1) खालील पैकी कोणत्याही एका प्रश्नांचे उत्तर 500 शब्दांत लिहा. [20]
अ) सामाजिक चळवळींचा अर्थ लिहा व सामाजिक चळवळींची वैशिष्ट्ये स्पष्ट करा.
ब) सामाजिक चळवळींचा मार्क्सवादी दृष्टीकोन विशद करा.
- प्रश्न 2) खालील पैकी कोणत्याही एका प्रश्नांचे उत्तर 500 शब्दांत लिहा. [20]
अ) नेतृत्व आणि विचार प्रणाली यासंदर्भात भारतातील शेतकरी चळवळीचे टिकात्मक परिक्षण करा.
ब) भारतातील नागरिकत्वाचे प्रश्न स्पष्ट करा.
- प्रश्न 3) खालील पैकी कोणत्याही एका प्रश्नांचे उत्तर 500 शब्दांत लिहा. [20]
अ) भारतातील उपग्रह दूरचित्रवाहिनीचा उदय स्पष्ट करा.
ब) भारतातील प्रादेशिक चित्रपटातील लिंगभावाचे टिकात्मक परिक्षण करा.
- प्रश्न 4) खालील पैकी कोणत्याही एका प्रश्नांचे उत्तर 500 शब्दांत लिहा. [20]
अ) भारतातील माध्यमांच्या सामाजिक इतिहास विशद करा.
ब) बॉलीवूड चित्रपटातील लिंगभावाच्या प्रतिबिंबाची चर्चा करा.

प्रश्न 5) खालील पैकी कोणत्याही चारांवर प्रत्येकी 100 शब्दांत टिपा लिहा.

[20]

- अ) कामगार चळवळीचे वैशिष्ट्ये.
- ब) प्रति चळवळ.
- क) जनलोकपाल.
- ड) तील राजकारण दूरचित्रवाणी.
- य) माध्यमे आणि आधुनिकता.
- र) चर्चाविश्व विश्लेषण पद्धती.

Total No. of Questions : 5]

SEAT No. :

P7429

[Total No. of Pages : 2

[5814]-Ext.-505

M.A. (Part-I) (External)

SOCIOLOGY

**SO-03 : Political Sociology and SO-07 : Health and Society
(2013 Pattern) (12505)**

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 100

Instructions to the candidates:

- 1) *All questions are compulsory.*
- 2) *Figures to the right indicate full marks.*

Q1) Answer any one of the following within 500 words: **[20]**

- a) Explain Weber's views on state.
- b) Critically evaluate dalit politics in India.

Q2) Answer any one of the following within 500 words: **[20]**

- a) Discuss various consequences of globalization with reference to inequalities and exclusion.
- b) Explain main arguments in pluralism.

Q3) Answer any one of the following within 500 words: **[20]**

- a) Elaborate the concepts of illness and sickness. Discuss various social causes of sickness.
- b) Explain the health policy of Government of India.

Q4) Answer any one of the following within 500 words: **[20]**

- a) Explain the labeling approach on health and medicine.
- b) Explain the features of the Consumer Protection Act.

Q5) Write short notes on any four of the following within 100 words each. **[20]**

- a) Sociological definitions of politics and state.
- b) Relationship between society and polity.
- c) New social movements.
- d) Gender and reproductive health.
- e) Interactionist approach to health.
- f) Privatisation of health sector and the poor.

P.T.O.

Total No. of Questions : 5]

P7429

[5814]-Ext.-505
M.A. (Part-I) (External)
SOCIOLOGY

SO-03 : Political Sociology and SO-07 : Health and Society
(2013 Pattern) (12505)
(मराठी रूपांतर)

वेळ : 3 तास]

[एकूण गुण : 100

- सूचना :- 1) सर्व प्रश्न सोडवणे अनिवार्य आहे.
2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

-
- प्र.1)** खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर 500 शब्दांत लिहा. [20]
अ) राज्यावरील वेबरचे विचार स्पष्ट करा.
ब) भारतातील दलित राजकारणाचे चिकित्सात्मक मूल्यमापन करा.
- प्र.2)** खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर 500 शब्दांत लिहा. [20]
अ) विषमता आणि वर्जितता यांच्या संदर्भात जागतिकीकरणाच्या विविध परिणामांची चर्चा करा.
ब) बहुविविधतावादातील मुख्य विधाने स्पष्ट करा.
- प्र.3)** खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर 500 शब्दांत लिहा. [20]
अ) आजार आणि आजारपण ह्या संकल्पना विशद करून आजारपणाच्या विविध सामाजिक कारणांची चर्चा करा.
ब) भारत सरकारचे आरोग्य धोरण स्पष्ट करा.
- प्र.4)** खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर 500 शब्दांत लिहा. [20]
अ) आरोग्य आणि औषधे या विषयीच्या कलंक दृष्टिकोन (Labelling approach) स्पष्ट करा.
ब) ग्राहक संरक्षण कायद्याची वैशिष्ट्ये विशद करा.
- प्र.5)** खालीलपैकी कोणत्याही चारवर प्रत्येकी 100 शब्दांत टीपा लिहा. [20]
अ) राजकारण आणि राज्याची समाजशास्त्रीय व्याख्या
ब) समाज आणि राज्य संस्थेमधील संबंध
क) नवीन सामाजिक चळवळी
ड) लिंगभाव आणि प्रजननाचे आरोग्य
इ) आरोग्यविषयीचा आंतरक्रीयावादी दृष्टीकोन
फ) आरोग्य क्षेत्रातील खाजगीकरण आणि गरीब

ॐॐॐ

Total No. of Questions : 5]

SEAT No. :

P7430

[Total No. of Pages : 4

[5814]-Ext.-506

M.A. (Part - I) (For External)

SOCIOLOGY

SO 04 - (12536) : Sociology of Maharashtra : Culture and Society and

SO 08 - (22536) : Sociology of Labour

(2013 Pattern) (Optional Paper) (12506)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 100

Instructions to the candidates:

- 1) *All questions are compulsory.*
- 2) *Figures to the right indicate full marks.*

Q1) Answer any one of the following with in 500 words : [20]

- a) Explain the factors that led to the emergence of Shivsena.
- b) Examine the Dalit, Bahujan and OBC politics in Maharashtra.

Q2) Answer any one of the following with in 500 words : [20]

- a) Examine various causes of declining sex ratio in Maharashtra.
- b) Discuss in detail the non-brahmin movement in Maharashtra.

Q3) Answer any one of the following with in 500 words : [20]

- a) Discuss the problem faced by labours in organized sector.
- b) Evaluate the impact of neo liberal policies on unorganized sector in India.

Q4) Answer any one of the following with in 500 words : [20]

- a) Discuss the impact of globalization on transnational migration of labour.
- b) Elaborate various theoretical perspective on informal sector.

P.T.O.

Q5) Write short notes on any four within 100 words each :

[20]

- a) Class structure in 19th century Maharashtra.
- b) Causes of regional imbalance in Maharashtra.
- c) State Reorganization Committee (SRC).
- d) Labour in knowledge industry.
- e) Structuralist perspective on informal sector.
- f) Informalisation of labour.

Total No. of Questions: 5]

P7430

[5814]-Ext.-506

M.A. (Part - I) (For External)

SOCIOLOGY

SO 04 - (12536) : Sociology of Maharashtra : Culture and Society and

SO 08 - (22536) : Sociology of Labour

(2013 Pattern) (Optional Paper) (12506)

(मराठी रूपांतर)

वेळ : 3 तास]

[एकूण गुण : 100

सूचना:

- 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
- 2) उजवीकडील अंक प्रश्नाचे पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्रश्न 1) खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर 500 शब्दात लिहा. [20]

- अ) 1960 च्या दशकात शिवसेनेच्या उदयाला कारणीभूत ठरलेले घटक स्पष्ट करा.
- ब) महाराष्ट्रातील दलित, बहुजन व ओबीसी राजकारणाचे परीक्षण करा.

प्रश्न 2) खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर 500 शब्दात लिहा. [20]

- अ) महाराष्ट्रातील घसरत्या लिंग गुणोत्तर मागील विविध कारणांचे परीक्षण करा.
- ब) महाराष्ट्रातील ब्रह्मणेतर चळवळीवर चर्चा करा.

प्रश्न 3) खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर 500 शब्दात लिहा. [20]

- अ) संघटीत क्षेत्रातील कामगारांच्या समस्या ची चर्चा करा.
- ब) नवउदारमतवादी धोरणाच्या भारतातील असंघटित क्षेत्रावर झालेल्या परिणामाचे मूल्यमापन करा.

प्रश्न 4) खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर 500 शब्दात लिहा. [20]

- अ) कामगारांच्या राष्ट्रातील स्थलांतरावर जागतिकरणाच्या प्रभावाची चर्चा करा.
- ब) अनौपचारिक क्षेत्रावरील विविध सैद्धांतिक दृष्टिकोन विशद करा.

प्रश्न 5) खालीलपैकी कोणत्याही चार टिपा प्रत्येकी 100 शब्दात लिहा.

[20]

- अ) एकोणिसाव्या शतकातील महाराष्ट्रातील वर्ग संरचना.
- ब) महाराष्ट्रातील प्रादेशिक असमतोलाची कारणे.
- क) राज्य पुनर्रचना समिती (SRC).
- ड) ज्ञान निर्मिती उद्योगातील श्रम.
- इ) अनौपचारिक क्षेत्रासंबंधी संरचनात्मक दृष्टीकोण.
- फ) श्रमाचे अनौपचारिक करण.

Total No. of Questions : 5]

SEAT No. :

P7431

[Total No. of Pages : 4

[5814]-Ext.-511

M. A. (Part - II) (For External)

SOCIOLOGY

SO - 05 : Application of Research Skills and

SO - 07 : Sociology of Globalization

(2013 Pattern) (22501)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 100

Instructions to the candidates:

- 1) *All questions are compulsory.*
- 2) *Figures to the right indicate full marks.*

Q1) Answer any One of the following questions with in 500 words : **[20]**

- a) Explain types of sampling.
- b) Explain research design and review of literature.

Q2) Answer any One of the following questions with in 500 words : **[20]**

- a) Discuss about qualitative data analysis in social science.
- b) Elaborate on the critical issues in report writing.

Q3) Answer any One of the following questions with in 500 words : **[20]**

- a) Discuss historical process of globalization.
- b) Discuss the present global environmental concerns.

Q4) Answer any One of the following questions with in 500 words : **[20]**

- a) Explain impact of globalization on technology.
- b) Explain theoretical perspective of globalization.

P.T.O.

Q5) Write short notes on any four of the following with in 100 words each : **[20]**

- a) Features of Bretton woods system.
- b) Economic aspects of globalization.
- c) Technology and media.
- d) Structured questionnaire.
- e) Bibliography.
- f) Interpretation of data.

Total No. of Questions : 5]

P7431

[5814]-Ext.-511
M. A. (Part - II) (For External)
SOCIOLOGY
SO - 05 : Application of Research Skills and
SO - 07 : Sociology of Globalization
(2013 Pattern) (22501)
(मराठी रूपांतर)

वेळ : 3 तास]

[एकूण गुण : 100

- सूचना : 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
2) उजवीकडील अंक प्रश्नांचे पूर्ण गुण दर्शवितात.

-
-
- प्रश्न 1) खालील पैकी कोणत्याही एका प्रश्नांचे उत्तर 500 शब्दांत लिहा. [20]
अ) नमुना निवडीचे प्रकार स्पष्ट करा.
ब) संशोधनाचा आराखडा आणि संदर्भ साहित्याचा आढावा स्पष्ट करा.
- प्रश्न 2) खालील पैकी कोणत्याही एका प्रश्नांचे उत्तर 500 शब्दांत लिहा. [20]
अ) सामाजिक शास्त्रातील संशोधनात गुणात्मक माहितीच्या विश्लेषणाची चर्चा करा.
ब) अहवाल लेखनातील महत्त्वाचे मुद्दे विशद करा.
- प्रश्न 3) खालील पैकी कोणत्याही एका प्रश्नांचे उत्तर 500 शब्दांत लिहा. [20]
अ) जागतिकीकरणाच्या ऐतिहासिक प्रक्रियेची चर्चा करा.
ब) सद्यकालीन जागतिक पर्यावरणीय मुद्द्यांची चर्चा करा.
- प्रश्न 4) खालील पैकी कोणत्याही एका प्रश्नांचे उत्तर 500 शब्दांत लिहा. [20]
अ) तंत्रज्ञानावरील जागतिकीकरणाचा प्रभाव स्पष्ट करा.
ब) जागतिकीकरणाचा सैद्धांतिक दृष्टीकोन स्पष्ट करा.

प्रश्न 5) खालील पैकी कोणत्याही चार वर प्रत्येकी 100 शब्दांत टिपा लिहा.

[20]

- अ) ब्रेटेन वुडस् व्यवस्थेची वैशिष्ट्ये.
- ब) जागतिकीकरणाचे आर्थिक पैलू.
- क) तंत्रज्ञान आणि प्रसार माध्यमे.
- ड) संरचित प्रश्नावली.
- य) ग्रंथसूची.
- र) माहितीचे निर्वचन.

Total No. of Questions : 5]

SEAT No. :

P7432

[Total No. of Pages : 4

[5814]-Ext.-512

M.A. (Part - II) (External)

SOCIOLOGY

SC - 06 (32532) : Sociology of Development and

SC - 08 (42532) : Contemporary Social Theories

(2013 Pattern) (22502)

Time : 3 Hour]

[Max. Marks : 100

Instructions to the candidates:

- 1) *All questions are compulsory.*
- 2) *Figures to the right indicate full marks.*

Q1) Answer any one of the following questions in 500 words. **[20]**

- a) What is sustainable development? Explain the characteristics of sustainable development.
- b) Elaborate the modernisation theory of development.

Q2) Answer any one of the following questions in 500 words. **[20]**

- a) Discuss W.W. Rostow's views on growth and development.
- b) Examine the role of Non-Governmental Organizations in development process.

Q3) Answer any one of the following questions in 500 words. **[20]**

- a) Explain Gramsci's concept of hegemony and contribution to sociological theory.
- b) Explain Alvin Gouldner's views on the crisis of Sociology.

P.T.O.

Q4) Answer any one of the following questions in 500 words. **[20]**

- a) Discuss Derrida's contribution to post-structuralism.
- b) Explain Giddens's theory of structuration.

Q5) Answer any four short notes in 100 words each. **[20]**

- a) Gender and development.
- b) Agrarian and food crisis as a development crisis.
- c) Schumacher's view on alternative development.
- d) Bourdieu's contribution to sociological theory.
- e) Foucault's views on knowledge and power.
- f) Althusser's views on ideology.

Total No. of Questions : 5]

P7432

[5814]-Ext.-512
M.A. (Part - II) (External)
SOCIOLOGY

SC - 06 (32532) : Sociology of Development and
SC - 08 (42532) : Contemporary Social Theories
(2013 Pattern) (22502)

(मराठी रूपांतर)

वेळ : 3 तास/

[एकूण गुण : 100

- सूचना :- 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
2) उजवीकडील अंक प्रश्नाचे पूर्ण गुण दर्शवितात.
-

प्र.1) खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर 500 शब्दांत लिहा. [20]

- अ) शाश्वत विकास म्हणजे काय? शाश्वत विकासाची वैशिष्ट्ये स्पष्ट करा.
ब) विकासाचा आधुनिकीकरण सिद्धांत विशद करा.

प्र.2) खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर 500 शब्दांत लिहा. [20]

- अ) डब्ल्यू. डब्ल्यू. रोस्टोव यांच्या वाढ आणि विकास यावरील विचारांची चर्चा करा.
ब) विकास प्रक्रियेतील बिगर शासकीय संस्थांच्या भूमिकेचे परीक्षण करा.

प्र.3) खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर 500 शब्दांत लिहा. [20]

- अ) ग्रामसी यांची अधिसत्तेची संकल्पना आणि समाजशास्त्रीय सिद्धांतातील योगदान स्पष्ट करा.
ब) आल्विन गोल्डनर यांचे समाजशास्त्रातील अरीष्टांवरील विचार स्पष्ट करा.

प्र.4) खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर 500 शब्दांत लिहा.

[20]

- अ) उत्तर-संरचनावादातील देरीडा यांच्या योगदानाची चर्चा करा.
- ब) गिडन्स यांचा संरचनीकरणाचा सिद्धांत स्पष्ट करा.

प्र.5) खालीलपैकी कोणत्याही चार टीपा 100 शब्दांत लिहा.

[20]

- अ) लिंगभाव आणि विकास
- ब) शेती आणि अन्नविषयक प्रश्न हे विकासाचे प्रश्न आहेत
- क) शूमाकर यांचे पर्यायी विकासावरील विचार
- ड) समाजशास्त्रीय सिद्धांतातील बोर्द्यू यांचे योगदान
- इ) फुको यांचे ज्ञान आणि सत्ताविषयक विचार
- फ) अल्थुझर यांचे विचारप्रणालीवरील विचार

Total No. of Questions : 5]

SEAT No. :

P7433

[Total No. of Pages : 2

[5814]-Ext.-513

M.A. (Part- II) (External)

SOCIOLOGY

SO - 09 (32533) : Sociology of Gender

SO - 13 (42534) : Sociology of Social Work

(2013 Pattern) (22503)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 100

Instructions to the candidates:

- 1) *All questions are compulsory.*
- 2) *Figures to the right indicate full marks.*

Q1) Answer any one of the following within 500 words: **[20]**

- a) Explain the problem of women workers in organized sector and gender stereotyping in job.
- b) Elaborate on Socialist and Marxist bases of feminism.

Q2) Answer any one of the following within 500 words: **[20]**

- a) Discuss Major issues taken up by women's movement in India.
- b) Critically evaluate the state policies and programmes to overcome gender inequality.

Q3) Answer any one of the following within 500 words: **[20]**

- a) Critically evaluate social work in the field of health in India.
- b) Examine the development and welfare approach to social work.

Q4) Answer any one of the following within 500 words: **[20]**

- a) Discuss the history and relevance of social work in India.
- b) Examine social work in the context of people with special needs.

Q5) Write short notes on any four within 100 words each: **[20]**

- a) Post-modernist base of feminism.
- b) Eloping couples.
- c) Participation of girls in higher education.
- d) Relevance of social work in India.
- e) Public advocacy.
- f) Social work in the context of children.

P.T.O.

Total No. of Questions : 5]

P7433

[5814]-Ext.-513

M.A. (Part- II) (External)

SOCIOLOGY

SO - 09 (32533) : Sociology of Gender

SO - 13 (42534) : Sociology of Social Work

(2013 Pattern) (22503)

(मराठी रूपांतर)

वेळ : 3 तास/

[एकूण गुण : 100

- सूचना :-
- 1) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहेत.
 - 2) उजवीकडील अंक प्रश्नांचे पूर्ण गुण दर्शवितात.
 - 3) संदर्भासाठी मूळ इंग्रजी प्रश्नपत्रिका पहावी.

प्र.1) खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर 500 शब्दांत लिहा. [20]

- अ) संघटित क्षेत्रातील स्त्री कामगारासमोरील समस्या सांगून नोकरीतील लिंगभावात्मक साचेबंदपणा स्पष्ट करा.
- ब) स्त्री वादाच्या समाजवादी आणि मार्क्सवादी आधारांचे वर्णन करा.

प्र.2) खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर 500 शब्दांत लिहा. [20]

- अ) भारतातील स्त्री चळवळीने हाती घेतलेल्या प्रमुख प्रश्नांची चर्चा करा.
- ब) लिंगभाव विषमता दूर करण्यासाठी शासकीय धोरणे व कार्यक्रमाचे टीकात्मक मूल्यमापन करा.

प्र.3) खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर 500 शब्दांत लिहा. [20]

- अ) भारताच्या आरोग्य क्षेत्रातील समाजकार्याचे टीकात्मक मूल्यमापन करा.
- ब) समाजकार्याच्या विकास दृष्टिकोन आणि कल्याण दृष्टिकोनाचे परीक्षण करा.

प्र.4) खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर 500 शब्दांत लिहा. [20]

- अ) भारतातील समाजकार्याच्या इतिहास आणि महत्त्वाची चर्चा करा.
- ब) विशेष गरजू लोकांच्या संदर्भात समाजकार्याचे परीक्षण करा.

प्र.5) खालीलपैकी कोणत्याही चार टिपा प्रत्येकी 100 शब्दांत लिहा. [20]

- अ) स्त्रीवादाचे आधुनिकोत्तर आधार.
- ब) प्रेम संबंधातून विवाह करण्यासाठी पळून जाणारी जोडपी.
- क) उच्च शिक्षणात मुलींचा सहभाग.
- ड) भारतातील समाजकार्याचे महत्त्व.
- इ) जन वकालत.
- फ) मुलांच्या संदर्भात समाजकार्य.

ॐॐॐ

Total No. of Questions : 5]

SEAT No. :

P7434

[Total No. of Pages : 4

[5814]-Ext.-514

M.A. (Part - II) (For External)

SOCIOLOGY

SO 10 - (32515) : Sociology of Disaster and Disaster Management

SO 14 - (42535) : Human Rights and Social Justice

(2013 Pattern) (22504)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 100

Instructions to the candidates:

- 1) *All questions are compulsory.*
- 2) *Figures to the right indicate full marks.*

Q1) Answer any One of the following questions in 500 words each : [20]

- a) Explain the Indian disaster management policy.
- b) Discuss the various types of natural disaster.

Q2) Answer any One of the following questions in 500 words each : [20]

- a) Define disaster and explain the characteristics of disaster.
- b) Explain the role of state in disaster management.

Q3) Answer any One of the following questions in 500 words each : [20]

- a) Explain the Universal Declaration of Human Rights.
- b) Define Social Justice and elaborate the characteristics of Social Justice.

Q4) Answer any One of the following questions in 500 words each : [20]

- a) Discuss the Constitutional rights of Minorities in India.
- b) Explain the role of civil society organizations in bringing about social justice.

P.T.O.

Q5) Write short notes on any four of the following in 100 words each : **[20]**

- a) Nuclear Disaster
- b) Public Sociology perspective
- c) Industrial Accident
- d) Social justice
- e) Marxist perspective on Human Rights
- f) Rights of children

Total No. of Questions: 5]

P7434

[5814]-Ext.-514

M.A. (Part - II) (For External)

SOCIOLOGY

SO 10 - (32515) : Sociology of Disaster and Disaster Management

SO 14 - (42535) : Human Rights and Social Justice

(2013 Pattern) (22504)

(मराठी रूपांतर)

वेळ : 3 तास]

[एकूण गुण : 100

सूचना:

- 1) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहे.
- 2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

-
प्रश्न 1)	खालील पैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर 500 शब्दात लिहा.	[20]
अ)	भारताच्या आपत्ती व्यवस्थापनाचे धोरण स्पष्ट करा.	
ब)	नैसर्गिक आपत्तींच्या विविध प्रकारांची चर्चा करा.	
प्रश्न 2)	खालील पैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर 500 शब्दात लिहा.	[20]
अ)	आपत्तीची व्याख्या व आपत्तींची वैशिष्ट्ये स्पष्ट करा.	
ब)	आपत्ती व्यवस्थापनात राज्याची भूमिका स्पष्ट करा.	
प्रश्न 3)	खालील पैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर 500 शब्दात लिहा.	[20]
अ)	मानव अधिकारांचा जागतिक जाहीरनामा स्पष्ट करा.	
ब)	सामाजिक न्यायाचा अर्थ व वैशिष्ट्ये स्पष्ट करा.	
प्रश्न 4)	खालील पैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर 500 शब्दात लिहा.	[20]
अ)	भारतातील अल्पसंख्यांकांचे घटनात्मक अधिकारांची चर्चा करा.	
ब)	सामाजिक न्याय मिळवून देण्यात नागरी समाजाची भूमिका स्पष्ट करा.	

प्रश्न 5) खालील पैकी कोणत्याही चारांवर प्रत्येकी 100 शब्दांत टिपा लिहा.

[20]

- अ) आण्विक आपत्ती
- ब) जनसमाजशास्त्रीय दृष्टीकोन
- क) औद्योगिक अपघात
- ड) सामाजिक न्याय
- इ) मानवाधिकारा विषयीचा मार्क्सवादी दृष्टिकोन
- फ) लहान मुलांचे अधिकार

Total No. of Questions : 5]

SEAT No. :

P7435

[Total No. of Pages : 2

[5814]-Ext.-515

M.A. (Part-II) (External)

SOCIOLOGY

SO-11 : Environment and Society

SO-15 : Ethnicity in India

(2013 Pattern) (22505)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 100

Instructions to the candidates:

- 1) *All questions are compulsory.*
- 2) *Figures to the right indicate full marks.*

Q1) Answer any one of the following questions within 500 words: **[20]**

- a) Examine the impact of colonial forest policy.
- b) Discuss about social ecology and sustainable development.

Q2) Answer any one of the following questions within 500 words: **[20]**

- a) Discuss Environmental movement in India in detail.
- b) Examine the problems of urban environment.

Q3) Answer any one of the following questions within 500 words: **[20]**

- a) Explain the nature of cultural diversity in India.
- b) Discuss the process of emergence of nationalism in west.

Q4) Answer any one of the following questions within 500 words: **[20]**

- a) Elucidate the concept of ethnic consciousness and indentity.
- b) Describe the representation of ethnic group in media.

Q5) Write any four short notes in 100 words: **[20]**

- a) Global warming.
- b) Narmada Bachao-Andolan.
- c) Green revolution.
- d) Crisis of secularism in india.
- e) Marxist perspective on ethnicity.
- f) Language problem in India.

P.T.O.

Total No. of Questions : 5]

P7435

[5814]-Ext.-515
M.A. (Part-II) (External)
SOCIOLOGY
SO-11 : Environment and Society
SO-15 : Ethnicity in India
(2013 Pattern) (22505)
(मराठी रूपांतर)

वेळ : 3 तास/

[एकूण गुण : 100

- सूचना :- 1) सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.
2) उजवीकडील अंक प्रश्नाचे पूर्ण गुण दर्शवितात.

-
- प्र.1)** खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर 500 शब्दांत लिहा. [20]
अ) वसाहतवादी वन धोरणाच्या परिणामांचे परीक्षण करा.
ब) सामाजिक परिसरशास्त्र आणि शाश्वत विकास या विषयी चर्चा करा.
- प्र.2)** खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर 500 शब्दांत लिहा. [20]
अ) भारतातील पर्यावरण विषयक चळवळींची सविस्तर चर्चा करा.
ब) शहरी पर्यावरणाच्या समस्यांचे परीक्षण करा.
- प्र.3)** खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर 500 शब्दांत लिहा. [20]
अ) भारतातील सांस्कृतिक विविधतेचे स्वरूप स्पष्ट करा.
ब) पश्चिमेतील राष्ट्रवादाच्या उदयाच्या प्रक्रियेवर चर्चा करा.
- प्र.4)** खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर 500 शब्दांत लिहा. [20]
अ) वांशिक जाणिवे आणि अस्मिता या संकल्पना विशद करा.
ब) प्रसारमाध्यमातील वांशिक समुहांच्या प्रतिनिधित्वाचे वर्णन करा.
- प्र.5)** खालीलपैकी कोणत्याही चारवर प्रत्येकी 100 शब्दांत टीपा लिहा. [20]
अ) जागतिक तापमानवाढ
ब) नर्मदा बचाव आंदोलन
क) हरितक्रांती
ड) भारतातील धर्मनिरपेक्षतेवरील अरिष्ट
इ) वांशिकतेवरील मार्क्सवादी दृष्टीकोन
फ) भारतातील भाषाविषयक समस्या

Total No. of Questions : 5]

SEAT No. :

P7436

[Total No. of Pages : 4

[5814]Ext.-516
M.A. (Part - II) (For External)
SOCIOLOGY
Urban Sociology and Sociology of Crime
(22506) (2013 Pattern)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 100

Instructions to the candidates:

- 1) *All questions are compulsory.*
- 2) *Figures to the right indicate full marks.*

Q1) Answer any one of the following within 500 words. **[20]**

- a) Explain Louis Wirth's theory of urbanism.
- b) Discuss consumerism in the context of urban culture.

Q2) Answer any one of the following within 500 words. **[20]**

- a) Elucidate the issues of migration in cities.
- b) Explain the role of NGOs in urban governance.

Q3) Answer any one of the following within 500 words. **[20]**

- a) Define crime. Explain characteristics and classification of crime.
- b) Define punishment. Explain various types of punishment.

Q4) Answer any one of the following within 500 words. **[20]**

- a) Explain Sutherlands' differential association theory of crime.
- b) Critically examine the types and causes of crime against women.

P.T.O.

Q5) Write short notes on any four of the following within 100 words each. **[20]**

- a) Global city
- b) Concepts of urbanism and urbanisation
- c) Air pollution
- d) Free will theory
- e) White collar crimes
- f) Parole

Total No. of Questions : 5]

P7436

[5814]Ext.-516
M.A. (Part - II) (For External)
SOCIOLOGY
Urban Sociology and Sociology of Crime
(2013 Pattern) (22506)
(मराठी रूपांतर)

वेळ : 3 तास]

[एकूण गुण : 50

- सूचना :- 1) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहेत.
2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शावितात.

-
- प्रश्न 1) खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे 500 शब्दांत उत्तर लिहा. [20]
अ) लुई वर्थ यांचा नगरवादाचा सिद्धांत स्पष्ट करा.
ब) नागरी संस्कृतीच्या संदर्भात उपभोक्तावादावर चर्चा करा.
- प्रश्न 2) खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे 500 शब्दांत उत्तर लिहा. [20]
अ) शहरांमधील स्थलांतराचे प्रश्न विशद करा.
ब) नागरी प्रशासनामध्ये बिगर शासकीय संघटनांची भूमिका स्पष्ट करा.
- प्रश्न 3) खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे 500 शब्दांत उत्तर लिहा. [20]
अ) गुन्हाची व्याख्या लिहा. गुन्हाची वैशिष्ट्ये आणि प्रकार स्पष्ट करा.
ब) शिक्षेची व्याख्या लिहा. शिक्षेच्या प्रकारांची चर्चा करा.
- प्रश्न 4) खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे 500 शब्दांत उत्तर लिहा. [20]
अ) सदरलँड यांचा गुन्हाचा विभेदित साहचर्य सिद्धांत स्पष्ट करा.
ब) महिलांविरुद्धच्या गुन्हांचे प्रकार आणि कारणांचे टिकात्मक परीक्षण करा.

प्रश्न 5) खालीलपैकी कोणत्याही चारवर प्रत्येकी 100 शब्दात टिपा लिहा.

[20]

- अ) जागतिक शहर
- ब) नगरवाद आणि नागरीकरण या संकल्पना
- क) वायू प्रदूषण
- ड) मुक्त इच्छा सिद्धांत
- इ) पांढरपेशीय गुन्हे
- फ) परोल (परीविक्षा)

